SSCB'de 1923

MUHALEFET BELGELERİ



Pencere Yayınları

1923
Muhalefet Belgeleri

Bu kitap New Park Publications Ltd.
1975 İngilizce baskısından dilimize çevrilmiştir
Birinci Baskı: Ekim 1991
Kapak : Hasan Seçkin
Kapak Baskı: Anadolu Matbaası
Dizgi: Pencere
Baskı: Doyuran Matbaası
PENCERE YAYINLARI : 17



Pencere Yayınları
Salkımsöğüt Sok. 2/4 Cağaloğlu/İSTANBUL
TEL : 513 27 17

1923

Muhalefet Belgeleri

Çev: Mustafa Küpüşoğlu-Özgür Onbaşıoğlu

İÇİNDEKİLER

Troçki Hücumu Başlatıyor 5
Troçki Mektubundan 8
46'lar Platformu 10
Rus Komünist Partisi Merkez Komitesi Politbürosuna 11
Moskova Parti Toplantısı 18
Moskova Parti Toplantısı (Sapranov'un Konuşması) 20
Moskova Parti Toplantısı (Preobrazhenski'nin Konuşması) ..32
Moskova Bölge Toplantısı 39
Moskova Bölge (Toplantısı) Konferansı (Preobrazhenski'nin Konuşması) 41
On Üçüncü Parti Konferansı 59
On Üçüncü Parti Konferansı (Pyatakov'un Konuşması).....61
On Üçüncü Parti Konferansı (Preobrazhenski'nin Konuşması) 76
Bibliyografiler
Timofei Viladekirovic Sapranov.....88
Yuri Leonidoviç Piyatakov 90
Preobrazhenski Evgeni Alekseyeviç 92

TROÇKİ HÜCUMU BAŞLATIYOR...

1923 yazında Sovyetler Birliği'nin kilit sanayilerinde grevler başladı. Sormovo'daki makina fabrikalarında, Harkov, Donets Havzası ve başka sanayi bölgelerinde işçiler, ücretlerinin ödenmemesi üzerine işi durdurdu. Bazı bölgelerde üç aydır ücret ödenmemişti. Merkez Bankası Ağustos ayında sanayi yatırımlarına ve aynı zamanda bir hayli güçlenmiş olan zengin köylülüğe (Kulaklar) ve kapitalist tüccarlara (Nepmen) da uygulanan kredi kolaylıklarını kaldırarak sanayi ürünlerinin hızla yükselen fiyatlarını düşürme hareketine başladı.

Gıda maddelerinin fiyatları düşerken, hasatı finanse edebilmek için gerekli kağıt para dolaşımı arttırıldı. Bu da yoksul köylülerin daha da yoksullaşmasını getirdi. Bu sırada KP'nin kitlelerden giderek uzaklaşması, Parti içinde daha fazla işçi demokrasisi uygulanmasını isteyen çeşitli hiziplerin harekete geçmesi Parti aygıtlarının zayıflamasıyla birleşerek işçi sınıfı içindeki hoşnutsuzlukları arttırdı.

Artan ekonomik, mali ve siyasi bunalıma cevap olarak, Parti MK'si 1923 Eylülü sonunda üç özel komisyon oluşturdu. Bunların ilki sanayi ürünleri ile tarım ürünleri fiyatları arasında giderek büyüyen farkı araştıracak, ikincisi işçi ücretlerinin düzeyi sorunuyla ilgilenecek ve başkanlığını Djerjinski'nin yaptığı üçüncü komisyon Parti içinde giderek artan hizipler ve ayrılıklar üzerine öneriler hazırlayacaktı.

Djerjinski'nin komisyonunun bir önerisini çıkış noktası olarak alan Troçki, 8 Ekim'de MK'ye bir mektup gönderdi. Bu mektupta Parti içinde gelişen anlayışa ve Politbüro liderleri Stalin, Kamenev ve Zinovyev'in hatalarına yönelik eleştirilerde bulunuyordu. Troçki'nin mektubunun tamamı hiçbir zaman yayımlanmadı; aşağıda, Troçkinin Parti içindeki krize yönelik tahlillerini içeren bir özeti yayımlıyoruz.

TROÇKİ'NİN MEKTUBUNDAN

Yoldaş Djerjinski'nin komisyonunun önerilerinden biri, parti üyelerinin Parti içi gruplar hakkında bildiklerini GPU'ya, MK'ya ve Merkez Denetleme Komisyonu'na anlatmakta yükümlü olduklarını ortaya koyuyor. Öyle anlaşılıyor ki, parti birimlerinin üyelerce Parti düşmanı amaçlarla kullamldığı gerçeğini parti örgütlerine bildirmek, Parti üyelerinin öylesine temel yükümlülüklerinden biridir ki bu nedenle Ekim Devriminden 6 yıl sonra bunun için özel bir teklif sunulmasına bile gerek duyulmamaktadır. Özellikle böyle bir karar talebi diğerlerinden daha az açık olmayan, fazlasıyla şaşırtıcı bir semptomdur... Böyle bir karar için talepte bulunmak şu anlama gelir: a) Parti içinde devrim için tehlikeli olabilecek illegal muhalefet grupları meydana gelmiştir. b) Yoldaşlar Parti içindeki gruplaşmalardan haberdar olabilir ama bunu Parti örgütlerine bildirmeyebilirler türünden bir mantık Partiye egemendir. Her iki olgu da, partinin durumunun 12. Kongre'den beri olağanüstü kötüleştiğini onaylamaktadır...

Savaş Komünizmi döneminin en şiddet dolu günlerinde bile, Parti'deki atama sisteminin yaygınlığı bugünkünün onda biri kadar değildi. Bugün taşra komitelerinin sekreterlerinin atama ile gelmesi bir kural olmuştur. Bu da, sekreteryaya yerel örgütlerden tümüyle bağımsız bir konum kazandırmakta...

12. Parti Kongresi demokrasi lafazanlığı altında yürütülmüştü. O dönemin bir çok konuşmasında işçi demokrasisi savunulmuş ve bu durum bana, tam gelişmiş bir işçi demokrasisiyle diktatörlük rejiminin uyumsuz oluşu açısından konuşmaların abartılı ve önemli ölçüde demogojik olduğunu düşündürmüştü. Savaş Komünizmi döneminde Partinin daha ağır ve daha yaşamsal bir sorumluluk yüklendiği tümüyle doğruydu. Yine de şu anki rejim -ki bu rejim 12. Kong-

reden önce oluşmaya başladı ve şimdi nihai şekline ulaşmıştır – işçi demokrasisine Savaş Komünizminin en şiddetli dönemlerinde olduğundan daha uzaktır. Parti aygıtlarındaki bürokratlaşma, sekreter seçimleri yöntemi ile hiç duyulmamış bir oranda artmıştır. Partinin yönetim aygıtlarına giren, kendi parti görüşlerinden vazgeçen, en azından bu görüşünü açıkça belirtmeyen çok geniş bir partili işçiler zümresi yaratılmıştır; sekreterya hiyerarşisinin Parti kararları ve Parti görüşünü yaratan aygıt olduğu farz edilmektedir. Bu zümrenin gerisinde, kendi görüşlerinden bile çekinen geniş bir Parti kitlesi vardır ki, önlerine her karar bir emir ya da bir tür celpname olarak gelmektedir. Partinin bu temel kitlesinde, olağan dışı bir hoşnutsuzluk gözlenmektedir... İşte bu hoşnutsuzluk, parti örgütlerinin kitleyi etkilemeye çalışması ile (parti komitelerinin seçimi, sekreter seçimleri yolu ile vs.) dağılmamakta, tersine gizliden gizliye çoğalmakta ve içsel gerginliklere yol açmaktadır...

MK ve MDK üyeleri bilirler ki, MK içinde bütün belirsizliği ve kararsızlığı ile yanlış bir politikaya karşı mücadelemi sürdürürken, bu mücadeleyi, kabul edilebilecek bir parti çizgisi söz konusu olduğunda MK içinde seçkin görevler alabilecek kişiler olsalar da çok yakın çevreme bile açmayı kesinlikle reddetmiştim. Bir buçuk yıl süren çabalarımın hiç bir sonuç vermediğini belirtmeliyim. Bu bizlere, Partinin hiç beklenmedik bir anda, fevkalade şiddetli bir krize sürüklenebileceği endişesini vermektedir... Gelinen durum açısından, ben kendi adıma, yeterince hazır, olgun ve kendini denetleyebileceğini ve aynı şekilde Partinin içinde bulunduğu çıkmazı hizipçi çırpmışlara kapılmadan aşabilmesine yardımcı olabileceğini düşündüğüm her parti üyesine, gelişmelerin gerçek durumu hakkında bilgi vermeyi yanlızca bir hak değil aym zamanda bir görev olarak da değerlendiriyorum.

46'LAR PLATFORMU

Leon Troçki MK'ya mektubunu yolladıktan bir hafta sonra, bir kısmı ekonominin yönetiminde üst düzey görevlerdeki önde gelen 46 Bolşevik, Partinin ekonomik ve Parti içi politikasma yönelik eleştirilerini, Kamenev, Zinovyev, Stalin ve Tomski'den oluşan Parti liderliğine sundular. Bu muhalefet raporu, 46'lar Platformu olarak anılmaya başlandı ve bir çok parti üyesi arasmda dolaştırıldıktan sonra 15 Ekim 1923'te Politbüro'ya iletildi. Rapordaki ilk talep, MK ve Muhalefet liderlerinin özel bir toplantıda bir araya gelmeleri ve platformun belirttiği farklılıkları bir çözüme bağlamalarıydı.

Raporu imzalayan 46'lar, o dönemde, Troçki ile doğrudan bir ilişkide görülmüyorlardı, ancak görüşleri Troçki ile büyük ölçüde örtüşüyordu. 46'lardan başka bir çok ünlü Bolşevik önder, örneğin o sıralar diplomatik görevler için yurtdışında bulunan Rakovski ve Kretsinski, Troçki'nin tavrını paylaşıyor bilinmekteydiler. Radek'in, kendi adına MK'dan, Troçki ile bir anlaşmaya varmak için harekete geçmesini istediği söyleniyordu. 1923 Muhalefetinin aşağıda yayınladığımız 1923 Muhalefetinin bu tarihi açıklaması, E.H. Carr'ın "*The Interregnum* 1923-1924" adlı kitabından MacMillan, London ve Basingstoke'un izinleriyle temin edilmiştir.

Rus Komünist Partisi
Merkez Komitesi Politbüro'suna

İçinde bulunduğumuz durumun fazlasıyla ciddi bir hal alması, bizleri, (partimizin çıkarları ve işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda) Politbüro'daki çoğunluğun izlediği politikanın daha da sürmesi halinde bunun tüm Parti için büyük bir felaket olacağını açıkça belirtmeye itmiştir. Bu yılın Haziran sonlarmda başlayan ekonomik ve mali kriz ve bundan doğan Parti içi dahil, tüm siyasi sonuçlar, ekonomik alanda ve özellikle de Parti içi ilişkiler anlamında parti liderliğinin bir türlü düzeltilemeyen yetersizliğinin ortaya çıkmasını sağladı.

Ekonomik alandaki amaçlara ulaşmada başarısız olan MK'nin, düşüncesiz, ihmalkar ve sistemsiz kararları endüstri, tarım, maliye ve ulaşım alanlarındaki tartışılmaz başarılarda –ki bunları liderliğin yeteneksizliğine rağmen, hatta liderlik olmadığından dolayı ülkenin ekonomisi kendi kendine başarmıştır– sadece bu başarıların sona ermesi ile değil, aynı zamanda da daha vahim bir ekonomik krizle karşı karşıyayız.

Şimdi çernovetlerin* yaklaşan çöküşü ile karşı karşıyayız, zaten bu da bütçe açığının tasfiyesinden önce kendiliğinden temel bir para birimine dönüşmüştü; Merkez Bankası gerek sanayi gerekse de sanayi ürünlerinin ticareti ya da ihraç edilecek tahıl için gerekli bedeli bile bulamayacak büyüklükte bir kredi krizi içindedir ve ciddi bir mali kriz olmaksızın durumu idare edebilecek gibi görünmemektedir; sanayi ürünlerinin satılamayışı fiyatların aşırı yüksekliğinin bir sonucudur ki bu durum da sanayide planlı örgütsel bir liderliğin

* Çernovetler 1922'de Sovyetler Birliği'nde 10 altın rubleye karşılık olmak üzere kullanılmaya başlanan yeni bir para birimi. Ayrıca dış ticareti finanse edebilecek güçlü bir altın stoku oluşturmaya yönelik bir girişimdi 1930'larda tedavülden kaldırıldı.

olmayışı ve hatalı kredi politikası uygulaması ile açıklanmaktadır; tahıl bedellerinin ödenemeyişi tahıl ihracı programının uygulanamayışını getirmektedir; yiyecek maddelerinin düşük fiyatları köylüye zarar vermekte ve tarımsal üretimde büyük çapta bir azalma tehdidi doğurmaktadır; bütçe açmazıyla ücretlerdeki dengesizlik işçiler arasmda doğal bir hoşnutsuzluğa yol açmakta, bu da dolaylı olarak devlet aygıtlarında bir açmaz yaratmaktadır. Bütçenin düzenlenmesinde "devrimci" metodlarla kısıntılar yapılması ve bütçenin uygulanmasmda yeni ve kesin kısmtılar, geçiş tedbiri olmaktan çıkarak devlet aygıtlarım sürekli rahatsız eden düzenli bir fenomene dönüştü ve uygulanan kısıntılarda plan olmayışı sonucu devlet aygıtlarını rastgele rahatsız etmektedir.

Bütün bunlar çoktan başlamış olan ekonomik, mali ve kredi krizinin bazı öğeleridir. Eğer kapsamlı, etraflıca düşünülmüş planlanmış etkin önlemler derhal alınamazsa, liderlik yoksunluğu hali hazırdaki gibi sürüp giderse, yakın bir gelecekte oldukça vahim bir ekonomik çöküşle karşı karşıya kalabiliriz. Bu da kaçınılmaz bir iç politika kargaşasma yol açacak ve dış ülkeler nezdindeki nüfuzumuz ve hareket yeteneğimizde önemli bir azalmaya yol açacaktır. Ve bu sonuncusu, herkes anlayacaktır ki, bizler için şimdi her zamankinden daha da gereklidir; bütün ülkelerin işçi sınıfları ve dünya devriminin kaderi buna bağlıdır.

Benzer bir şekilde, Parti içi ilişkilerdeki aynı hatalı liderlik, Partide bölünmelere ve hareketsizliğe yol açmaktadır; bu özellikle en son içinde bulunduğumuz kriz dönemi ile daha da belirginleşmiştir.

Bizler bütün bunları, şu anki yönetimin politik yetersizlikleriyle açıklamıyoruz; tersine, her ne kadar durumun değerlendirilmesi ve aşılması için seçilecek yolda kendilerinden epeyce farklarımız olsa da şuna inanıyoruz ki, proletarya diktatörlüğünde şimdiki liderler hiçbir koşulda önemli görevlere Parti tarafmdan atanmayı başaramazlardı. Bizler bunu, dıştan görünen resmi birliğin altında pratikte kişilerin tek yönlü şartlandırılmaları ve işlerin dar bir çerçevenin görüşleri ve sempatisi doğrultusunda ve tek yönlü bir şekilde yürütülmesi gerçeği ile açıklıyoruz. Parti liderliğinin bu gibi sığ düşüncelerle saptırılması sonucunda, Parti, kendiliğinden bağımsız yaşayan

kollektiviteyi– ki bu da yaşanan gerçekliği oldukça hassas bir şekilde kavrıyor çünkü bu gerçeğe binlerce iplikle bağlı– önemli ölçüde sona erdirmektedir. Bunun tersine, Partinin sekreterler hiyerarşisi ve "sessiz yurttaş" arasında, yukardan atanmış profesyonel parti memurları ile günlük hayata katılmayan genel Parti kitlesi arasmda, giderek artan ve şimdilerde güçlükle gizlenen bir bölünme gözlüyoruz.

Bütün bunlar her parti üyesinin bildiği gerçeklerdir. MK'nın şu ya da bu kararından ya da hatta eyalet komitelerinin kararlarmdan hoşnutsuz olan, kafasında şu ya da bu kuşku olan, kimi yanlışlıkları, kanunsuzluğu ya da düzensizliği farkeden MK üyeleri bunları Parti toplantılarına getirmeye çekinmekte ve hatta eğer sohbet edilen kişi "ağızı sıkılık" açısında güvenilir biri sayılmazsa, sohbetlerde bile sözünü etmemektedirler; Parti içinde serbest tartışma ortamı pratikte yitirilmiştir; toplumdaki Parti düşüncesi kötüleşmiştir. Bugünlerin Partisi, geniş kitleleri ile partisini destekleyen ve Rusya Komünist Partisi MK'sini ve eyalet komiteleri üyelerini seçen Parti değildir; tersine Parti sekretaryası hiyerarşisi, her zamankinden daha fazla, konferanslara ve kongrelere katılacak üyeleri belirliyor ve bunları da hiyerarşinin yürütme toplantılarma dönüştürüyor.

Parti içindeki rejim hiçbir şeye tahammül etmemektedir, bu da Partinin bağımsızlığını zedelemektedir. Partide normal dönemlerde kusursuz işleyen bir bürokratik aygıt oluşturulmuştur, ancak bu işleyiş kriz dönemlerinde kaçımlmaz olarak başarısız olmakta ve şimdilerde yaklaşan ciddi olaylar karşısında tümüyle etkisiz kalacak gibi görünmektedir.

Yaratılan bu durum Parti içinde bir hizip diktatörlüğü şeklinde açıklanmaktadır ki, gerçekte bu işleyiş 10. Kongre'nin ardından oluşmuş ve ömrünü doldurmuştur. Çoğumuz böylesi bir rejime bilinçli bir şekilde boyun eğdi ki 1921'de politikamızın değişmesi ve ardından Yoldaş Lenin'in hastalığı, kimilerimize Parti içinde bir diktanın geçici bir önlem olacağım düşündürdü. Diğer kimi yoldaşlar başından beri negatif yada şüpheci yaklaştılar konuya. Partinin 12. Kongresi sırasında rejim ömrünü doldurmuştu. Arka yüzünü göstermeye başladı. Parti içi ilişkiler zayıfladı ve parti canlılığını yi-

tirme noktasına geldi. Parti içi muhalefetin aşırı ve şüphesiz ki sağlıksız hareketleri anti-Parti bir özellik kazanır duruma dönüştü, zira artan sorunları yoldaşça bir üslupla tartışabilmek mümkün olmamaya başladı. Oysa ki bu tür tartışmalar, benzeri hareketlerin sağlıksız yönlerini hem Parti kitlesine, hem de hareketlere katılanların çoğuna kolayca gösterebilirdi. Sonuçta gelinen durum, parti üyelerinin parti sınırları dışına çıkmalarına ve Parti ile işçi yığınları arasında uçurum oluşmasına yol açan illegal hareketlerin doğmasıdır.

Şimdiki durum, en yakın gelecekte radikal bir değişim geçiremezse, Sovyet Rusya'daki ekonomik kriz ve Parti içi hizip diktatörlüğü krizi Rus KP'sine ve Rusya'daki işçi diktatörlüğüne ağır darbe vuracaktır. Omuzlarında böylesi ağır bir yük varken, Rusya'daki proletarya diktatörlüğü ve önderi RKP, yaklaşan yeni ve büyük karışıklıklar dönemine, proletarya mücedelesinin bütün cephelerde yenilgiye uğradığını görerek girecektir. Hiç şüphe yok ki şu aşamada ilk ve en basit yaklaşım bütün yönleriyle sorunun düşünülmesi olmalıdır. Sorun Partinin yönünün değiştirilmesi değildir ve olamaz da. Tabii gündeme yeni ve karışık hedefler koymak da değildir. Ancak bir yandan da bu tür bir yaklaşımın gerçekte durumun ne gibi boyutları olduğunun görülmesini engeller bir resmi tavır olduğu da aşikârdır. Asıl tehlike iç ve dış durumun tam bir kaos içinde olduğu şu anda, düşünce ve hareketlerde gerçek bir birliğin olamayışındadır. Parti içindeki mücadele başlangıcındakinden daha gizli, daha sessiz ve daha kızgın bir hal almıştır. İşte bu sorunu MK'ya getirmemiz, Partinin bölünmesi tehdidini çağrıştıran karışıklıkları en acil ve en az acı verici şekilde gündeme getirmek ve Partiyi gecikmeksizin daha sağlıklı bir yapıya kavuşturmak amacıyla yapılmıştır. Düşüncelerde ve hareketlerde gerçek bir birlik zorunludur. Yaklaşan güçlükler, her parti üyesinin tam bir bilinçlilikle, tam bir gayretlilik ve tümüyle konsantre olmuş bir şekilde kardeşçe bir birlik içinde hareket etmesini gerektirmektedir. Hizipçi rejim feshedilmeli ve bu, bizzat bu rejimi yaratanlarca bir an önce yapılmalıdır; yerine de yoldaşça bir birlik ve parti içi demokrasiye dayalı bir rejim oluşturulmalıdır.

Yukarıda öne sürülenleri kavramak ve Parti krizi, ekonomik ve

politik kriz konularında gereken önlemleri almak için, bizler, MK'nın birinci ve acil bir adım olarak MK üyeleri ile önde gelen, aktif parti işçilerinin katılacağı bir konferans düzenlemesi çağrısında bulunuyoruz; yeter ki bu konferansa katılacak kişiler son gelişmeler konusunda MK liderliğinden farklı düşünen yoldaşları da kapsayabilsin.

Rusya Komünist Partisi Merkez Komitesi Politbürosu'na
Parti içi Durum Üzerine Deklarasyonu imzalayanlar

15 Ekim 1923[1]

E. Preobrazhensky
B. Breslav
L. Serebryakov

Meydana gelen durumun nedenlerini açıklayan bu mektubun kimi noktalarına katılmamakla birlikte; Partinin, şimdiye kadar denenen yöntemlerle bir çözüme kavuşamayan sorunlarla derhal yüz yüze getirilmesi gerekliliğine katılıyorum ve bu nedenle mektubun son bölümüyle tümüyle hemfikirim.

A. Beloborodov

Motivasyon konusunda bazı önemli noktalarda ayrılıyor da olsam, tekliflere tümüyle katılıyorum.

A.Rozengolts
M.Alsky

Temelde bu deklarasyonun görüşlerini ben de paylaşıyorum. Bütün sıkıntılarımıza içten ve doğrudan bir yaklaşım geliştirmenin gereği öylesine kaçınılmaz bir hal almıştır ki, üst üste yığılan zorluklardan çıkışın pratik yollarını saptayacağımız bir konferans önerisine tamamıyla katılıyorum.

Antonov – Ovseenko I.N. Smirnov.
A. Benediktov. Y. Pyatakov.
V. Obolensky (Osinsky) N.Muralov. T. Sapronov.

1. İmzalar bu çevirinin yapıldığı metinde öyle düzenlenmiştir ki, orjinal sıranın korunup korunmadığını anlamak olanaksızdır E. H. Carr.

Partinin durumu ve uluslararası konumumuz, Parti güçlerinin şimdi her zamankinden daha fazla bir konsantrasyon ve olağanüstü bir gayret içinde olmalarını zorunlu kılmaktadır. Kendi adıma bu deklerasyona katılıyorum ve bunu özellikle Parti içi birliği yeniden sağlayıcı ve Partiyi olası yeni gelişmelere hazırlayıcı bir girişim olarak değerlendiriyorum. Şu dönemde Parti içinde herhangi bir biçimde bir iç mücadele sorunu olmaması doğaldır. MK'nın içinde bulunduğumuz koşulları ihtiyatlı bir şekilde değerlendirmesi ve gerek Partili gerekse Partili olmayan kitlelerdeki hoşnutsuzluğu derhal giderecek tedbirler alması zorunludur.

A.Goltsman. V.Maksimovsky D.Sosnosky.
Danishevsky O.Shmidel N.Vaganyan.
I.Stukov A.Lobanov Rafail.
S.Vasilchenko. Mikh. Zhakov A.M. Puzakov N.Nikolaev.

Yakın döneme dek Parti merkezindeki işleyişe uzak kaldığım için giriş bölümünün ilk iki paragrafı hakkında bir hükme varmaktan çekinmekle birlikte, kalan kısımlarla hemfikirim.

Averin.

İlk bölümdeki, ülkenin ekonomik ve politik durumu tahliline katılıyorum. Parti içindeki durumu tarif eden bölümün bir hayli abartılı olduğunu düşünüyorum. Parti birliğini koruyacak tedbirlerin derhal alınmasını kaçınılmaz görüyorum.

T. Khorechko. I. Bogoslavsky. P. Mesyatsev.

Deklerasyonun ilk bölümüne bir çok noktada katılmıyorum; Parti içi duruma dair bir dizi tanımlamaya da katılmıyorum ama aynı zamanda şu an Parti içi koşulların sağlıksız oluşu nedeniyle radikal önlemlere başvurulması gereğine de fazlasıyla katılıyorum. Pratiğe yönelik teklifleri tümüyle destekliyorum.

A. Bubnov V. Voronsky. V .Simirnov. E. Bosch. I. Byk.
V. Kossior. F. Lokatskov.

Ekonominin durumunu tanımlayan bölüme tamamıyla katılıyorum. Her ne kadar politik diktatörlüğün zayıflamasının şu an için

tehlikeli olacağını düşünsem de bir açıklamanın gerekli olduğu ortadadır. Bir konferansın toplanmasını zaruri görüyorum.

Kaganovich. Drobnis. P. Kovalenko. A.E. Minkin.
V. Yakovleva

Pratik tekliflerle tümüyle hemfikirim.

B. Eltsin.

Yoldaş Bubnov'un koyduğu çekincelere aynen katılıyor olarak bildiriyi imzalıyorum.

L. Levitin

Bildirinin pratik önerilerine tümüyle katılıyorum. Biçim ve tonu onaylamıyor da olsam, Yoldaş Bubnov'un çekincelerini paylaşarak bildiriyi imzalıyorum.

I. Paludov.

Ülkenin ekonomik durumundan söz eden ilk bölüme tamamıyla katılmıyorum; bu gerçekten çok ciddi bir konudur ve oldukça dikkatli bir değerlendirme gerektirir. Ancak Parti şu ana dek kendini yönetenlerden daha iyilerini henüz çıkaramadı. Parti içi durum konusunda tüm söylenenler gerçeğin önemli parçalarıdır ve acil tedbirler alınması kaçınılmazdır diye düşünüyorum.

F. Sudnik.

MOSKOVA PARTİ TOPLANTISI
11 Aralık 1923

Politbüro 10 önde gelen Parti örgütünün de katılımıyla, 46'lar platformu imzacıları ve MK üyelerinin özel bir toplantıda bir araya gelmelerini benimsedi. 25 Ekim 1923'te gerçekleşen bu toplantıda Preobrazhensky, Parti içinde işçi demokrasisinin uygulanması amacıyla 6 maddelik bir plan açıkladı. Ancak bu öneri tartışılmadı bile. Toplantı muhaliflerin çekindikleri ve karşı oldukları "Parti İçi Durum Üzerine" karar üretti sadece. Troçki'nin 8 Ekim mektubu ve ardmdan 46'lar gibi grupların oluşmasma yol açan Politbüro'nun "büyük politik hatası" bir arada düşünülürken, 46'ların kendileri şiddetle suçlanıyordu. Bu arada Stalin ve Zinovyev liderliği 46'ları Troçki'den izole etmenin yollarını arıyordu. Daha geniş bir işçi demokrasisi düşüncesinin resmen kabulü ile birlikte, Zinovyev, 7 Kasımda Pravda'da yazdığı özel bir makalede gazetelerin sayfalarının parti üyesi olan olmayan herkesin Parti içindeki kriz üzerine yazabileceği genel bir tartışmaya açıldığını duyurdu. Pravda bütün Sovyetlerden gelen ve bir çoğu liderlerin izlediği politikaları fazlasıyla eleştiren sayısız yazı ve mektup yayımlarken ve sonuçta gazetenin tirajı ikiye katlanırken, Stalin, Kamenev ve Zinovyev üçlüsü, o dönemlerde hasta olan Troçki ile anlaşabilmek için büyük çabalar harcadılar. Sonuçta, Parti içi demokrasi ve ekonomik planlamada Partiye "yeni bir yön" verilmesi kararıyla Kamenev, Stalin ve Troçki tarafından bir taslak hazırlandı. 5 Aralıkta Politbüro'ya sunulan bu kararlar Troçki'nin eleştirilerinin özü ile şekillenmiş görünüyordu ve Troçki de başlangıçta bunu mücadelesinde kısmi bir zafer sayıyordu. Üçlü için se, bu kararlar Troçki'yi 46'lardan ayırmak için bir ma-

nevra idi, tıpkı parti üyeleri arasındaki yaygın huzursuzluğa güya bir son olacağı iddiasını taşıdığı gibi.

8 Aralıkta Troçki parti toplantılarına gönderdiği bir mektupta parti toplantılarına hastalığı nedeniyle katılamayacağını belirtirken Politbüro'nun kararları üstüne fikir yürütme fırsatı da buldu. (Yeni Yol bkz. 68-74) Gelişen parti bürokrasisi ve Parti'deki "eski tüfeklere getirdiği" eleştiri, üçlünün sağladığı bazı taktik ayrıcalıkların çok ötesine geçiyordu. Benzer bir bozulmanın, Birinci Dünya Savaşı öncesi Alman Sosyal Demokrat Parti'de de görüldüğünden dem vuruyordu. Bu sıralarda, 46'larca yürütülen Muhalefet Parti örgütlerinden kendi platformlarına destek sağlayabilmek için mücadelesini arttırdı. Bunda bazı başarılar kazanıldı, özellikle de Moskova'da. Bu durumda Stalin, parti sekreteryasının başı olarak, muhalefetin tehlikeli olabilecek bir desteğe ulaşmaması amacıyla, toplantılara ve konferanslara müdahalelerde bulunmaya çahşıyordu. Henüz Lenin sağken ve üçlü Troçki'ye en şiddetli eleştirilerle doğrudan saldırmayı sürdürüyorken, her nedense Troçki muhalefetin liderliğini açıktan üstlenmeyi reddediyordu. Bunun üstüne 11 Aralıkta Moskova Parti örgütü önemli bir toplantı yaptı. Üçlü adına Kamenev saldırılarını 46'lar üzerinde yoğunlaştırdı; Parti aygıtlarını yiğitçe savundu, henüz Troçki'ye hiç atıfta bulunmuyordu. Ancak muhalefetin konuşmacısı olarak Sapronov, Kamenev'i yanıtlarken (bir sonraki bölüm), parti içindeki bürokratizmi eleştiren konuşmasını Troçki'nin 8 Arahk mektubu ile destekledi. Böylece Troçki'nin Parti toplantılarına ve 11 Aralık'ta Moskova Parti toplantısına yolladığı mektubu, Bolşevik partisinin yenilenmesi kavgasında Troçki'nin ilk kez lider olarak, ortaya çıktığı muhalefet savaşımında yeni bir döneme girildiğinin habercisi oluyordu.

MOSKOVA PARTİ TOPLANTISI

Sapronov'un Konuşması

Yoldaşlar, bugün burada Yoldaş Kamenev'in raporunu dinledik. Kendisi MK'nın temsilcisi olarak önümüzde "parti içi demokrasi" sorununu tartışmak yerine, konuşmasını tümüyle Parti aygıtlarının savunulmasına ayırmış. Böylece Parti örgütüne yönelik eleştirilerin eski tüfeklere ve sonuçta MK'ya yönelmiş olduğunun da altını çizmiş. O zaman, şurası açık ki, konu MK'nın bir hükümet darbesi ve bir karşı-devrimle devrilmesi konusuna dönüşüyor.

Oysa gerçek çok farklı bir şekilde durmaktadır. Politbüro ve MKK Prezidyum'u artık demokrasi adına bir kararı kabul etmiş olduğuna göre ve partiyi, bazı partililer geceleri bazı düşler görüyor olsalarda, (Yoldaş Kamenev için) hayal ürünü söylentilerle Partiyi korku içinde bırakmaktan vazgeçme zamanıdır ve Parti bu tip kayma ya da bir tür hükümet darbesi olasılığı izlenimi vermemektedir. Üç yıllık bir uyuşukluktan sonra ilk kez bu uyuşukluk dönemini yaratmış ya da korumuş örgüt insanları üzerine kafa yormayı önerdiğimizde bunlar paniğe kapılıyor ve her tür alt üst oluş düşleri görmeye başlıyorlar. Aygıtlara karşı genel konuşmalardan, bunların Partiye ve Proletarya diktatörlüğüne karşı konuşmalar olduğu sonucuna varıyorlar. Ve ardından "bir parti aygıtları olmaksızın işleyemez ve bir ülke aygıtları olmaksızın yönetilemez" türünden uzun açıklamalara girişiyorlar.

Yerel Sovyette birlikte çalıştığım yoldaşlardan biri yoldaş Polidorov'dır. Polidorov şöyle bir savda bulunmuştu: "Bir gün gelecek yalnızca komiteler ve Sovyetler değil, yaşayan insanlar bile gereksiz olacak; üretim, iş gücü, dağıtım vs. işlerinin yönetimi için mekanik

istatistikçilerimiz olacak." Bu onun fantazisiydi ve elbette hiç kimse Yoldaş Kamenev'e bugün Partinin Polidorov'un fantazisinin yerini almasını önermiyor. Sorun bu değil. Sorun bir aygıt olmasıdır. Sorun aygıtın ortadan kaldırılması değil daha sağlıklı kılınmasıdır. Uzun bir ekonomik durgunluk döneminin ardından diyoruz ki; aracımızı onarmalı ve yeni parçalarla takviye etmeliyiz: 3 yıllık bir aradan sonra, niçin parti kendi aygıtının kimi kısımlarının yeniden yapılmasını benimseyemesin? Yoldaş Kamenev yalnızca aygıtın yardımı ile Proletarya diktatörlüğünün yaşayabileceğini iddia ediyor; Parti var olacaktır ve herşey çözümlenecektir. Bir gerçeği ısrarla tekrarlıyor ki, bu kararlar Politbüro'da büyük bir çoğunlukla kabul edilmiştir. Ancak Politbüro üyeleri bu tezlerin uygulanması ve aygıtın kendisine verdikleri değer üzerinde ayrılıyorlar.

Bugün yayımlanan mektubunda, Yoldaş Troçki'nin bu sorunu nasıl önceden tahmin ettiği görülüyor; diyor ki Troçki Yoldaş: "parti aygıtının rolünü gereğinden fazla büyüten ve Parti insiyatifini küçümsemeye meyleden kimi muhafazakar eğilimli yoldaşlar Politbüro kararlarını eleştiriyorlar." Bu alıntı tıpatıp Yoldaş Kamenev'e uyuyor ve raporunu dinleyen herkes bunu anlayabilir. Yoldaş Kamenev Politbüro kararlarında lehte oy kullanmıştır. Ancak yaptığı bütün konuşmalarda aygıtların fazla önemsenmesi ve Partinin önemsenmemesi ile bu kararlara karşı olmuştur. Troçki'nin mektubuna dönersek; "Parti aygıtının ağırlık merkezi, eski yön tarafından hatalı olarak belirlenmişti, şimdiki MK kararları ile uyum içinde olacağını ilan eden yeni yönetim ise bütün Parti üyelerinin Proletaryanın örgütlü ve öncü unsurları olarak eleştirel bir yapıda etkinliklerini ve insiyatiflerinin arttırılmasına doğru yönlendirilmesinden yanadır. Yeni yönetim şu ya da bu sürede demokratik bir rejim yaratılması yada kurulması için Parti aygıtının emirlerle yüklendiği anlamına gelmez. Hayır. Bu rejim bizzat parti tarafından gerçekleştirilecektir. Kısaca söylersek: Parti kendi aygıtlarını bir kez bile merkezi bir örgüte dönüşmeyecek şekilde kendine bağlı kılmalıdır. Bu bize, Yoldaş Kamenev'le aynı Politbüro kararına oy kullanan, Yoldaş Troçki'nin sorunu nasıl ele aldığını gösteriyor. Politbüro üyelerinin bu sorunu değişik biçimlerde ele aldığı bilinmektedir. Yoldaş Troç-

ki ve Yoldaş Kamenev'in aygıtla ilgili değerlendirmeleri birbirine tümüyle zıttır ve doğru olan Yoldaş Kamenev değildir. Sorunu aygıtların bizi kurtaracağı şeklinde sunmak yanlıştır. Yalnızca "aygıt insanları" Parti insiyatifinde değil, aygıtta görürler selameti.

Batı Avrupa örgütlerini ve Alman Sosyal-Demokrasisini biliyoruz. Alman Sosyal Demokrasisinin şu zamana dek kendini muhafaza etmesinin, aygıtın kendini dağılmalardan uzak tutabilmesi gerçeğine bağlı olduğunu, Yoldaş Kamenev de dahil olmak üzere, hepimiz çok iyi biliyoruz. (Bir ses: işit, işit!) Benim bildiğim kadarıyla hâlâ MDK sekreteri olan Yoldaş Emelyan Yaroslavsky "duy işit" diye bağırıyor. Alman Sosyal-Demokrasisini kendi aygıtının koruduğu doğrudur; ama aynı şekilde Alman Sosyal-Demokrasisi işçi sınıfının çıkarlarını koruyabilmiş midir? (Alkışlar) Aygıtlar partiyi kimlerden koruyor? Burjuvaziden, Krupp'tan, Stinnes'ten değil, devrimci Alman işçi sınıfından korunuyor. (Alkışlar!) Yoldaş Kamenev bizlerin aygıtlar sayesinde Partide korunduğumuzu idda ediyor. Bizler tümüyle tersini yapma ihtiyacı içindeyiz. Parti doğru zamanda, kendi aygıtını yeniden inşa için yeterince güçlüdür ve doğru zamanda düzeltecektir kendini ve bu yapılmalıdır: Aygıt için Parti değil, Parti için Aygıt. İşte sorun budur. Ve bizler için aygıtsızlığın Partinin mahvolması anlamına geleceği gerçeğinden korkmak yersizdir. Bu, önceden sözettiğim, aygıtın yüceltilmesi anlayışı içinde aynıdır. (Gürültüler. Sesler: Hepimiz okuduk!) Okuduğunuzu biliyorum, ancak konuşmam sırasmda hatırlatmada bulunmayı yararlı gördüm ve bunun için konuşmamı kesmemenizi rica ediyorum. Parti hizip tehlikesini başarıyla önleyebilir. Yoldaş Troçki doğru söylüyor: "Aygıt'ın bürokratizmi hiziplerin ana nedenlerinden, kuşkusuz, ilkidir" Politbüro üyesi Yoldaş Kamenev aygıt hakkında tümüyle farklı görüşlerde. O halde kararları ittifakla alan Politbüro üyelerinden hangisine inanabiliriz? Bugün, ilgili ilgisiz, her yerde Yoldaş Lenin'in adınm Yoldaş Kamenev'le birlikte olduğunu görüyoruz: Şu ve şu kararlar Yoldaş Lenin tarafından hazırlanmıştır; şu ve şu kararları da Yoldaş Kamenev yazmıştır. Eğer Lenin hâlâ bizimle birlikte olsaydı, elbet birşey söyleyecekti. Bu sorun üzerine Yoldaş Troçki'nin mektubunda şu pasajı görüyorum: Tarih bize, eski tüfeklerin

bozulduğu konusunda hayli örnek vermektedir. Bunun en yakın ve en çarpıcı olanını ele alalım: İkinci Enternasyonel Parti liderleri. Wilhem Liebknecht, Bebel, Singer, Victor Adler, Kautsky, Bernstein, Lafarque, Guesde ve diğerlerinin doğrudan Marx ve Engels'in öğrencileri olduklarını biliyoruz. Ancak Marx ve Engels'in ölümlerinin ardından, bunların pek çoğu, işçi hareketinin gelişmesi ile birlikte, işçi sınıfının hainleri oldular. Lenin'in arkadaşları olduğumuz ve artı bütün ömrümüz boyunca Leninist olarak kalacağımız gerçeğine yaslanmak ve sürekli Lenin'in ardına gizlenmek –böyle davranmak bariz bir demagojidir. Kurtuluş arıyorlar, birinin ardına gizleniyorlar. Yazık ki, şimdi bu sorunu Yoldaş Lenin olmaksızın tartışmak zorundayız. O halde Lenin'e sığınmayalım ve kendi düşüncelerimizi söyleyelim.

Aygıtı yeniden kurma ihtiyacı duyuyor muyuz? Şu ya da bu aygıtlar için, her koşulda büyüklü küçüklü eksiklikler, yetersizlikler olabilir ve bir parti kendi aygıtını her zaman için bir ölçüde düzeltebilir yada aygıtı yeniden düzenleyebilir. Aygıtın en son Politbüro açıklamasından tümüyle farklı çalışıyor olduğu geçen dönemde, eleştirilen yetersizlikler nelerdi? Geçmişe şöyle bir bakalım ve aygıtm tüm çalışmalarını ve partimize ve Sovyetlerin gücüne neler kattığını görelim.

Yoldaş Kamenev Parti birliğine dair karardan ciddiyetle sözediyor. Bu karar 3 yıl boyunca pratiğe geçirildi. Ancak bir de Parti–içi demokrasiye ilişkin kararlar vardı. Birlik için olan kararlar ikinci kararların uygulanmaması pahasma da olsa gerçekleştirildi. İşte hem kollektif hemde bireysel düşünmeyi felç eden bu durumdur.

Onuncu Kongrenin hemen ardmdan hangi sistem uygulamaya geçirildi? "Seçim" denen şey adına, daimi bölge sekreterleri, bölge komitesi üyeleri, il sekreterleri, seçimlerini gördük. Neye göre yapıldı bütün bunlar? Önceden Savaş Komünizmi günlerinde, bölge komite üyeleri ve sekreterlerinin geniş ölçüde atanması tedbirlerini denemiştik; kongrelerden birindeki büyük anlaşmazlıklar sonucu MK'nın sekreter atamaması bunun yerine kişilerin bir örgüte şu ya da bu görev için tavsiye edilmesi konusunda görüş birliğine vardık. Bu metod benimsendi. Bunda görünüşde tehlikeli bir şey yoktur

yoldaşlar. Tavsiyede bulunmakta gerçekten de ters hiçbir şey yoktur. Tavsiyelerde bulunuldu. Bunlar olumlu tavsiyelerdi. Parti örgütü tavsiyeyi ve tavsiye edilen kişiyi değerlendirir, kişiyle ilgilenir, ancak tavsiye olunan kişinin sekreter seçilip seçilmeyeceğine dair kesin karar hakkını elinde bulundururdu. Ancak pratikte bir şey daha söz konusu. Sekreter elinde "Bu kişi tavsiye olunmuştur" yazısıyla şu ya da bu örgüte gönderiliyor. Örgüt öneriyi ve önerilen kişiyi değerlendiriyor; bu yoldaşm yeni biri olduğu, kendilerince yeterince tanınmadığı ve sekreter seçemeyecekleri sonucuna varıyor. O zaman ısrarlı bir ikinci tavsiye mektubu gönderiliyor. Ardmdan ise atama ile ilgili üçüncü mektup gönderiliyor. Bu şekilde Parti'deki sekreterleri ve diğer sorumlu kişileri tümüyle belirlemiş oluyorsunuz. Sekreterler ya bir örgütün zayıfladığı durumda ya da bir çekişme için de –bir çekişmede genellikle bir "kavgacı" taraf bir de "kavga istemeyen" taraf vardır– taraf olduğu durumlar da atamayla gelirler. Sekreter gelir, "kavgacı olmayan" tarafın desteğini alır ve "kavga eden" gruba karşı bir mücadeleye girişilir, oysaki her iki grupta yalnızca koşullara bağlı gruplar olarak anlaşılmalıdır.

Sonuçta bir mücadele başlar. Sorun örgütte tartışılmaz, ancak yukardan mekanik olarak emredilir ki; şu ya da bu sorun hiçbir itiraz olmaksızın çözümlenmeli. Bu, mücadelelerin kısa süreceği anlamındadır: "Çekişme"nin sonlanması için "kavgacı" grup başka bölgelere sürülür. Bu insanlarda ne tür bir piskoloji oluşacaktır? Sekreter gelmiştir. Yeni gelen, genel düşünceye ve parti örgütüne uyum sağlayamaz, eğer bir başka grup sekreterlere karşı gelirse bunlar da sürgün edilmek riskini göze alırlar. Kuşkusuz bir çoğu bundan korkmamaktadır. Ancak bir kere, iki kere ve üçüncü defa sürüldüklerinde sürgün olmanın tadı kaçacaktır. Ve siz de, sonuçta kollektif bir yaratıcılık değil ama mekanik bir itaat psikolojisi elde etmiş olursunuz. Bölgelerde olan bölge sekreterleriyle ilgili durum budur ve tabi hücrelerdeki durum da budur. Partinin en diplerinde bile, "Parti içinde münakaşa, tartışmaya girişme, daha üst organların kararlarına otomatik olarak itaat et" psikolojisi hakimdir. Kollektif yaratıcılık yok olmuştur.

Alt birimlerde ne ücret oranları sorunları, ekonomik konular, genel prensipler ne de yerel çıkarlar tartışılmaktadır. İşçiler sorunlardan tam anlamıyla ayrıdırlar, ekonomik organlar direktif verir ve birimlerin bunlar hakkında hiçbir ilgisi yoktur. İşçiler de açıklama beklemezler çünkü bu konuda birimlerin de bilgisi yoktur. Sadece örgütümüz ve Parti aygıtımız arasında değil, aynı anda bir bütün olarak Parti ile işçi sınıfı arasında da tam bir uçurum oluşmaktadır. Parti kendisiyle ve işçi sınıfı da kendisiyle başbaşadır.

Ve şimdi buradan gruplara geliyoruz. Parti içinde ilişkilerin durumu böyle olunca, Parti sorunları tartışmayınca ve hücreler, değil genel politik sorunları kendi fabrikalarında olanları bile bilemezlerse, bu kez Parti üyeleri, Parti dışında bir yerde çözüm ararlar. Bu saptamaya dilediğiniz bir çok gerçeği ekleyebilirsiniz. Bir tanesini ben vereceğim. Bir pazar günü, Rogotzh bölgesinde bir mitingde, Parti üyelerinden bir kadın işçi öne çıktı ve kendisinin bir dizi usulsüzlük saptadığını, bunlara karşı mücadele etmeye karar verdiğini söyledi. Bu eskiden, 1921 yılında oluyor. Yoldaş net herhangi bir şey kazanamadığı bölge komitelerinin ardmdan, yine hiçbir şey elde edemeyeceği Moskova Komitesine gitmeye karar verir. Yolu üzerinde, Kuznetsky Köprüsünde bir miting görür ve mitinge katılır, bir kaç şey söyler. 8 ay boyunca tutuklu kalır. Ve bu olay Yoldaşın mitingde Panyuşkin'in[1] gruba girdiği, bu nedenle de 8 ay hapis cezası aldığı şeklinde açıklanır. (Salonda büyük bir karışıklık) Yoldaşlar bunun bir masal olmadığını ve gerçek olduğunu biliyorsunuz; daha buna benzer ne kadar gerçek vardır?

İşçiler kendi örgütlerinde hiçbir şey elde edemiyorlar ve gruplara gidiyorlar çünkü kendi düşüncelerinden bir şeyler söylemek istiyorlar ki bu da Partinin herhangi bir yerinde şimdiye dek mümkün olmamıştır. Sonuçta böyle bir durum, Parti-dışı ve Parti-karşıtı gruplar, mesela "işçi grupları" v.b. doğurur. Elbette ki, bunda objektif koşullar ve içinden geçmek zorunda olduğumuz NEP

*1921'de eski bir bolşevik olan Panyuşkin tarafından KP dışında kurulmuş olan bir politik grup, NEP'in ilk dönemlerinde kurulmuş parti içi ve dışı birçok gruptan biriydi; anarşizme yönelmişlerdi ve sendikalarda parti liderliğine karşı çıkıyorlardı.

dönemide etkilidir ancak, aygıtlarımız da Parti–karşıtı gruplara temel hazırlamakta, zeminlerini güçlendirmektedir.

Şimdi izninizle MK tezlerine gelelim: Yoldaş Kamenev'in deyişiyle MK olayların gelişimini tam vaktinde kavramış ve derhal bu tezleri hazırlamıştır. Kamenev'e kalırsa, MK üzerinde hiçbir baskı uygulanmamıştır. Bu doğru değildir ve pek çok Parti üyesinin Parti–karşıtı gruplara katıldığı anlamına gelir. Bir Rus atasözü bu duruma iyi uyuyor "Şimşek çakmazsa, köylü ıstavroz çıkarmaz." Şimşek yıkıcı bir fırtına için çakmadı ve sadece Parti kitlesinde değil MK içinde de topyekün bir altüst oluş yaratmalıydı: Oysa yoldaş Kamenev MK'mn gruplar sorunuyla nasıl ilgileneceğinden söz etmiyor.

MK'nın tezleri Parti'de kabul edilebilir mi? Yoldaşlar; soruna bu gibi tezlerle yaklaşmayacağınızı düşünüyorum. Bu tutum, kesinlikle sorunun resmi sunuluşudur. Bunları hazırlarken içinde bulundukları duruma nasıl bir açıklama getirdiklerine bakalım. Amaç sorunu daha iyi bir şekilde çözüme ulaştırmak değil; Parti aygıtlarına en uygun bir sürü bahaneyi temin etmek ve yeniden yorumlanma olasılığına karşı hazırlıklı olmak v.b. dir. Gruplar sorununu ele alalım –Parti birliğine dair karar Onuncu Kongrede kabul edilmiştir. Bunlar neye dönüştüler? Herşey "hizip" sözcüğüne indirgendi. Yoldaş Kamenev şöyle bir sonuca varıyor: Eğer, ben, Sapronov, bir gün bir birimde bir rapor hazırlarsam, ikinci, üçüncü günün sonunda Sapronov açıkça bir grup oluşturuyor burada, diyor. Yoldaşlar, bir gün bir birim bana çağrı yapar ve kendi birimlerinde bir konuşma yapmamı isterse, bu, yoldaş Kamenev'e göre bir grup oluşturmak anlamına geliyor. Asla. Khamovniki bölgesinin düşüncesinde, bir Khamovniki örgütü üyesi yalmzca o bölgenin sorununun tartışabilir, diğer örgütlerinkini değil. Bu tür örneklerden haberdarız: Bir işçi bir fabrika biriminden alınıyor ve bir kır örgütüne gönderiliyor artık bu işçi kır örgütüne bağlıdır. Bir ya da bir buçuk ay sonra bu işçi eski fabrikasında bir toplantıya katılıyor ve konuşma izni istiyor. Kır komitesi sekreteri şöyle diyor "konuşmana izin veremem, sen bu birimde değilsin." "Sorun" hangisinin işçinin kendi örgütü ol-

duğudur? Moskova'yı ele alalım. Sidorov ve İvanov Presyna bölgesinde bir birime dahildirler. Bir birime bağlıdırlar ve bölge komitesi de aynen Moskova Örgütü ve tüm Parti gibi onların örgütü olduğu halde yalnızca kendi birimlerinden seçilebilirler –Neye izin vereceğinizi ve "onların" sözcüğünden ne anladığınızı açıkça söylemelisiniz.– Hepsini mi? Cevap verin. (Kamenev: Hepsini, bütün hepsini) O halde mızıkçılık etmeyin Yoldaş Kamenev. Eğer bir diğer yoldaş, bir bölgede, bir Moskova mitinginde, tüm Rusya konferansında ve İvanov'un savunduğu ancak Yoldaş Kamenev'in hoşlanmadığı düşüncesini geliştirdiği her yerde bulunuyorsa, bu bir hizip midir? Hayır bu hizip değil, partilileri kendi etrafında toplamaktır. Yoldaş Kamenev'e bakılırsa sadece kendi birimimizi tartışabiliriz. Bir başka birime gitmişsek, tartışamayız. Bu yoldaş birimin desteğini sağlar ve düşüncelerini birime yayar da, parti aygıtı bu birimin düşüncelerini beğenmezse o zaman ne olur? O zaman bu yoldaş yakasından tutulduğu gibi bir başka birime postalanır. Sonra ne olur? Bu yoldaş orada ne yapar? Bir ya da iki yıl sonra oradan da desteklenir hale gelir, bu kez 3. bir birime sürgün edilir. Sonuçta ne olur? Sonuç: Kendi düşüncelerinizi hiçbir zaman savunmamalısınız. Yoldaş Kamenev insan bu koşullarda nasıl çalışabilir? Yoldaşlar, eğer bu yaklaşıma yakınsanız, o zaman, Troçki mektubunda şunları yazarken fazlasıyla haklı olmaktadır: Parti aygıtları hizipçiliğin kötü bir karikatürüdür.

Bugün bir yoldaş bana şöyle sordu. 'Yoldaş Sapronov, sizden şu örneğin Parti–içi demokrasi üzerine yazılmış tezlerin tatbiki olup olmadığını açıklamanızı istiyorum: Bir birime bir öğretici geliyor kimin demagog, kimin değil olduğunu sekretere bildiriyor. Bu proleter Parti–içi demokrasisi midir, yoksa hizipçilik mi?' Yoldaş Belensky bana şöyle sesleniyor: "Bütün bölgeleri tedirgin ediyorsun biraz bekle bunu sana ispatlayacağız." Yoldaş Belensky ne kanıt getirecek ben bilemiyorum ama Presnya bölgesinde neler olduğu pekala biliniyor. Yalnızca Yoldaş Shumksy'nin sorusuna bakmak yeterli. Yoldaş Belensky'nin orada işçileri ne şekilde geliştirdiği gayet iyi biliniyor. Bana uyan fikirler ileri sürmelisiniz, der Belensky. Bu hizipçiliğin kötü bir karikatürü değil de nedir? Yoldaşlar, burada ya da

başka bir yerde partiye bu gözdağı niçin verilir? Sonra da geliyorlar, yumruklarını sıkıyor ve bağırıyorlar: Sizler partinin tıkanmasını istiyorsunuz. Bu tehditler bitmelidir.

Bizler muhalefet olmakla suçlanıyoruz. Bu doğru değildir. Muhalif olan ben değilim. Politbüro tezlerine muhalefeti Yoldaş Kamenev'de görüyoruz. Ben bunda ısrarlıyım ve kanıtlayabilirim de bunu. Yoldaş Kamenev tezleri imzalarken, özünü düşünmemişti. Şimdi diyor ki; "Aygıtlara dokunmayın, bu muhalifliktir." Tezlerde böyle bir şey yok. Tezler, üstünde durduğumuz problemin çözümünde ilk aşamayı oluşturuyor. Bizler hem aygıt insanına, hem de aygıta dokunmaktan ürken insana, her ikisine karşı da en kararlı biçimde mücadele etmeliyiz.

Şimdi "Tam demokrasi nedir?" sorusunu yanıtlayacağım: Hiç kuşku yok ki, tam demokrasi, basın, seçim, konuşma v.b. özgürlükler demektir. Kimse gerçek ve pürüssüz bir demokrasiyi savunmuyor. Biz Parti-içi demokrasiden bahsediyoruz; her parti üyesi için garanti edilmiş, olan demokrasiden: Herkes kendi iyi ya da kötü görüşünü açıklayabilir ve Parti de bunları kabul ya da reddedebilir. Bu tür bir demokrasi ile (bir birimden) alkolizm, zimmete para geçirme v.b. olaylarm yok edilmesi akla uygun mudur? Bu gibi durumlarda üyelerin yerleri değiştirilmemeli ya da politik anlamıyla sürgün edilmemeli -ancak halk mahkemesi ya da daha yüksek bir mahkemeye başvurulmah ve bu kişilerin Partide kalmaya layık olmadıkları anlatılmalıdır. Daha da ötede, ya bütün bir örgüt küçük burjuva eğilimde ise ne olacaktır? MK, program ve yasalardan ayrılan ve çürüyen bir örgütü her zaman için dağıtabilir. Bu koşulda, Parti, üyeliği yenileyecek bir komisyon belirleyebilir; bu komisyon da bir konferans toplar, seçilmiş organlar örgütler ve ardmdan da bölgeden çekilebilir.

Ancak gerçekte olanlar nasıldır? Bir ya da iki yıl kalacak bir sekreter atanır. 3. yılda, Yoldaş Kamenev der ki; aygıtlara dokunmayın, Partiyi yıkacaksmız. Bu sekreter bölgelerde rahat bir yer edinmiştir, belki kendine bir keçi alır ve ayrılmak istemez. Ve o zaman "aygıta dokunmayın" derler. Soruna bu biçimde yaklaşamazsınız. İlerde partide bir temizliğin de demokrasinin sınırlandırılması ola-

rak kabul edilmesini kanıtlamaya çalışacaklardır. Yoldaşlar, küçük burjuva bir ülkede, Partimiz işçilerin partisi olmaktan oldukça uzakken ve işçiler Partimizde bir azınlık iken, demokratik değil bürokratik yöntemlerle partide bir temizliğe gidiyoruz, yukardan gelen bir temizlik. Bu denildiği gibi bir ayıklama ama tümüyle farklı bir ayıklama. Bu, Parti dışı olguların ayıklanması, zimmetine para geçirenlerin, kariyeristlerin, küçük-burjuva elemanların ayıklanması ve bunun için demokratik yöntemlere ihtiyacımız yok. Üstelik bizler her iki taraftan da, bürokratizm ve demokratizm ile mücadele etmeliyiz, seçim sistemi ve aygıtlar ile. Hâlâ Parti içinde olmaması gereken unsunlar var ve bunları safdışı etmeliyiz. Ancak parti içinde de bir temizliğe gerek vardır. Yoldaş Kamenev aygıtları bürokratik anlamda arıtmak istiyor. Şimdiye kadar kendini safdışı etmiş biri var mı, söyleyebilir misiniz bana? (Bir ses: Peki sen ne öneriyorsun?) Önerim şu: Yapamayacağım şeyi teklif etmiyorum, ancak, Partinin yukardan burokratik yöntemlerle değil aşağıdan demokratik olarak ayıklanmasını savunuyorum. "Tavsiyesiz" seçimler, "acil tavsiye" olmadan ve "ilk elden anlaşmalar" olmadan seçimler yapılmalı ve birim kendi bürosunu herhangi bir baskı, herhangi bir zorlama ya da aldatmaca olmadan belirlemeli. Yapılması gereken budur. Belensky toplantılarda pek çok kez açıkladı bana: "Burada, Moskovada bütün sekreterler seçimle gelmiştir ve pek azı seçilmemiştir." Fakat ben büro'nun kendi halefleri sorununu tartıştığı durumları biliyorum ve bu sorun birimlerin onayına açılıyor; birim toplanıyor, sekreter geliyor ve büroya bir liste okuyor; ancak büro üyelerinin gözleri faltaşı gibi açılıyor ve şaşkınlıkla diyorlar ki: "Pardon ancak hangi büronun listesi bu? biz bu listeyi değil tümüyle farklı bir listeyi kabul etmiştik" ve sekreter yanıtlıyor: "Bu liste bölge komitesinin kabul ettiği listedir". (Alkışlar) O zaman birim, ya da bir birim üyesi soruyor: "Bağışlayın ama, eğer bu liste bölge komitesinde kabul edilmişse bizler burada niçin toplandık?" Sekreter yanıtlıyor: "Siz farklı görüş belirtebilirsiniz." Seçimler yapılıyor, çekişmeler oluyor ancak sekreter açıklıyor ki: "Affedin ama eğer bu bölge komitesinde kabul edilmişse siz bu konuda nasıl onlardan ayrılabilirsiniz?" Bu, yoldaşlar, demokratik bir yöntem değil Parti aygıtlarımızın

bürokratik baskısıdır. Burada birim sekreterleri bölge komitesince onaylamyor ama daha fazlası değil. Bazıları da Moskova komitesince onaylanıyor. Birim bir sekreter seçer, ardından onaylanacağı bölge komitesine gönderir ve yine aynı yazıyla Moskova komitesinin son onayına sunar sonra da şöyle der: Bizler küçük burjuva örgütlere karşı baskı uygulayan bir rejime sahibiz." Ancak Moskova'daki daha büyük birimin sekreterlerinin seçiminde daha büyük onay gerekir. Bu işçi sınıfının örgütlenmesine baskı uygulanmasıdır. Ana birim bir sekreter seçiyor, bölge komitesinin onayına sunuyor ve buradan da son tasdik için Moskova komitesine gönderiyor: Sekreter bu kez kabul edilsin ve hep kabul edilsin diye. Demokrasi herşeyden önce bir seçim sistemidir. Eğer buna demokrasi diyorsak eninde sonunda, kendimizin gerçek demokratlar olup, olmadığını bilmiyoruz demektir. Parti aygıtmdaki insanların bağırışları, tam bir histeriye varmıştır (hepimizi) ürkütmektedir kabul edilmemelidir. Ne bir sapma vardır ne de ona benzer bir işaret, ancak Partililerin kafaları karıştırılmaktadır. Tek bir toplantıda değil pek çoğunda bulundum ve herhangi bir tehlikeye dair bir şeyler değil ama şu anki rejime bütünlüklü protestolar gördüm. Yoldaş Kamenev (Şu ve şu zaman ve şu ve şu yerde konuşan) bu ya da şu yoldaşı gözden düşürmeye çabalarken hatalıydı: Bir yanda "Bildik Demokratik Merkeziyetçilik" ve diğer yanda "bildiğimiz" değil ama gerçek bir bürokratik merkeziyetçilik.*

Bütün hizipçilik suçlamaları yersizdir. Hizipler yoktur ancak Parti içinde yükselen bir hareketlilik vardır ve Kamenev de toplantılarda buna ikna olmuş ve bu tür tartışmaların ilgisiz olduğu yargısına varmış olmalıdır. Rogozh–Simonov Bölgesinde, Zinovyev bunun bir hareket değil de Moskova'da kanamaya başlamış küçük bir yara izi olduğunu söyledi, bu arada tüm Petrograd ve Rusya'da herşey sakindi. Sizler yönetmelikleri kolayca görmezlikten gelebilecek kadar iyi diplomatlarsınız. Bütün Petrograd'da adamlarınız var ve

*(Sapronov burada parti liderlerinin tekrarlanan eleştirilerine ironik bir atıfta bulunuyor– Kendi hizbi "Demokratik Merkeziyetçiler" grubu olarak bilinen Sapronov'un kitabın sonundaki biyografisine bakınız.)

bunlar bölge komitelerine gidiyor ve diyor ki: "Bölgemiz bu sorunu derhal incelemeye almıştır". Hizipçilik bahanesi ile, aygıt her düşünceye baskı uyguluyor, herhangi bir düşüncenin uyanışı derhal boğuluyor ve hoş karşılanmıyor. Ama Kamenev diyor ki: "Eğer birimlerin dışma çıkarsanız bu hizipçiliktir ve hizipçiliğe karşı karar almıştık." O halde, herşey eskiden olduğu gibi bırakılmalıdır. Bizler hiçbir şeyin eskisi gibi kalmaması gerektiğini ifade ediyoruz. Partinin ölü noktadan uzaklaşacağı ve bütün enerjisiyle kendini yeniden canlandıracağı kesin bir karar alınarak Partide bir değişim öngörüyoruz. Bizler bütün partide ve bütün örgütlerde kendi haklarının bilincinde olan insanların hareketlerini anlıyoruz. İşte bu da, garantiler istemenin niçin gülünç olacağım açıklar. Parti hiçbir garanti talep etmemeli ancak MK'nın yanlışlarına dikkat çekmelidir. Bu hatalar ki; şu zamana dek yaşanmış ve Partinin gelişimini geri bırakmaya yaramışlardır; kollektif yaratıcılık ve kollektif düşünce ya da çalışmalara ve tabi bu garantileri en demokratik yolla Parti içi işçi demokrasisi ile işletecek hiçbir yaklaşım göstermemişlerdir. Parti aygıtlarımızı, tepeden tavana seçimlerle canlandırmalıyız. (Alkışlar)

MOSKAVA PARTİ TOPLANTISI

– Preobrazhenski'nin Konuşması –

"Sapronav'un Parti içindeki bürokratizme yönelik sert eleştirileri, şiddetli tartışmalara yol açtı. Preobrazhenski; Muhalefetin, Parti içinde illegal "grupları" cesaretlendirdiğine dair üçlünün iddiasını ele aldı."

Yoldaşlar, Yoldaş Kamenev raporunda öncelikle Parti içi gruplar sorunu üzerinde durmuş; bu nedenle, ben de konuşmamı sadece bu sorun için kullanmak istiyorum. Düşünüyorum da, eğer Parti bu sorun ile ilgileniyorsa, düşüncesini net bir şekilde belirtmeli, çünkü bizler bu sorun üzerinde anlaşamıyorsak, bunu geçip daha önemli ve daha kritik olan yapısal olmayan sorunlara gelemeyiz

Yoldaş Kamenev'in sorunu ifade ederken temel bir yanlışa düştüğünü ve sorunun esasına dair tarihi yanlış aktardığını düşünüyorum. O nedenle, ilk bölüm toplantısı olmasa da, ben burada bazı düzeltmelerde bulunacağım. İlk olarak gruplaşmaya imkan verdiğimize dair temel soruna yanıt vereyim;

Dıştan bakıldığında, tanımlamaya çalışalım, Gruplar nedir? Eğer bir açıklama, tanım vermiyor ve birazdan birkaç cümle edeceğim koşullarda gerçekleşen ve yeni koşullarımıza göre modifikasyon, amplifikasyon ve adaptasyon gerektiren Onuncu Kongre kararlarını tekrarlıyorsanız, eğer sadece bunu yapıyorsanız ya da, bir keresinde Yoldaş Zinovyev'in de önerdiği gibi, 1921'de benimsenenlere öykünüyorsanız; bu partimizin önüne gelen ve bizim kesinlikle

faklı bir yanıt bulmamız gereken, yeni türeyen sorunları çözemez.

Gruplar sorununa sırf Onuncu Kongre kararlarını referans kabul ederek bir cevap aramaya kalkarsak ve böylece de Onuncu Parti kongresinden bu yana gelişen Parti sürecini tümüyle gözardı edersek, Parti için saçma ve tehlikeli olur bu. Partimizin diplerinde aykırı bir kesimin Parti taslağı olarak şekillenen Parti yönetimindeki ilk gruplar bizler bunların yapısını belirleyesiye kadar temizlenmeliydiler. En sert önlemler alınmış olmalıydı. Ancak ideolojik gruplar Parti içinde önerdikleri tedbirlerin ekonomi, mali, Parti içi yapılanma ve benzeri şeylerin MK'nın temsil ettiği resmi liderlikten –veya bir diğer gruptan– daha doğru ve daha uygun olduğu yolunda Partiyi ikna ederek biçimlendiler.

Öyleyse kim bu grupların uygunsuz olduklarını söyleyebilir? Kongre'ye hazırlık yapan ve şu ya da bu konuda Parti yönetimini ikna etmek isteyen gruplar –Yasalarımızca tam anlamıyla izin verilmiş bir prosedür varken– niçin uygunsuz oluyorlar? Biz bu prosedürden, iç savaşın en kötü günlerinde bile, ayrılmamıştık ve eğer bizler tersini yaparsak, bu sadece parti hükümlerine tecavüz etmek olacaktır.

Yoldaşlarm yaşadığı özel koşullardan kaynaklanan ve tam da Parti yolumuzda bir değişiklik gerektiği dönemde; bu koşullarda birilerinin kitlelerle daha yakın ilişkiler kurabildiği –yoksa onların duyarlılığı ve uzak görüşlülüğü için kendilerine teşekkür mü etmeli?– ve partimizin görevli bölümüne oranla, gerekli olan değişiklikleri daha önceden formüle eden ciddi gruplar vardır. Bu da, Parti için gerekli olan kollektif düşünüşün Parti içi işleyişinin manifestosudur. Bu yüzden çeşitli hizipçi grupları, partide bir diğer sınıfın grupları olarak, safdışı etmek adına eleştirinin yerine bir yasak getiriliyor ve bu eleştiri gruplarının Partinin bölünme tehlikesi yaşamasına yol açacağı gerçeği ile korkutuluyoruz öyle ki kimi Politbüro üyelerine karşı Politbüro kararlarını savunmamız gerekiyor.

Hangi gruplara izin verilmeyeceği açıkça tarif edilmelidir. Ve eğer bizlere, Onuncu Parti Kongresinin hizipler üzerine olan bölümünün bizzat Lenin tarafından hazırlandığı söyleniyorsa, ben de eski Bolşeviklerin bilgiççe ve kitabi olarak, ilk kararları antik yazıtlar

gibi uygulamaları ve bunlara yapışıp kalmaları üzerine, Yoldaş Lenin'in bu kişiler için yaşlı aptal deyişini hatırlatmak isterim. Sanırım kimse bu etiketin kendine vurulmasını istemez ki bu da hizipsel bir etiket değildir. Bu tanımlama, gerekli zamanda bir kararı nasıl değiştireceğini ya da doğru olarak uygulayacağını bilmeyen ve koşullar gerektirdiğinde taktiğini 24 saat içinde değiştiremeyecek olanlara yöneltilmiş. Bu kararlar buraya getirilir ve yoldaşlarm Parti içindeki yeni gelişmelere bunu harfi harfine tatbik etmeleri istenirse korkarım ki Lenin'in bizlere politik olarak mücadele etmemizi öğrettiği kitabilik suçlaması bu gibi insanlara oldukça uygun düşecektir.

Bizler yalnızca geliştirici değil aynı zamanda reaksiyoner, gerici, gelişmemiş ideolojik gruplarla da karşı karşıyayız. Örneğin, işçi sınıfının kimi kesimleri, NEP dönemi adaletsizlikleri koşullarma bağlı olarak, şu anki durumun kargaşasını anlayabilecek durumda olmayabilir ve eşitsizlikler ve diğer konularda katı bir mücadele için bastırabilirler. Bu tür gruplar, Partimizin sert koşullar, katı sınırlar vb. altında eşitsizliğin kaçınılmaz olduğunu yeterince anlayamamış yeterince bilinçli olmayan kesimlerinin memnuniyetsizliğini yansıtıyor.

Bizler Onuncu Kongre kararlarını bu işçilere uygulayabilir miyiz gerçekten ve bu tip kaymaları yeraltma gönderebilir miyiz? Başka bir yolla ise tartışmalar aracılığıyla bir kaç ay içinde onları dağıtabiliriz ve dahası yoldaşlarm bilinç düzeylerini bir üst seviyeye çıkarabiliriz. Eminim ki bu tür huzursuzluk belirtmelerine daha çok rastlayacağız.

Kolayca yeniden türeyebilecek bu grupları yok etmeye çalışmak, NEP'in doğası ve Partimizin üzerine etkisi karşısmda yürütülecek mücadele metodları hakkında hiçbir şey anlamamış olmak demektir. Ve üstelik bu politika oldukça yıpratıcı ve düşüncesizce olacaktır. Gruplarla ideolojik olarak mücadele edilmeli ve yalnızca, bu gruplar küçük burjuva etkilerin bir sonucu olarak tehlikeli anarşist bir sapmaya dönüştüğünde, -yalnızca ve yalnızca bu halde- ihraçlar, yasaklar vb. şeyler kabul edilebilir ve kabul edilmelidir. Eğer gruplar sorununa partiye uygun bir formülünüz varsa lütfen bunları Kongreye sununuz zira Kongre bu dönem için daha doğru olan bir

formüle itiraz etmeyecektir. Şimdi Kamenev'in görüşünü izlersek, korkarım ki, gerçekte, son 3 yıldır Partideki görünümü yeniden elde edeceğiz: Bu anlayışa göre -eminiz ki- MK'nın gelişmelerde hiçbir hatası olmadığı ya da en fazla %1 hatalı olduğu iddia edilmektedir. Ancak işte bu görüntü muvcuttur ve bu da parti için bir talihsizliktir. Parti disiplinini sıklaştırmaya mecbur olduğumuzda ve parti birliği adına Onuncu Kongre kararlarını benimsediğimizde örgütün bürokratlaşması koşullarında, iş bu kez de, MK önderliğinin ister istemez ve derhal kendi grubunu oluşturmasına meyletmesi noktasına varıyor.

MK, genel bir eleştirisinin bütün grupların çatısını oluşturduğu, bir politika izliyor. MK temsilcileri herhangi bir grup tehlikesinden söz etmeye başlayınca, anlıyorsunuz ki bu gruplar bazı MK yoldaşlarının Bolşevizm savunuculuğunda tekeli kendilerine bahşettikleri gerçeğinin hatırlanması için yaratılmış temelsiz köksüz gruplardır. Diğer Yoldaşlarda eski Bolşeviklerdendir ve Yoldaş Kamenev'den bir eksikleri yoktur. Neden yanlızca Yoldaş Kamenev ve diğer bazı yoldaşlardadır bu tekel? Partide böyle bir tekel olmamalı. Böyle bir tekel yalnızca partimizin MK'sının çoğunluğunu bir çeşit gruba dönüşmesi anlamına gelecektir.

Onikinci Parti Kongresinde Yoldaş Stalin kendi görüşüne göre "Kongre Politbürodaki üçlü liderliği onayladığını açıklamıştır." Bu üçlü nedir? Partimiz sadece MK'yı ve Politbüro'yu bilmektedir; üçlülere dair hiçbir şey bilmemektedir. Partimizin yasal organları vardır. Şu halde kimi yoldaşların 2 ya da 3 yıl önce tek ve aynı karar için oy kullanmış olan başka yoldaşların adlarını bir araya getirip ve hemen ardından bir gruplaşma saptandığını söylemeleri olası bir şey midir? Bir şeyi tekrar vurgulamak istiyorum ki partimiz demokratik merkeziyetçiliğin en asgari dozunda uygulandığı koşullarda olsaydı ve bizler merkeziyetçiliğin bu şekilde saptırılmadığı bir durumda olsaydık, o zaman bizler tıpkı 1921'deki fotoğraflar gibi hâlâ aynı kalan gruplara tanık olmayacaktık. Tersine öyle bir atmosfer olabilirdi ki, bugün ben ve Sapronov, Yoldaş Stalin veya Yoldaş Zinovyev ile Devlet Planlama Komisyonu sorunu üzerine konuşabilecek durumda olurduk, bir başka gün Yoldaş Troçki ile savaş soru-

nu üzerine tartışabilirdik vs. vs. Dürüst bir çalışma yılı geçer ve gruplar tümüyle yeni insanlarla yeniden oluşabilirdi. Bu da bizce parti yaşamı içinde son derece normal bir şeydir. Geleceğin buna benzer olacağına dair umudumu yitirmiş değilim. Ancak bizler geçmişteki ideolojik gruplara üye olmuş insanları parti çalışmalarından uzaklaştırır bir tavır içine girersek örnek vermeyeceğim, ben bu kişilerin ilkiyim, -ve bu insanlara modern birleşmeler kurma şansı tanımazsak- onları bir grup oluşumu içine itiyoruz demektir. Gruplaşmaya itilim yapay bir şekilde olmaktadır ve bu tehlikeli birşeydir.

Diğer sorun. Yoldaş Zinovyev Presnya raporu ve burada yaptığı konuşmada, 15 dk'sını, alışılmışın dışında kadınsı bir mantıkla -lütfen dinleyicilerimizin arasında bulunan bayan yoldaşlar beni affetsin- MK'nın eleştirilebileceği durumun, iki tamamıyla birbirinden zıt formülasyonuna ayırmış. Zinovyev diyordu ki; MK elbette eleştiriden çekinmemektedir ve üstelik bu sayede doğruluğundan emin olduğu tavırlarını bir yanıt fırsatı olarak açıklayabilecektir. Ancak ardından şöyle devam etti: "Evet, MK eleştirilmeye başlanmıştır, dış politika'da işlerin iyi gittiği, parti içindeki yönelim hatalı olarak çizildiği için ise ekonomi kötüleşmiştir, denmektedir." Bütün bunlar ne demektir? Eğer ekonomide hatalar olduğunu saptamışsak -ki bu bir gerçektir- ve parti yönelimi konusunda MK'nın yaptığı bir hata söz konusu ise, niçin hiç kimse bundan sözetmiyor? Bizler konuşmaya başlayınca işler değişiyor, güya MK'nın temelleri sarsılıyor ve hatta Sovyet gücü bile tehdit altına giriyor.

Politbüro raporundan sonraki 3. günde, MK üyeleri çephesinde öyle bir öfke gözledik ki, neredeyse böyle bir eleştiriye kesinlikle tahammül edemeyecek gibiydiler. Böylece görülüyor ki, bu raporun kendilerinden korunmuş olması gerekli bir davranışmış. Eleştirimizin uygun bir şekilde belirtilebileceğine elbette ki, ben de katılıyorum. Bizler eleştiri tonu hakkında daha büyük sınırlamaları da kabul ediyoruz. Yoldaş Zinovyev eleştiri tonunun çok yüksek olmaması, uygun bir tonda olması gerektiğini söylüyor. Ben de diyorum ki, Zinovyev Yoldaşın tonunun bizimkinden daha yumuşak olduğuna dair kuşkular taşıyorum. Bizler bunu, Zinovyev'in 1921 demokrasi

savunuculuğundan, gayet iyi biliyoruz. Eleştiri üslubunun daha uygun olması gerektiğine bizler de katılıyoruz ve bunun için de 1921 sendika tartışmalarına dönmemeliyiz. Ancak böylesine ciddi bir sorunu da; ne üzerine konuştuğumuza dair dikkatli bir açıklama olmaksızın ve adından söz etmediğimiz kimi yoldaşlara karşı üstü örtülü imalarda bulunarak ve parti ile saklambaç oynayarak ele almak mümkün değildir. Ve bütün bunlar partideki grupları korumak için yapılıyor!

Partiyi ne piyasadaki kriz, ne de ekonomik durumun sertleşmesi ürkütüyor; Partiyi, tümüyle, birliğine yönelik bir tecavüz ürkütüyor; böylece de, yukarıdaki görüş ile tehlikeyi ima etmek, kimi zaman, MK'yı savunucu bir konuşma yapmakla aynı anlama geliyor. Ancak Partimiz sorunun ne olduğunu daha iyi kavramaya başladığı zaman kendini karabasanlarla korkuya kapılmaktan koruyacaktır. Bizlerin somut kanıtlar istemek gibi bir hakkımız vardır. -Kimleri ve neye dayanarak suçluyor sunuz? (Bir ses: Ya siz kimleri suçluyor sunuz?) Ben sapma tehlikesi ve (varolmayan) hizipler konusunda partiyi ürküten bütün MK üyelerini suçluyorum. Bu gruplar normal bir rejim koşullarında partimizde oluşmayacak yapılanmalardır. (Alkışlar) Yoldaş Kamenev şöyle diyor: "Partinin bir bölümünü bir diğeri ile karşı karşıya getirmek olmaması gereken bir şeydir." Ancak parti yapısımn temellerini sarsmaya çalışan insanlar olduğunu söylemekle, kendisi bir kesimi diğerleri ile karşı karşıya getirmiş olmuyor mu? Peki, bunu kimler yapıyor? Somut konuşmalısınız. Kim ve ne zaman? Ben Demokratik Merkeziyetçilere üye değilim ve hiçbir zaman da olmadım. Eğer Yoldaşlar parti önünde açıkça konuşabilir ve görüşlerini savunabilirlerse, sonuçta ne olur? Parti kendine uymayan önerileri reddetmiştir ve reddetmeye devam edecektir. O halde kongrede azınlığı oluşturan bu yoldaşlara karşm niçin sistemli bir ima ve kışkırtma yürütülmektedir? Parti böylesi bir rejimden olabildiğince hızla uzaklaşmalıdır. Bu noktada bizlerin sakin ve kararlı bir şekilde net bir tutum almamız gerekir. Büyük yangınlar yoktur ve kimse de partiye zarar gelmesini istemiyor.

Seçilmiş görevliler kitlenin talepleri ve psikolojisine yanıt veremedikleri için ve seçmenlerin güvenlerini yitirdikleri için isteniyor

yeni seçimler. Aygıtları parçaladığımız veya kendi bildiğimizi yapıp bazı gruplar oluşturduğumuz türünden iddialarla partiyi endişelendirmeye gerek yoktur. Yakın zamanlarda, Politbüro üyesi bir arkadaşımla bir sohbette -adını burada vermek istemiyorum- konuşuyorduk; hiziplerle niçin endişelendiriyorsunuz bizi, soruma yanıt olarak şöyle dedi: "Gelecek bir zamanda, bir başka hizip şu ve şu elemanlardan şekillenebilir." Soruyorum: Eğer 1923'te olduğu gibi 1933'te de bir hizip olabileceğinden kuşkunuz yoksa, şimdi Politbüro Raporu hazırlanmışken, bunlara ait bir tepki de yükseltmelisiniz?

Bizler bugün MK'yı eleştirmek için, açık bir hakkı kullanıyoruz. Konu eleştiridir ve biz bunu sakin ve titiz bir şekilde tartışmalı, eleştirmeliyiz. Eğer bir sapma ihtimali ile çevreye gözdağı vereceksek, anlamlı bir tartışma olmayacaktır ve tersine sadece sorunları tartışma hakkının savunulduğu bir zemine dönüşecektir. Yoldaş Radek'in ileri sürdüğü teze; "geleceğin temel sorunlarının ekonomik sorunlar olacağı" tezine ben de katılıyorum: NEP'e yönelik yürütülen Parti çizgisi, ticari düzenlemeler, planlı ekonomi, ücretlerin düzeyleri. Önümüzde bu gibi sorunlar dururken, bizlerin soğukkanlı ve sakin bir şekilde düşünmemiz, içinde bulunduğumuz çıkmaza göre bir tavır almamız gerekir. Madem Yoldaş Kamenev bir söylev verebilir ve burada Leninizmin bazı tehlikeleri yıldırabileceğinden söz edebilir, (ki yoldaş Radek toplantıda kendi işi olan bu konuda sırasını pekala yoldaş Kamenev'e verebilir) ve yine yoldaş Kamenev aygıtların eksiklerini unutup herşeyi kendi durduğu noktaya göre yönlendirebiliyorsa, ben de şunu söyleyeyim ki, bizler Politbüro kararlarını uygulamaya koyamayacak, daha çok zaman kaybedip gruplar ve eleştiri sınırları üzerine hararetli bir tartışmaya sürükleneceğiz. Öte yandan işçi demokrasisi sorunundan, başlattığımız işçi demokrasisi tartışmasına oldukça uzak olan kitlelerle aralarında yakın ilişkiler bulunan komünist işçileri içinde taşıdıkları sorunlarla çeşitli kereler endişeye düşüren acil hedefler konusuna geçmeliyiz.

4) MOSKOVA BÖLGE KONFERANSI

10-11 Ocak 1924

Moskova Parti Toplantısı (11 Aralık 1923) Parti birliği ve Parti içi demokrasi üzerine 5 Aralık açıklamasına resmi bir destek teklifini geçirmekle sonuçlandı yalnızca. Aynı gün, Troçki'nin 8'Aralık Parti toplantıları için hazırladığı mektup Pravda da yayınladı. (Bkz. The New Course 68-74) Bundan sonra liderlik üçlüsü Zinovyev, Stalin ve Kamenev, Muhalefeti ekarte edebilme çabalarında net bir taktik değişikliği yapmak zorunda kaldılar. O ana dek Stalin, Troçki ve Muhalefetin destekleyicilerine temel olarak, geri planda hareketler yapmakta iken, şimdi uzunca bir Pravda makalesi (15 Aralık) hazırladı. Bu makale ile Muhalefetin zaten fiilen yenildiğini savundu. 46 Muhalefeti Liderlerini -altını çizerek- "Sol Komünistlerle" (Buharin ve Pyatakov'un 1918 Brest-Litovsk barışına karşı olan gruba) ve "Demokratik Merkeziyetçilerle" (Sapranov'un 1921 grubu) bir blok oluşturdukları için şiddetle suçladı. En göze batan çabası ise, nedense, Troçki'yi gözden düşürmek için yaptıkları idi; Troçki'nin Bolşevik Partiye sadece 1917 Ağustosunda katıldığı gerçeğini ilk kez istismar etti. Ardından Zinovyev aynı şeyi tekrarladı ve Troçki'nin parti aygıtına yönelik eleştirilerine "Troçkizm ve Menşevizm" atfında bulundu. Pravda'daki "genel" tartışma sürerken, bütün Rusya'da, Parti toplantıları gündemdeydi ve Troçki, güya 46'larla bir blok oluşturarak 5 Aralık Parti Kararlarındaki ortak fikri ihlal etmekle, açıkça, suçlanıyordu. Yine de Troçki, Partideki bürokratizme yönelik eleştirilerini yazılarıyla arttırdı; "Gruplar ve Hizip oluşumları üstüne" ve "Partideki Kuşak sorunu" Aralık 1923 so-

nunda Pravda'da yayımlandı. (Bkz. Yeni Yol sh. 18-27, 4-11) Aynı günlerde, Buharin de -ki o zamana değin bu kavga içindeki yerini net bir şekilde almamıştı- açıkça üçlü ile işbirliğine başladı. Uzun bir makale yayımladı ve Troçki'nin, bir dizi konuda geçmişte Lenin'le olan görüş ayrılıklarını sıraladı; böyle yaparak Troçki'nin Leninizm'den devamlı bir "sapma" gösterdiğini ispata çalışıyordu.

Troçki ve Muhalefete birbirini izleyen ve giderek artan suçlamalar yapılıyorken, üçlü de örgütü, Troçki ve Muhalefetin açık bir yenilgiye uğratılacağı büyük konferansa hazırlıyorlardı. Böylece parti içindeki etkinlikleri kısıtlanabilecekti. "Bu bütün Rusya konferansından hemen önce, Moskova Bölgesi Parti Konferansı (10-11 Ocak 1924) düzenlendi. Üçlünün artık tam bir histeri ile yürüttüğü kampanyalara rağmen, Muhalefet hâlâ delegelerin yarısının desteğine sahipti. Muhalefeti temsilen ana konuşmayı Preobrazhensky yaptı.

MOSKOVA BÖLGE (TOPLANTISI) KONFERANSI

Preobrazhenski'nin Konuşması

Yoldaşlar, yoldaş Kamenev'in konuşması taktik açıdan tümüyle doğrudur. Saldırıların üzerine gidiyor ve artı eleştiriler bağlamında kendini savunuyor. Bu da, kuşkusuz ki, Muhalefetin yaptığı ilan edilen hataları Partiye getirirken, geçen bir yıl boyunca MK'nın işlediği hataların üstünü örtmenin en iyi yoludur. Ancak hemen burada söylemeliyim ki, sizler MK'mn yanlışlarma gerçeğin ışığı altında bakmalısınız.

Şimdi ben, Yoldaş Kamenev'in aktardığından daha farklı bir şey olan, işçi demokrasisine dair mücadelemizin geçmişinden söz edeceğim biraz ve tabii bütün bunlarm ötesinde, ben ve bizler, hepimiz parti üyelerini, merkezi ve temel sorunumuz üzerine daha ciddi ve dikkatli bir yaklaşım göstermeye davet ediyoruz –şu anda partimizin ne gibi bir dönemden geçtiği ve Sovyet ekonomisinin hangi gelişme düzeyinde olduğu sorunu–. Eğer bu sorunu tartışmak noktasmda ayrılıyorsak; partimizin kendini nasıl ve neden birden bire, geçen Eylül, Ekim, Kasım aylarının şiddetli iç polemik ortammda bulduğunu anlayamayacağız demektir. Yakın zamanda bizi nelerin beklediğini de anlayamayacağız. Yoldaş Kamenev bu sorunun üzerinde durulmasma karşıdır, çünkü böyle bir tartışma –ki bir yığın kuru gürültüden daha gerekli ve önemlidir– Yoldaş Kamenev'in temel saptamalarını çürütecek ve önerilerini tehlikeye sokacaktır. Yoldaş Kamenev burada MK adına ne önermişse, temel tedbirler olarak neyi savunmuşsa, bunlar partiyi güçlendirmek yerine sadece zayıfla-

tacaktır ve ben bunu geçen dönem boyunca sürekli eleştirdiğimiz gerçeklerle kanıtlayabilirim.

Yoldaş Kamenev sorunun tarihini 46'lar raporu olarak aktardı ve ben de bu 46'lar iddiasından başlayacağım. Bizim Politbüro kararlarına karşı gelerek doğru davranıp davranmadığımıza dair bir yargıya varmaya katkıda bulunmak adına Yoldaş Kamenev'in mevcut duruma getirdiği üstünkörü ve kesinlikle önemsiz analiz, tümüyle yetersizdir. Bizler Parti MK'sına açık bir öneride bulunduk. Bize soruluyor: MK'ya yönelik eleştirilere katılıyor musunuz, katılmıyor musunuz? Bizler buna şöyle yanıt veriyoruz: İlki, 46'lar raporunda, örgütlerimizin yavaş yavaş canlılıklarını yitirdiğini, kitlelerle bağların koptuğunu ve bütün bunlara, büyük ölçüde MK'ca yürütülen hatalı işleyişlerin neden olduğuna dikkat çekiyorduk. Bizler işçi demokrasisine geçiş istiyorduk. Bu bir noktadır. İkinci ve diğer bir önemli nokta da MK'nın ekonomi politikası ve planlamadaki eksikliklerdi. Bu politikamn raporumuzda tanımlanan özü tümüyle gerçekçidir ve yine aynı raporda bizler planlama isteğimizi geliştirmiş ve 12. Parti Kongre kararlarımn uygulanmayışına dikkat çekmiştik.

Peki, sonra ne oldu? Hemen belirtelim ki, Parti MK'sına böylesine ağır eleştirilerle (bu noktada sizlerle tamamıyla hemfikiriz) karşı çıkarken; hiçbir şekilde kişilerin değiştirilmesine değil; tersine izlenen yolun değiştirilmesine önem veriyorduk. Gerçekten de 46'lar raporu aşağı yukarı şu sözlerle bitiyordu:

MK'ya, gelinen durumdan çıkış için en sağlıklı yolu öneriyoruz. Teklifimiz Politbüro'nun; MK üyeleri ve MKK üyeleri ve yoldaşların katılacağı bu bildiri ve içinde bulunduğumuz durumu tartışacağımız bir plenum çağrısında bulunmasıdır.

Ve yine, bizler hiçbir parti üyesini etkilemeye kalkışmadık. Politbüro'ya yönelik, MK ve MKK üyeleri ile bir plenum yapılması teklifimiz, gerçekte dönemin özünü açık seçik ortaya koyuyordu. -Alman devriminin gelişme ve yayılma süreci, Almanya'da yakın gelecekteki savaş ihtimali dönemi -ve bizler bu konuyu, tüm partinin fikrini hesaba katmadan, ortaya atabileceğimizi düşünmemiştik. 46'lardan imza alabilmek için kuşkusuz bir grup yoldaşın bu raporu görmesi gerekliydi, ama bunda yanlış bir yan yoktur. Zira parti yö-

netimi, farklı hiçbir düşüncenin açıklanmasına izin vermemekteydi. Ardından tekrar MK'ya gittik ve MK üyelerinin katılacağı ve içinde bulunduğumuz durumun tartışılacağı bir plenum çağrısı ilettik. Bu amaçla, MK'ya yönelik suçlamaların önemine rağmen -ancak bunlar yine de tümüyle haklı eleştirilerdir- ve bütün durumun farkında iken, bizler, yine aynı MK'ya, sorunu ortak, yoldaşça bir tartışma ile çözümlemek ve böylece MK'mn bütün bunları parti içi bir tartışmaya dönüşmeden kendisinin halledebileceği önerisini götürdük.

Ve bu noktada MK, daha öncede yaptıkları ve bir başka konuşmamda söz edeceğim yanlışlarından başka, ilk hatasını yaptı. Bu hata, yoldaşça, birlikte bir tartışma yapılması için istediğimiz MK ve MKK üyelerinin çağırıldığı bir plenum'da bize bir düşman kampında örgütsüzlük çağrısı yapan insanlarmışız gibi davranıldı. Bildirinin imzacıları adına yaptığım öneride ben 6 nokta üzerinde durdum, ama bunlar dikkate değer bulunmadı. Bu MK'nın en aptalca yanlışıydı. Yeniden vurgulamak istiyorum; partinin çeşitli kesimlerinden gelen ve MK üyeleri ile uyum içinde olmayan ifadelere karşı böyle bir tavır daha da sürerse; bu, Parti için tehlikeli ve zararlı sonuçların işareti olacaktır. Lenin'in önderliğinden yoksun olduğumuz şu günlerde, bu tarzda politikalar çoğu kez tehlike doğurucu olmaktadır.

Şimdi Yoldaş Kamenev'in konuşmasının özüne gelelim. Diyor ki: Sizler ilkesiz bir Muhalefetsiniz! İşçi Demokrasisine geçişte, herşeyin nasıl olduğunu birlikte görelim. Bizler taleplerimizi çok açık belirttik ve bu da partinin içinde bulunduğu ortam açısından tümüyle doğruydu. MK bunu 5 Aralık açıklamasında yanıtladı; hiçbirimiz düşünmeyiz tabii, zaten bu bildirinin 46'ların 15 Ekim raporundan sonra hazırlandığını sanmak komik bir şey olurdu. 46'lar belgesi, parti MK'sı üstünde belirgin bir etkisi olan genel düşünüşün ve partinin bakışının göstergesi idi.

Ancak MK üzerinde daha güçlü bir yargıya; Partinin Moskova örgütünde meydana gelen sahneler, MK üyesi Yoldaş Zinovyev'in Sverdlov Üniversitesinde, Yoldaş Stalin'in Presnya parti işçileri mitinginde ve Yoldaş Kamenev'in Bavman bölgesindeki bir mitingde

(ki bu bölge 5 Aralık açıklamalarından daha önce kendi uygulayacağı kararları bildirmişti) bu örgütlerin durumunu görmeleri neden olmuştu. Bu gerçeklerden ve sonunda *Pravda*'da çıkan bölge yazılardan sonra –ki bu yazıların %90'ının eski yol'a karşı yazıldığını biliyorsunuz –MK tehlikeyi gördü ve derhal bir dönüşümün yaşamsal önemde olduğunu kabullendi. Bu da 5 Aralık açıklamaları ile yapıldı.

Ve yine MK, 46'lar raporunda ifade ettiğimiz işçi demokrasisine geçiş sürecinin ne demek olduğunu kabaca da olsa kavramaya başladı. Bu yüzden Yoldaş Kamanev: Hani ilkeniz nerede? Siz ilkesiz bir muhalefetsiniz; dediğinde, bizler şöyle yanıtlıyorduk: İşçi demokrasisine dair taleplerimizden, bizler değil, Parti politikasının eski yolundan sapan MK vazgeçmiştir. Olan bitenin özü budur ve eğer neler olduğunu daha yakından incelemek istiyorsak, MK adına bu platforma gelip Parti tarihinin karşı karşıya olduğu bu olguyu silebilir miyiz? Komünist Partisinin saflarına katılan her üye ne olup bittiğini kendi başına sorguladığında, eminiz ki pek çoğu durumu kendine göre anlayacaktır. Ve ardından 5 Aralık bildirisi geldi. MK'nın eski yolu bırakması, bizim MK'ya önerdiğimizden farklı bir havada oldu. Bizler MK ve MKK plenumunda, bu dönüşümün partide tartışılmadığını ve aynı anda Almanya'da gelişen olaylar dikkate alınmaksızın, tepeden getirildiğini; oysa partimizin maksimum oybirliğini sağlaması gerektiğini söyledik. MK bizlerle konuşmayı reddetti. Ekonomimizde planlama ve Partide işçi demokrasisi konusunda aslında bizim temel konumumuza yönelik olan, suni bir kınama kararı kondu önümüze. Hemen ardından da MK, her nedense, kendi reddiyesinin tersine davrandı; ancak şimdi durum MK için daha da kötü olmuştu zira partimizin en gelişmiş merkezlerinde huzursuzluklar başgöstermişti. Tabandan gelen baskılar MK'yı belli tavizler vermeye itti. Olaylarm tam da bu aşamasında, derin bilgili sosyologlar türedi ve partiyi karıştırmaya çalışan bir muhalefetin ortaya çıktığını açıkladılar.

Tekrar ilk soruna –MK'nın, partinin eski yolundan sapışı– dönersek, bunun MK'ca geçmişte yapılan ve tamamıyla MK'mn sorumluluğunda olan bir hata olduğunu belirtelim. Ancak MK bu dö-

nüşü yaptı ve üstelik 5'te 4'ümüz için gereksiz bir özel platform da düzenlendi. Partiye önerilebileceğini sanmadığımız talepler hazırlamak bize göre tamamen saçmaydı: Bu tam da ilkesiz ve müflis bir muhalefet anlamma gelecekti gerçekten de. Ancak böylece parti ve biz bu temel noktaya ulaştık.

Diğer sorun planlamaya geçiş ile ilintilidir. Raporumuzda planlama eksikliğini şiddetle eleştirdik; sistemin eksiklerini ve parti MK'sinin alınabilecek tedbirleri önceden düşünememesini kınadık. Geçmişe bakıldığında, bu değerlendirme tamamıyla doğruydu. Bir toplantıdaki tek bir konuşma ile bu doğruluğu kanıtlamamız mümkün değildir. Şimdilerde, bütün iddialarımızı detaylandırdığımız ve geliştirdiğimiz bir dizi döküm hazırlıyoruz. Yine de herkes için şurası açıktır ki; planlama ile ilgili kararlar -bu konu Onikinci Kongre boyunca devletçi ekonominin merkezi sorunu kabul edilmişti. -pratiğe geçirilmemiştir ve yine belirtmeliyim ki, Yoldaş Troçki'nin mektubuna yanıt olarak sunulan MK raporunu okuduğumuzda, kesinlikle kabul edilemeyecek bir sav ile karşılaştık. "Onikinci Kongre kararlarının özü az ya da çok, yerine getirilmiş; yanlış anlaşılmış ve hatalı olanlarsa yerine getirilmemiştir" deniyordu burada.

Peki buna ne buyrulur? Bu kararlar her şeyden önce bir Parti Kongresinin kararlarıydı. Yoldaş Troçki ile olan polemiklerinde, bu yoldaşlar şunu unutmuş görünüyorlar; bir karar Kongrede kabul edilmişse bu karar artık bir Kongre kararı ve Parti kararı kabul edilir. Bu aşamadan sonra, kararları, Yoldaş Troçki'nin parti MK'sine gönderdiği kişisel bir mektup olarak değerlendiremezsiniz. Yoksa parti kararlarını, gerçekten de böyle mi ele alıyorsunuz? Partinin, en üst organı olan Parti Kongresine karşı bu şekilde bir yaklaşıma girmesi mümkün müdür? İşlerin ne hale geldiği anlaşılıyor, bizler MK Liderliğinin çoğuna, bir çok sorun hakkında sahip oldukları yetersiz sorumluluk duygusu için teşekkür etmeliyiz. Yine bu noktada, belirtelim ki, bizler MK'nm geçmişteki işleyişinde de bir dizi hata yaptığım söyledik. Gerçekten de, kısmen de olsa şimdilerde kanıtlandı bu iddialarımız. Şimdiki kriz, büyük ölçüde, MK'nın geçmişteki hatalarına dayanmaktadır. MK tezi, sorunun Onikinci Kongre kararlarına kadar uzandığını belirtiyor ancak neden Onikin-

ci Kongre kararlarmm uygulanmadığından söz edilmiyor, aynı şekilde suçlamalarımızı yönelttiğimiz ikinci nokta MK'nm ilerlemesi gereken yolda ilerlerken (planlama yönünde) Onikinci Kongre kararlarım neden uygulamadığına dair hiçbir resmi yada benzeri açıklama yapmamış olmasıdır.

MK'daki yoldaşlar sürekli Lenin'i anarken ve onu taklide uğraşırken bu konuda hiçbiri Lenin'in taktiklerine uygun davranmamaktadırlar. Lenin Yoldaş, hemen her kongre ya da konferansta, Partideki hatalardan tam bir samimiyetle söz eder ve bundan da ürkmezdi; bazen de bu hataları; kongreyi izleyen yıl içinde düzeltebilmek için eğitici amaçla bunların özellikle üstünde durarak abarttığı bile olurdu. Zinovyev, Kamenev diğer yoldaşlar, Vladimir İlyiç'in bu kuralına sadık değiller. MK, işçi demokrasisi ve diğer sorunlara dair açıkça ve pervasızca konuşmalardan vazgeçti ve sonra geçmişte yapılan yanlışları kabul ve düzeltmeye başladı. Yoldaş Kamenev muhalefeti hedef alıyor ve saldırılara başlıyor; böylece herkes yalnızca eleştiri ve saldırıları görsün neden olduğunu anlayamasın ve hataların önemini kavrayamasm bu manevranın aslında MK tarafından yapıldığını anlayamasm, ve tabii MK'nın eski politikalarımn yanlış olduğunu düşünmesin isteniyor. Ben, Yoldaş Kamenev'in, raporunun bu bölümü ile Partinin gözlerini perdelemeye çalıştığını düşünüyorum. Bizler gerçeği olduğu gibi korumalıyız. İnanıyorum ki, Yoldaş Lenin, Partimizin içinde bulunduğu bu derece önemli bir dönemde, böyle bir rapor hazırlamazdı.

Devam ediyorum. 5 Aralık raporu ne olduğunu gösterdi. Bunun doğru olduğunu kabul ediyor ve bütün önerilerimizi de yazıyoruz. "Bizler raporu olumlu buluyoruz..." Ve tabii bazı değişiklikler olsa da; bunları buraya getirmedik çünkü bizce önemli olan, tüm Partinin onayladığı ve Politbüronun ittifakla benimsediği konuların gerçekleşmesi idi; bu açıdan henüz hiçbir şey öne sürmedik; yalnızca bildiriyi olumladığımızı, bunu iyi niyetle ve yapabileceğimizin en iyisini pratiğe geçirerek yapmamız gerektiğini söyledik. Bildiriyi olumlu karşılarken, açıktır ki bizler, İvan Kolayunuturlar gibi, olanları unutamazdık. Bu kararların uygulamaya konulmasını garanti edecek olan parti aygıtmm yenilenmesi gerçekleşmezse, gelecek hak-

kındaki kaygılarımızı da belirtmeliyiz. Ve yine, rapor, partinin sistematik bir şekilde yenilenmesi ve kararların uygulanması için samimi şekilde uğraşacak yoldaşların seçilmesi gerektiğini vurguluyor. Biz bu düşüncemizi açıkladığımızda, en öfkeli saldırılara maruz kaldık, zira bizler MK'nın eski işleyişini eleştirmiş oluyorduk.

Ancak nasıl eleştirilmeyelim ki? Eğer MK bir kongre ile diğerleri arasındaki süre boyunca yapılan çalışmalardan sorumlu ise ve hatalı davranışlarda bulunmuşsa, bizlere düşen, MK'nın benzeri hatalardan korunması için eleştiride bulunmaktır.

Ekonomi politikası sorununa gelelim. Bu konuya ileride konunun önemine değindiğim sırada, daha detayh eğileceğim. Burada, tutanaklar için, MK'nın bu dönüşte nasıl geç kaldığını, şöyle kaba taslak anlatayım. MK'nın ekonomi üzerinde olan kararları büyük oranda benimsendi, ancak MK planlamaya yeterince kararh bir geçiş yapamadı ve MK üyelerinin her konuşması; bizlerin her konuda, geniş boyutlarla ya da değil; planlama yapılmasına dair görüşlerimizin eskisi gibi bırakıldığına dair endişelerimizi, onaylamakla kaldı. Bunun en bariz onaylanması; Yoldaş Zinovyev'in partiye tümüyle yeni bir buluşunu anlattığı Sokolniki konuşmasmda görülüyor. Burada deniliyor ki: Planlamada ısrar etmek, (şimdi bizim yaptığımız gibi) Menşevizme ve II. Enternasyonal'e doğru bir sapmadır. Ve yine Zinovyev düşüncesini şöyle açıklıyordu; parti içi politikanın bu tür sorunları karşısında, kendisi 96 kratlık bir Leninizm savunucusudur. Planlamaya böyle bir yaklaşım 96 kratlık Leninizm değil, olsa olsa 96 kratlık saçmalıktır.

Ekonomik konularda deneyimsiz olunabilir ve chernovetlere* dair konunun niteliğini kavramadan genel laflar edilebilir ancak bizler öyle bir şeyle karşılaşıyoruz ki ekonomimizin yapısı ve şu andaki gelişme eğilimi hakkında tam bir cehalet sergileniyor ve bu da bizde endişeler doğuruyor. Kararlarm söz ettiği planlamaya geçiş ne tür bir şeydir? Konuşmacıların yazdığı her yazı planın bürokratik ve bilinen yapısma vb. şeylere saldırıyor. Önerilen plan lehine hiç

* Chernovet: Sovyetler Birliği'nde 1922'de getirilen ve birinci on altın rubleye eşit bir para birimiydi. Bu dış ticareti desteklemek için altına dayalı "sıkı" bir para birimi kurmak için bir girişimdi. 1930'larda tedavülden kaldırıldı.

bir sözcük söylemiyor. İştee bunlar MK'nın planlamaya dönüş yaptığı koşullardır. Temel ve merkezi nokta budur. Ne zaman ki düşünceler, bu şekilde, bugünkü koşullarda bir plan için değil de, daha çok genel bir plana saldırır biçimde açıklanırsa, ne zaman böyle konuşmalar duyarsak, aklımızda doğal olarak kuşkular belirir: Söz konusu olan dönüşüm şekli bir şey mi olacak ve her şey, gerçekte, eskiden olduğu gibi mi kalacak?

Ekonomi sorununda bizim tavrımız böyledir.

MK'nın polemikçileri, konuşmalarının yüzdeseksenini MK raporuna değil Muhalefete yönelik polemiklere ayırıyorlar. MK'nın polemikçi konuşmacıları, Muhalefetin kendi platformunu kaybettiğini söylediklerinde, bizler ve Parti diyoruz ki; bu iyi bir şeydir! Biz bir platform istemiyoruz. Eğer bir grup bir platform oluşturmaya itilirse; bu herşeyin iyi gitmediği anlamına gelir. Normalde, bir tek çizgi, bir tek program, bir tek taktik ve sadece bu ortak hattın sınırları içinde kalabilecek ciddi görüş ayrılıkları için yakın geleceği içeren bir tek önlemler paketi olmalıdır. Ancak dümende genel bir dönüş söz konusu olunca, bu tip anlaşmazlıklar çok şiddetli olabilir ve eğer yoldaşlar görüş ayrılıklarının dörtte üçünün giderilebileceğini kabul ederlerse, bu iyi bir şeydir. Bu parti içinde olumlu olur.

Şimdi deniyor ki: Kendinizi nereye yerleştiriyor sunuz? MK'nın platformunu onayladığınız için hatalısınız –vb... Ancak Partiyi böyle kullanabilir misiniz gerçekten? MK'nın 5 Aralık bildirisi bir ekonomi platformu sağlamamış olsa, bu talihsizlik olacaktı. Bu platformlarca yürütülecek bir mücadelenin gerekliliğine dikkat çekmiş olacaktı. Ancak sorunu doğru koymak yerine, Yoldaş Kamenev, bizim bir platforma sahip olmadığımız türünden kasıtlı polemiklerle dolu ve bir MK raportörüne hiç yakışmayacak bir rapor sunuyor. Yoldaş Lenin, benzeri durumlarda asla böyle bir yaklaşımı onaylamazdı; bu açıdan bizler MK'yı kınıyoruz.

Ve diğer bir konu. Tartışmamız başladığından yakın zamana dek, MK'nın izlediği tutum nasıl olmuştu? Burada Lenin'in benzeri durumlarda nasıl davrandığım anımsatmak faydalı olacaktır.

Partili işçilerin, Moskova'da düzenlediği bir mitingde; yönetimin nasıl olması gerektiğine dair bir tartışma olmuştu. Yoldaş

Tomsky önemli bir çoğunluk sağlamış ve yanılmıyorsam Lenin sadece 6 oy alabilmişti. Bu durumda Lenin ne yapmıştı? Paniğe mi kapıldı? Pravda sayfalarında, Yoldaş Tomsky'i bu sorun sırasmda Menşevik sapmalık yapmakla suçlamaya mı kalktı? Hayır. Lenin gayet iyi biliyordu ki, parti sorunun çözümünü bulacaktır ve eninde sonunda doğru düşünceye ulaşacaktır. Bu bize, Parti önderimizin, farklılıklara nasıl yaklaştığım gösteriyordu; konular Partinin ilgisine sunulmalıydı ki, Parti tüm sorunu sakin bir şekilde çözümleyebilsin.

Üstelik, bunlar aramızdaki tek farklılık değildir. Sendikalar sorununda çok temel görüş farklılıklarımız vardır. (Ancak sendikaları hiç tartışmadığımız ortaya çıkmıştır.) Yazdıklarımıza tekrar bakacak olursanız, birçok konudan ve her iki tarafın yanlışlarından da söz ettiğimizi ve başka şeyler de söylediğimizi görürsünüz. Gerçi bu ikilemde bizlere en sert tepkiyi göstermiş de olsanız, MK'nın şu anda Muhalefeti suçlamış olduğu hiçbir konuda, bizi birbirimizi suçlar bulamazsınız. Neden? Çünkü bizler, koşullarm, herhangi bir dönemden bin kez daha zor olduğu bir sırada –köylüler arasında oluşmuş anlaşılır bir tereddütle birlikte, savaş zamanından barış zamanına geçmeye çalışıyorduk–, yönetim bugün kabul ettiklerine kendisi olanak tanımamıştır. Şu günlerde MK tam bir panik havasındadır. Bize karşı bir yaylım ateşi başlamıştır; Bu ateş sadece Muhalefet ve Yoldaş Troçki Partiden ihraç edilirse anlamı olacaktır. Eğer böyle bir durum söz konusu değilse, o taktirde, görünen o ki; MK, özellikle Moskova'yı yitiriyor oluşundan aşırı ürkmüş ve geçmiş hataların sonuçlarından paniğe kapılmıştır.

Bugün mücadele nasıl yürütülmektedir? Pravda'nın baştan beri benimsediği ve Beyaz muhafızlara teselli, eyaletlerimize endişe veren tona bakacak olursak (Bu bir sapmanın kokusu mu? diyor olmalılar) şunu söylemeliyim: Sizlerde, yoldaş Lenin'in, herhangi bir konu tekrar ele alınırken gösterdiği soğukkanlılıktan eser yoktur. Yoldaş Lenin, tekliflerinin bazıları şimdilerde kabul edilmiş ve uygulanıyor olan, yoldaşlara hiçbir zaman, karşı olmazdı; üyeleri tüm Moskova bölgelerinde üçte bir oranında seçim kazanmış ve oy kullanacak delegelerin beşte birinden fazlasını barındıran bir Muhale-

fete karşı böylesine hiddetli bir ton kullanmayı kesinlikle benimsemezdi. Parti içindeki bu ciddi eğilime karşı, böyle davranışlar içine giremezsiniz. Bizim ortaya çıkan sorunları sakin bir şekilde inceleyip, çözümler aramızı engelliyorsunuz. Burada hemen belirtelim ki, Partiyi daha büyük sorunlar beklemektedir ve Parti, NEP politikaları ile ilintili olan önemli bir değişimle yüz yüzedir; bizler burada hangi yöne gittiğimizi açıkça öğrenmeliyiz. Ancak böylesi bir tartışma partiyi oldukça endişelendiriyor zira bazıları bu gibi sorunlarm daha çok tartışılması halinde bundan parti bütünlüğünün zarar göreceğini düşünüyorlar. Onlara göre parti bütünlüğünü herşeyden çok bu tartışmalar tehdit etmektedir.

Eğer Yoldaş Buharin'in söz ettiği bölünme tehlikesi doğruysa, o zaman şöyle de söylenebilirdi: Eğer partinin bütünlüğü tehlikedeyse, o zaman Buharin Yoldaş da fikirlerinden vazgeçsin ve birlikte hareket etmeye yanaşsın. Yok eğer bölünme gibi bir tehlike yoksa -ki yaşanan gerçek bu yöndedir- polemik yöntemlerimiz değişik olmalıdır ve tabii Pravda da farklı bir tavır sergilemeli, aksi takdirde bizler hesapların birbirine uymadığı cift taraflı bir defter tutuyor oluruz.

Şimdi de neden işçi demokrasi üzerinde durduğumuza gelelim. Yoldaş Sokolnikov'un Sokolniki'de söylediği ve zamoskverechie bölgesinde tekrarladığına göre Onuncu Kongrede (1921) aldığımız tereddütlere karşı karar durumumuzun daha da kötüleştiğinin bir işaretiydi. Ancak Yoldaş Zinovyev diyor ki "Bizler, içerde ve dışar'daki durumumuz ekonomik ve politik olarak düzeldiğinde işçi demokrasisine olumlu yaklaşabiliriz." Ancak kimse partiyi böyle yönetemez! Bu birbirine ters düşen açıklamalar MK içindeki paniğin ve kargaşanın göstergesidir.

Bir de üstelik, beni, 5 Aralık bildirisinden önce farklı, sonra farklı konuşmakla suçluyorsunuz. Bu bir anlamda doğru, çünkü bir şeyler için mücadele ediliyorsa ve kazanılıyorsa, o zaman artık farkh bir yaklaşım geliştirilir. Dahası görüyoruz ki MK üyeleri ürkmekteler ve Partide kargaşa yaratıyorlar -ki Yoldaş Lenin kesinlikle böyle bir şey yapmazdı- Yoldaş Kamanev'in eski köylülük ve Sminka (kır ve kasabalar arasındaki bağlantı) üzerine yanlış popülist söy-

levleri Partinin aşırı karışık bu durumda rahat hareket etmesini engellemiştir. Bu durumun dikkatli bir incelenmesi gereklidir. Bu bakımdan, MK üyeleri sağolsunlar, bu tartışmanın düştüğüne inanıyorum. MK, Partiye karşı bir tür Menşevizm tehlikesinden söz ederek, yeni yol temelindeki durumun anlaşılması için bir fırsatı ortadan kaldırmak istemişlerdir. Bu neye yol açacaktır? Bu, Yeni yol henüz ilan edilmişken ve tüm bu polemiğin objektif hiç haklılığı yokken, bu politikanın hemen sadece yeni yola karşı bir mücadele olduğu ve başka bir şey olmadığı şeklinde algılanacak bir duruma yol açacaktır.

Şimdi de Yoldaş Troçki konusuna gelelim. Şunu belirteyim ki, Yoldaş Troçki kendisi için söylenenleri burada söz alan herkesten daha iyi yanıtlayabilir, bu sayede Yoldaş Kamenev de payını fazlasıyla alabilir. Ancak yoldaşlar, sizlerin, Yoldaş Troçki konusuna gelince büyük tutarsızlık ve çifte standart sergilediğinizi düşünüyoruz.

Bir yandan bizlere Yoldaş Troçki'nin önderliğindeki muflis bir muhelefet deniyor – bunu kitabın sonuna not düşelim. Diğer taraftan Troçki, Menşevizm ve Oportunizme yatkın bir sapma olarak görünüyor, son olarak da Troçki'nin Parti içinde Bolşevik kanada karşı mücadele ettiği, Bolşevik safların bozguncusu olduğu iddia ediliyor. Bunlar basında Yoldaş Troçki'ye yönelen üç temel suçlamadır. Ancak bundan başka, bir de deniliyor ki, Yoldaş Troçki vazgeçilmezdir ve bizler için onsuz olmak düşünülemez. Eğer söz konusu ithamlar doğruysa, Yoldaş Troçki yalnızca Politbüro'dan atılmakla kalmamalı, Parti'den de kovulmalıdır. Ama eğer suçlamalar doğru değilse, sizler bu konuda partiyi aldatmışsınız, yalan söylemişsiniz demektir.

Ben burada çifte standart uyguladığımızı iddia ediyorum, ve eğer Yoldaş Zinovyev ve Kamenev öne çıkıp hizipler ve mevcut kriz üzerine aynı odada tümüyle farklı konuşmalar yapıyorlarsa, bu çifte standart, açıktır ki kabul edilmez. Sizler tüm parti önünde çifte standart uyguluyorsunuz ve bu herkesi etkiliyor. Biri ya da diğeri: Ya Bolşevik çizginin saflığını korumaya çalışmak ya da tam tersi. Sonuna dek sizler de tutarlı davranmak zorundasınız.

Bizler, sizin Partiyi karıştırmadığınızı ileri sürdük ama siz buna inanmadınız, öyleyse şimdi aldığınız tavrın nedenini açıklamalısınız. Bizler kendimizi, sizin benimsediğiniz polemik uslubundan farklı olarak ifade ettik. Kamenev Yoldaş, Troçki'nin 8 Aralık mektubundan bahsediyor. Orada sorun büyük bir ihtiyatla ele alınmıştır. Öyleyse bu konuyu kim alevlendiriyor? Bunu MK yaptı! Yoldaş Troçki bundan bana iki kez söz etmişti. "Eğer mektubuma bu denli önem veriyorlarsa, niçin parti toplantılarında okunmasına ve ardından yayınlanmasına ses çıkarmadılar, anlamıyorum." demişti. Politbüro bu konuda resmi görüşünü ileri sürebilirdi ve bu da politik açıdan kendi çıkarlarına son derece uygun olacaktı. Ancak onlar mektubu eski Bolşevikleri üzen bir hakaret olarak değerlendirdiler: Böyle olduğunu varsayalım, ama o zamanda MK liderliği hakarete maruz kalmış birileri olarak, incinmiş ve yaralanmış gibi değil de parti lideri olarak tartışmaya katılmalıydılar. Bu durumdan çıkışta en yararlı yol hangisi olacak? diye düşünmeliydiler. Bu sorunu aşabilmenin Parti MK'sının sorun hakkında resmi bir karar alması ile sağlanabileceğini bütün parti görmeliydi. Programımız sınırları içinde her zaman farklılıklarımız olmuştur ve normal bir rejimde parti de her zaman bir muhalefet olur ama bu tür karşıthklar giderilebilir.

Bütün bunlar kendiliğinden gelişti; MK'nın prestiji azaldı ki MK bütün partinin başhca yönetim yeridir ve bizler kendi adımıza MK'nın prestijindeki dalgalanmalara ciddi bir neden olmadan müdahale etmezdik.

MK'yı, bu sorunları kişisel zemine taşımaya giriştikleri için suçluyoruz. Eğer bunun taktik bir tedbir olduğunu söylüyorlarsa, bu daha da kötü, çünkü bu tür bir polemik, Partinin, gelinen durumun karışıklığım anlamasına engel olacaktır.

Yanlışlar yapıldı ilk yanlış bizlerin parti içi politikadaki çizgimiz üzerine idi. Yoldaş Kamenev diyor ki: "Evet bir ay geç kaldığımızı kabul ediyorum." Yoldaş Kamenev'e soralım: Bu ayı hangi noktadan hesaplıyorsunuz? 5 Aralıktan itibaren sayıyorsanız, böyle bir hesaplamanın hazırladığınız bütün bildirilerle ters düştüğü aşikârdır. Stalin'in yorumunu benimsersiniz, Temmuz grevinin işçilerle ilişkinin yitirildiğini gösterdiğini söylemişti. Temmuzdan itibaren sa-

yınca bu da 4 ay demektir. Yoldaş Kamanev'in söylediğine eklendiğinde bütün gecikmeniz 5 ayı bulmuş demektir.

Böyle bir krizin bir aylık bir sürede doğacağına inanmıyoruz. Böyle bir gelişme uzun bir dönemi gerektirir. Yanlışınız NEP ile yolumuzu değiştirdiğimiz dönemden başlıyor. En azından eski yolu güçlendirmek yerine Onbirinci Parti Kongresindeki (1922) olduğu gibi bırakmakla, MK eski yolu takviyeye yöneldi ve sonuçta bugünkü krizi oluşturan bir dizi hataya yol açtı. Bu nedenle krizin parti içinde olduğu iddiasına kesinlikle karşı çıkıyorum.

Ekonomimizde bir kriz var ve bu bize MK'nın politikaları da dahil bir çok şeyi düşündürüyor. Partide gördüğümüz parti içi bir kriz değil ama eski çizgiye dair bir krizdir. Bir gecikme olduğunu Merkez Komitesinin kendisi ifade ediyor. Ardından MK'yı yanlışlar ve yine burada, Yoldaş Lenin'in kendini asla kaptırmayacağı bir öfke ve sinirlilik içinde görüyoruz bugün.

Yoldaş Kamanev Partinin kendi MK'sı ile nasıl ilgileneceği ve MK önderliğini değiştirmeden onu hangi sınırlar içinde eleştireceği konusunda MK'nın görüşünü açıklarken tümüyle hatalıydı. Bu oldukça önemli bir konudur, biraz üzerinde duracağım ve burada bir parlamenter hükümet ile hiçbir kıyaslama yapamayacağınızı söyleyeceğim. Bizlere, eğer MK'dan memnun olmazsak onu değiştirebileceğimiz ve tümüyle yeni bir kabine oluşturabileceğimiz söylenebilir. Bu bizim partimizde mümkün değildir, nedenini söyleyeyim.

Yoldaş Kamenev diyor ki; "Bize karşı böylesine ağır suçlamalar yaptığımz ve bunlara bizzat MK'nın aldığı tedbirleri delil gösterdiğinize göre, çözüm nedir? Liderliğin ve izlenen yolun yanlış olduğunu düşünüyorsunuz, ancak personelden söz etmiyorsunuz;" açık ki Yoldaş Kamenev, üyeler sorununu ortaya koymadan MK'nın nasıl eleştirilebileceğini anlamıyor. Affedin ama, kendi MK'sını seçen değiştiren ve gereğinde yenileyen partimizle, çoğunluğu sağlayamadığında bu hükümeti düşüren bir parlamento arasında köklü bir fark vardır. Bu burjuva normları partimize kesinlikle uygulanmaz, zira bizim partimizin yaklaşık 20 yılda yetiştirdiği önderlerimiz vardır bunları karıştıramayız. Eğer hatalar varsa onları eleştirmeli ve yolu düzeltmeliyiz. Yoldaş Lenin'in önderliğine alışmıştık, o partimiz

içinde olağanüstü bir rol üstleniyordu, ancak herhangi bir önemli sorunda Yoldaş Lenin ile Parti Kongresi çoğunluğu arasında bir anlaşmazlık olsaydı, Partinin kendini yoldaş Lenin'in liderliğinden yoksun bırakması gibi bir sorun bir kere bile gündeme gelir miydi? Aynı şekilde Kongre Parti için doğru olduğuna inandığı birşeyden vazgeçmezdi. Böyle bir durum doğduğunda yoldaş Lenin itaat ederdi, zira o partinin en disiplinli üyesiydi. (Burada) Bizlerin ciddi bir kararı benimsemek durumunda bırakıldığımız ve kararı ona katılmayan yoldaşların uygulayacağı bir durum söz konusu olsa, aynı şey olmalıdır. Eğer MK'nın izlediği yolu, bir dönemde hatah bulursak bunun için MK'yı azletmezdik. Bizler MK'nın izlediği yolu eleştiriye açmalı, gerektiği yerde onu düzeltmeli ve parti kongresinin doğru bulduğu çizgiyi uygulayacak şekilde oluşturmalıyız.

Yeni yön ile ilgili parti içinde mücadele 1923 Sonbaharında başladı. Şunu sorabilirsiniz; MK'nın karşı karşıya kaldığı bir parti içi tartışmada bizler neyi yansıtıyoruz? Şimdilerde tüm partinin meşgul olduğu bu tartışmada bizler neyi yansıtıyoruz? Doğrudan doğruya nelerle karşı karşıyayız? Temel ve ana sorun budur. Yoldaş Kamenev'in sorunun genel bir formulasyonunun yapılması düşüncesini ben de tamamıyla destekliyorum ve gerçi o bu düşüncesine kendisini katmasa da, bu temel sorunu bizlerin marksist ve komünistler olarak yanıtlaması gerektiğini düşünüyorum. Bu gibi toplantılarda sürdürdüğümüz tartışmalarda bizler neyi temsil ediyoruz? Ne üzerine tartışıyoruz? MK önderliğinden yayılan ve bize yöneltilen versiyonu kesinlikle reddediyorum. Genel anlamda bu, muhalefetin daha fazla demokratik özgürlük isteyen gençlik üzerine NEP'in etkisini yansıttığı şekilde bir versiyon; ayrıca bizlerin, partide köylülüğü küçümseyen bir sapmayı temsil ettiğimiz ve zengin köylüler kulak kesiminden gelen baskıyı yansıttığımız söyleniyor. Buharin tarafından geliştirilen dördüncü bir versiyona göre ise bizler gençlerin eğitimi üzerine eski bolşevikler arasındaki iki grubun mücadelesini yansıtıyoruz. Birbirleriyle çelişen pek çok değişik versiyonlarımız var, sadece bu bile partide net bir kavrayışın olmadığına kanıttır, gerçekte. Bu nedenle birbirine zıt tahlillerle ne olup bittiğine dair doğru bir tanımlamaya asla varılamayacak.

Öte yandan bizler MK liderlerinin parti içi politikalar sosyal ve ekonomik alanda eski yöne böyle inatçı bir bağlılık göstermelerinin nereye varacağım daha tartışmadık. Bu sorun üzerine şunu açık ve samimi olarak söylemeliyiz ki, Parti ortaya çıkan koşulların belirlediği sınırlar içerisinde bu değişimi şimdi kararlı bir şekilde gerçekleştirmezse, büyük tehlikelerle karşılaşacağız.

Öyleyse buradaki sorun nedir? Ekonomik ve sosyal ilişkiler alanında şunlar oluyor: Devletçi ekonomi büyüyor, gelişiyor ama aynı zamanda kapitalist ekonomi de buna paralel olarak gelişiyor. Devletçi ekonomideki yoğunlaşma NEP kapitalininkinden daha gerilerde olarak ilerliyor. NEP öylesine muazzam bir hızla büyüyor ki, şimdilerde bu iki güç arasmda bir çatışma ve ekonomimizin bu iki oluşumu arasmda bir mücadele kaçınılmaz görünüyor. Devletçi ekonomimiz için böyle büyük dertlerle dolu bir durum oluşuyor.

Eğer politik çizgilerden sözediyorsak, temel sorun şudur: Çizgimiz devletçi ekonominin geliştirilmesi, örgütlü bir birikim sistemine geçiş ve NEP'e (köylü bloğu) karşı farklı bir temel örgütlenme biçiminin oluşturulmasma yönelik olmalıdır. Aksi halde devletçi ekonomi içinde sürekli çoğalan bir kapitalist eğilim, sosyalist birikimin NEP'e gömülmesi ve NEP birikiminde bir büyüme meydana gelecektir. Burada sadece iki yol olabilir; Ya daha üst bir sosyalist örgütlenme ve organizmamızı NEP'le bağlantılı olarak pekiştirmeye yönelik bir yol; ya da bize ekonomik örgütlenmenin kapitalist biçimlerinin tüm faydalarını getirecek ikinci bir yol. NEP'in bir hayli büyük başarılarla geliştiği plansız geçen dönemin ardmdan, MK bizlerin sözünü ettiği daha büyük ölçülerde planlama örgütleme ve daha büyük sosyalist birikime yönelik bir değişiklik yapıyor. Ancak bu dönüş yetersiz kalırsa, partide bu dönüm noktasının önemi yeterince kavranmazsa ekonomimize uygulanabilecek olgunluktaki her şeyi yerine getiremez ve MK tezlerinde belirsiz olan herşeyi netleştirmezsek bu yol boyunca daha birçok tehlike doğacaktır. Bu nedenle sorunun tüm düzeylerindeki en temel nokta buradadır: Devletçi ekonomide daha fazla sosyalist örgütlenme ve NEP cephesinde ne olup bittiğinden daha fazla bilgilenme.

Yaklaşık 3 yıldır NEP koşullarında yaşıyoruz. Ama yalnızca şu an içinde bulunduğumuz kriz sırasında NEP'in neler gerçekleştirdiğini ve bu dönem boyunca neler biriktirdiğini hesaplamaya zaman bulabilirdik. Düşmanımıza böyle bir lüks bahşedemeyiz. Bunun için sadece askeri kurumların düşmanlarını etüd etmek için nasıl çaba göterdiklerine bakınız. Kamenev'in sözünü ettiği ve Lenin'in yazdığı, NEP ve köylülük arasındaki bağlantı bizler için en büyük tehlikedir. Zira halen NEP güçlerini hesaplayabilmeyi başaramadık. Bunu sadece kriz zamanında, o da gelişigüzel yapıyoruz. Bu da sorunu parti önüne yeterince ciddiyetle getirdiğimizi ve daha fazla gecikmeyle bizi büyük tehlikelerin beklediğini gösteriyor.

Önümüzde duran nedir o halde? Görünen, NEP temelinde yükselen ve varolmak için birbiriyle mücadele etmek zorunda olan iki rakip güçtür. Güçlerimizin plansız geliştiği dönem boyunca, NEP ile bir çatışmaya girmemiştik. Şimdi ekonomide ki tüm ilişkiler karışıp tekrar yerini aldığına göre, ihtiyacımız olanı sadece mücadele ederek elde edebiliriz. NEP'in bu ülke işçi ve köylülerinden kazandıkları sosyalist kazanımımızda asla yer olmayacak. Burada birbiri üzerine yığılan çelişkiler görüyoruz. Şehirlerimizde ki sosyal çelişkiler yığılıyor. Sandığımızdan çok daha önemli bir süreci yansıtan bu olay işçi sınıfının öncülüğünün gücü ve anlama isteği; NEP karşıtı bir hava artıyor. MK önderliği adına konuşan yoldaşlar bu sorundan hiç bahsetmediler. Sonuç olarak kentlerimizde sosyal çelişkilerin büyüdüğü ve her iki sınıfın öncülüğünün de arttığım görüyoruz. Ve eğer bu durumu görebiliyorsak, böyle bir havanın Partiye de geçmesi doğaldır.

İşçi demokrasisine giden bir rejim üzerine niçin hemfikiriz? Parti olarak işçi sımfmda gelişen süreçleri benimsiyoruz. İşçi sınıfı dükkan vitrinlerinde gördüğü düşmanının gücünü hissediyor, aynı kentte bizler gibi yaşayan bir düşman. Bu çok önemli bir faktördür; bizler işçi demokrasisinden sözettiğimizde, bu, şu anki NEP döneminde keskinleşen bir mücadele olmaksızın keskinleşen sınıfsal ilişkilerin işçi sınıfında oluşturduğu sürecin ifadesidir. Çözüm nedir? Eğer bu çelişki tırmanmaya devam eder ve bizler devlet veya parti olarak bir çözüm bulamazsak kendiliğinden bir çatışma olacak, bir kaosa

ve benzeri şeylere yol açacaktır. İşçi sınıfı içindeki NEP karşıtı atmosferin büyümesini hesaba katmalı, ekonomi ve işçi demokrasisi konusunda belirgin bir yol saptamalıyız. NEP'e karşı örgütlü bir şekilde hareket edersek, işçi sınıfı içindeki bu NEP karşıtı düşünceleri örgütlü bir mücadeleye kanalize edebiliriz. Planlamadan yoksun oluşumuz ile zaman kaybeder ve bu konuda ağır kalırsak bu kritik dönüm noktasında olayları kendiliğinden gelişmeye bırakırız.

İşte şu anda MK ile anlaşmazlığımız buradadır. Eğer MK daha büyük ölçülerde planlamayı ve işçi demokrasisinde ilerlemeyi reddetseydi, doğrusu ya yıkıcı bir parti krizine girecektik. Farklılıklarımızın %80'i azaldı ama şimdi her şey sosyalist bir ekonomiyi planlamaya, burjuvaların üretici olmayan tüketimine karşı mücadele ve NEP üzerinde daha büyük baskı uygulamaya yönelik çizginin doğru ve tutarlı olarak nasıl yürüteceğine bağlıdır. Bu anlamda da işçi demokrasisini uygulamalıyız; Partili olmayan işçileri daha fazla sayıda saflarımıza katarak parti içinde eriterek daha fazla kesimi harekete geçirerek ve geçmiş dönem boyunca işçi sınfından uzaklaşmış birimlerimizi daha fazla işçi sınıfı ile kaynaştırabilmekle proleteryaya dayanan aygıtlarımızı ve devletimizi daha iyi örgütleyebilir ve NEP'e karşı mücdeleyi sürdürebiliriz. Bu işlemlerde daha fazla gecikme ve zaman kaybı, yoldaş Lenin'in korktuğu şeyi, bir elementer gücün bölme tehditini daha da şiddetli hale getirecektir.

Bu yüzden şimdilerde öngördüğümüz sınıfsal çelişkilerin daha da artması dikkate alınmalı ve hesaplanmalıdır. Parti içi ve ekonomik politikalarımızda kazandıklarımıza karşılık vermeliyiz. Parti çok ciddi bir problemle karşı karşıya olunduğunu söylüyor ve NEP'in bizden güçlü çıktığı yerlerde mücadelenin kendiliğinden başlamayacağını garanti etmek için bu gereklidir. Ana problem budur ve sorunun ışığında farklılıklarımız yeni bir önem kazanmaktadır.

Bizler Partide eski, yöne doğru tepki veren ve daha çabuk bir değişim isteyen, bunda da ısrar eden kesimi oluşturuyoruz. Bunların ötesinde, bir kere bu değişime başlandığında da, nesnel zorunluluk gerektiği sürece bu değişime devam edilmeliydi. MK üyesi yoldaşlar, politik alanda hem de planlamaya geçiş alanındadır, gelecek

bu geçişin sağlam, örgütlü ve ortak yargı olarak yürütülmesine bağlı olacaktır. O zaman da farklılıklarımızın %20 si parti içi yaşamda benzer gelişme ile bağlantılı olarak ortadan kalkacaktır. Ancak hem parti içinde hem de ekonomik alanda yerimizde sayar, geçmişteki plansızlığı sürdürürsek bu farklar büyüyecektir, zira sosyal çelişkilerimizin parti içi yansımaları artacaktır.

Üstelik önümüze koyduğumuz hedefi tümüyle ve sonuna dek uygulamakla yüz yüzeyiz. Bu nedenle MK'nın politikasına hiç bir platformda karşılık vermiyoruz. Bizler temel olarak planlamaya geçişi öngören noktayı destekliyoruz. Bizlerin bunu şimdiye kadar olagelen ve yürütülenden, ki yaşam da bunun gerekliliğini MK'ya gösterecektir, daha kararlı bir şekilde uygulayabileceğimizi vurguluyorum. Değişiklik olmazsa planlamaya geçiş için önümüzde bir çatışma olacak ve bu da partiye bir hayli pahalıya malolacaktır . Yoldaş Lenin bir değişime gittiğinde "İkincisinin gecikmesiyle bir tehlikeye atılacağımıza değişimi toptan gerçekleştirmeliyiz" derdi. Şimdi bir tehlikeyle yüzyüze olduğumuz zaman değişikliğimizi topyekün gerçekleştirmeliyiz. Kişisel olarak yol açtığı tartışmalarda kabul edilebilir bile olsa, bürokratizme ve eski yöntemlere takılı kalan yoldaşların kendilerini parti tarihine dayanarak savunmaları kendi çizgilerindeki otomatizmi savunmalarıdır. Bunu, gerçek neden olmadığı halde, yeni yöne daha yavaş bir geçişi meşrulaştırmak için yapıyorlar yalnızca.

Yoldaş Kamenev'in konuşmasının başında yaptığı ve genel anlamda muhalefete karşı en dirençli bir ideolojik politika yürütmeliyiz. Ancak aynı zamanda gruplara hiziplere ve benzerlerine fiilen drokon(*) kanunları uygulamalıyız, denen teklif gösteriyor ki MK liderleri Ekimde işçi demokrasisine giden yolu derhal izlememekle bir hata yapmışlardı, -tartışma boyunca paniğe sebep olarak- aynı hatada ısrar ediliyor. Şimdi parti krizle kendi koşulları içinde uğraşmayı sürdürken Partiyi sapma vb. ile suçlayarak bu hatayı işlemeye devam etmek istiyor.

(Alkışlar)

Drokon kanunları= Eski Yunan da çok ağır kanunları koyması ile ünlü lider *droko*'ya atfedilen kanunlar vahşi gaddar yöntemler.

5) ON ÜÇÜNCÜ PARTİ KONFERANSI

16 - 18 Ocak 1924

Lenin'in Ocak 1924'teki ölümünden hemen bir hafta önce, Kamenev, Stalin, Zinovyev üçlüsünce; Muhalefete son bir bozgun yaşatmak için düzenlendiği söylenen, onüçüncü Komünist Parti Konferansı toplandı. Stalin'in Sekretaryayı ve aygıtları bütünüyle kontrolüyle tüm Rusya'dan bu konferans için seçilen 128 delegenin arasmda Muhalefet sempatizanı sayısının azınlıkta olmasını garantilemişti. Bu da, Partinin her basamağında yer alan atama sekreterlerin baskısı ve tabii Muhalefet sempatizanlarının çeşitli görevlerle daha az önemli bölgelere ya da üçlü liderliğin hararetle desteklendiği bölgelere dağıtılması yöntemiyle başarıldı. Konferanstan bir kaç gün önce Troçki'in Yeni Yol broşürü yayımlandı. Broşür, Partideki uzlaşmacı ve hizipçi gruplar üzerine Troçki'nin 1923 Aralığı'nda Pravda'da yazdığı makalelerin yeni basımlarmdan oluşuyordu. Bir kısmı, Troçki'nin Muhalefetin mücadelesini yaptığı en önemli teorik katkılardan sayılan kimi yeni yazılar da eklenmişti yeni yazıların ilkinde, bürokratik yozlaşmanın yapısına dair bir tahlil yapıyordu Troçki. İkincisi, Troçki'nin devrim öncesi dönemde Lenin'le olan görüş ayrılıklarım, güya kendi "Leninizm"leri ile kıyaslamaya kalkan Stalin ve Zinovyev'in iddialarına bir yanıt niteliğindeydi. Troçki burada, Bolşevik geleneğin şematik formasyonlar ve skolastisizm ile değil, yalnızca mücadelelerle yaşayabileceğini ve gelişebileceğini söylüyordu. Diğer iki yazı köylüğün rolü -ki bu konuda Troçki'nin görüşleri çarpıtılarak yansıtılmıştı- ve planh ekonomi üzerineydi.

(Yeni Yol bkz. 4-7 bölümler).

Troçki Muhalefeti resmen savunuyor olmadığı halde üçlü, bu broşürü, Muhalefetin sözüm ona Menşevik fikirlerini yaymak amacıyla tümüyle Troçki tarafından kurulduğuna dair teorilerine haklılık sağlamak için kullandı. Konferans 16 Ocak'ta Moskova'da başladı. İlk konu "Makas" krizi diye bilinen tarım ürünleri ve endüstri ürünleri arasındaki fiyat farkhlıklarım incelemek için önceki Ekim ayında kurulmuş olan komisyonun açıklamaları idi. Rykov "Ekonomi Politikasmm Bugünkü Hedefleri Üzerine" adlı raporunu okudu. Konuşması, üçlünün topyekün ekonomi planlaması metodunu hor görmesinin bir savunusu şeklinde geçti. Hasatın yağmurun miktarına bağlı olduğu esasta köylü olan bir ülkede nasıl planlama yapılabilir? diye soruyordu Rykov. Muhalefet adına Pyatakov söz aldı ve üçlünün ekonomi politikasının geniş ve detaylı bir eleştirisini sundu.

ON ÜÇÜNCÜ PARTİ KONFERANSI

– Pyatakov'un Konuşması –

Yoldaşlar, eğer bizler Sovyet Rusya ekonomisinin en karmaşık ve güç meselelerine ve inşa meselelerine, devletin inşasına yağmurların bolluğu noktasından yaklaşacaksak ve devletçi ekonominin gelişmesini yağmurlara bağlayacaksak iyisimi, planlı ekonomi ve planlama sorununu açıkça arşive kaldıralım, üstüne bir çizgi çizelim ve koşullarm işleyişine boyun eğelim. Böylesine kötümser bir değerlendirme için, yeterli sebebimiz olmadığını düşünüyorum, bu kuşku yok ki Cumhuriyetin bütün ekonomisi için düzenlenecek bir planlama sorunudur; elbette çok büyük oranlarda bir köylülük ekonomisi vardır ve bizler de böyle bir plan tasarlayamayız. Ama bir konu unutulmuş olmalı, şöyle ki; cumhuriyetimizin ekonomik sistemi ileri derecede karmaşıktır ve dahili çelişkileri vardır. Esasında özel-mülkiyete dayalı bir köylülük ekonomisi, gelişmekte olan bir kapitalist ekonominin ilk basamakları ve bir de bizim devletçi ve kooperatifçi ekonomimizi içeren bütün kuruluşları kapsayan bir diğer önemli sektör vardır.

Ve böylece, Yoldaşlar, bizler plandan ve ekonominin yönetiminden söz edince ilk ve en önde gelen, devletçi ekonominin, yönetimine bir sistem ve düzen getirme sorunu olacaktır. Bu sorun, planlı ekonomi sorununu iceliyorsak gerçek, Yoldaş Rykov'un yaklaşımmdaki gibi iç ilişkilerden bağımsız olarak daha muntazam bir sistem yaratan devletçi ekonomimiz üzerine bilgilenmenin hoş olduğunu söyleyebileceğimiz basit akademik bir tartışma değildir. Hayır, bu sorun bizler için, Cumhuriyetimizde gelişen ve kendini ortaya koyan iki sektörle bağlantılı olarak büyük bir pratik önem taşımakta-

dır: Kapitalist ve sosyalist sektörler. Eğer devletçi ekonomiyi güçlendirebilme sorununu tam zamanında çözebilmekten yoksunsak ve konuyu bu zamana dek olageldiği gibi NEP'in kendiliğinden gelişimine bırakacaksak yakın gelecekte, kapitalist sekötürün sosyalist (bu da devletçi ve kooperatifçi sektördür) sektörü geride bırakması tehlikesini yaşayacağız.

Yoldaş Rykov ticari durumumuzdan söz ederek benim yükümü bir hayli hafifletti. Yoldaş Rykov her yerde özel tüccarın etkili olduğundan söz etti. Ben de kendisine biraz daha destek olmak amacıyla, hükümetin ve MK'nın burnu dibindeki merkezi bir bölgeden Moskova'dan, ticaret üzerine en son bilgileri aktaracağım sizlere. Bu bölgede dükkanların (Rykov'un aksine, işportacıların değil ticari kuruluşların) 4185'i özel, 48'i devlet, 767'si kooperatif kurumlarıdır. Başka bir deyişle şu oranlamayı yapabiliriz: Kooperatif ticareti %15, devlet ticareti %0,9 ve özel teşebbüs %84 oranındadır.

Ve yine söylenebilir ki; ticari yaşamda, ticari *smychka* (köylükle olan bağlantı) özel girişimcinin denetimindedir; bu birinci nokta. İkincisi sanayide, henüz sadece ilk bir aşamalarda, yalnızca kapitalist bir gelişme sürecinin başlarmdayız: Bir yanda kiralık bir sanayileşme, diğer yanda imtiyaz-temelli sanayiler var. Geçen yıl boyunca nispeten az sayıda imtiyaz anlaşmaları imzalamıştık ancak ilk sanayi imtiyazları, etkilerini yeni yeni gösteriyorlar. Hâlâ imtiyaz-temelli sanayi girişimleri var. Bu kendi içinde kötü birşey olmayıp ekonominin gelişmesine katkısı açısmdan olumlu birşeydir. Gelecekte özel kapitalist ticaretin özellikle de kırsal kesimde, serbestçe gelişmesine izin verirsek ve aynı anda özel kapitalist sanayi de gelişirse -ki gelişecektir- ve eğer bizler birazdan bahsedeceğim uygun yolu izlemezsek, özel ve devlet girişimleri arasmdaki mücadelede zafer kuşkusuz özel sektörden yana olacaktır. Niçin? Basit bir nedenle, ilki; özel girişim sermaye olarak güçlüdür; ikincisi; piyasaya uyma konusunda bilgi ve deneyim sahibidirler. Bu açıdan bizler hâlâ zayıfız. Tek tek her bir devlet girişimi özel bir girişimden daha zayıftır, ancak aynı zamanda önemli bir gücü de vardır; şöyle ki; adı "devlet" olduğundan ya da proleter devlete ait oluşundan değil; ama Merkez Bankasına, sanayi bankasına, demiryollarına, dış tica-

ret ve iç ticaret kurumlarına sahip muazzam bir devlet ekonomisinin kilit bölümlerinden birini teşkil ettiği için; buradan da her bir kısmın bir diğerini kapitalist ekonomiye karşı mücadele de destekleyebilecek ve desteklemesi gereken devletçi ekonominin muazzam güç potansiyeline varıyoruz. İşte bu da sorunun püf noktasıdır. Her kim ki, acil görevin, bütün devlet girişimlerinin birleştirilmiş, bilinçli yönetilen ve bizim için yaşamsal önemi olan bir yönde planlanmış olan devlet ekonomisi sisteminde toplanması olduğunu anlamıyorsa özel sektöre karşı mücadelede, tersi bir durumda, devletçi sosyalist sektörün kaçınılmaz bir yenilgiye uğrayacağını anlamıyor demektir.

Yoldaşlar, bu sorun hem ilkesel hem de pratik anlamda oldukça büyük önem taşımaktadır. Dün Yoldaş Kamenev MK plenumunda bana karşı konuşurken; beni Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyine gönderirken bu görevle yükümlendirdiklerini söyleyerek, bir vekil buldu. MK beni Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyine göndermeye karar verip özel görevler verdiğinde, kendimi sorumluları sıkıştırmak ve böylece devlet girişimlerinin ne durumda olduklarını aydınlatmak, devlet tröstlerini, bir taraftan piyasaya göre serbest manevralar geliştirebilecek, diğer taraftan da belirli bir fiyat politikası, ve belirli bir kârlılık politikası ile yönetilecek ve özel sermayeye karşı verilen mücadelede diğer kuruluşlara destek verecek bir idari sistemde biraraya getirme işiyle karşı karşıya buldum. Bunun içinde yapılması gereken ilk iş, yönetim fonksiyonunu tüm ekonominin düzenlenmesi işinden ayırmaktı. Tüm bunlar denetleyemediğim sebepler yüzünden (bunlardan ilerde söz edeceğim) benim de başlatamadığım şeyler ve bu iş bugün hala sürüyor.

Sonuç olarak MK, sanayi alanında idarenin, bütün sanayinin düzenlenmesi işinden ayrılması gereğinde anlaştı –özel, imtiyaz–temelli, devlet mülkiyeti ve diğerleri. Ek olarak Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyini iki bölüme ayırdık: Biri, Temel Ekonomi İdaresi, burası sanayinin genel düzenlenmesini (yasalar hazırlanması vs.) yüklenecek; diğeri de Devletçi Sanayi Merkez İdaresi, buradan da 72 *tröstin yönetimi* sağlanacak ve Halk Komiserler Konseyinin direktifleri doğrultusunda Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyinde belirlenen görevler yerine getirilmeye çalışılacaktı.

Bu reformları, İşçi ve Köylü Halk Denetleme Komiserleri ve MKK'nın katıldığı bir toplantıda açıkladım ve pek çok düşünce doğdu kafalarda: Peki şimdi ne olacak? Bir şey açıktır, eğer bu reformlar uygulanacaksa, devletçi ekonomi kalıntıları şimdi bulundukları konumlarda kalamayacaklardır. Merkez Bankası, iç ve dış ticarette devlet kuruluşlarının etkinliği, taşımacılık etkinliği sanayi kuruluşları ve diğerleri bir araya getirilemez ve kooperatiflerin işleyişinde koordinasyon sağlanamazsa ne olur? Şöyle söyleyeyim ki; MK, sanayinin yönetiminde birbirine uygun reformlar gerektiği görüşünü benimserse, sorun giderek tüm devletçi ekonominin örgütlenmesi görevi ve bir bütün olarak ekonominin yönetimi sorunu haline gelecektir.

MK tezlerinde bir düzeltmeye girişmenin zorunlu olduğu ilk sorun bu sanıyorum. Diğer sorun ise; devletçi ekonomiye bir yönetim sistemi –ki bu da endişelendiriyor beni, zira tüm devletçi ekonomi olarak, köylülük ya da özel kesim değil de bir proleter devlet mülkiyetini oluşturan kısmı kastediyorum– kurduğumuzda, bu ekonomiyi bir tür çalışma planı ile koruma altına almalıyız. Küçük bir dükkan ya da küçük ölçekli bir işletme çalışmaya başladığında bunlara bir plan verilecek. Oysa bizler fiiliyatta devletçi ekonomiyi böyle bilmiyorduk. Niçin? Rykov ve Kamenev ya da şu veya bu yoldaşlar hatalı oldukları için değil, ama şu ana dek böyle bir amaca ve çözüme, ekonominin yürümesi için bir sistem ve plan hazırlanması gerektiği düşüncesiyle yaklaşmamıştık. Bunu somut bir örnekle iyice göstermek istiyorum. –Yoldaş Kamenev burada ve eminim şimdi söylediklerimin doğru olduğunu kabul etmeyecektir– tek tek devlet kuruluşlarının organize edilmesi sorununun nasıl çözümlendiğini hatırlayalım.

Yoldaş Kamenev Halk Komiserleri Konseyine geldiğinde; derhal yaşantımızın sorunlu ve gerçekten saçma bir görüngüsünü karşısına aldı; devlet sanayi kuruluşları tümüyle sorunlu kuruluşlardı ve bizler bunların ne gibi tröstler olduklarını bilmiyorduk. Yoldaş Kamenev, hepsinin ötesinde, devletçi ekonominin en küçük bileşeninin, devlet tröstlerinin tüm maliyetlerinin belirlenmesi gereğini vurguladı. Oldukça uzun, zorlu ve inatçı bir çalışmanın sonucu olarak

–ki bende bu çalışmanın içinde aktif ve öyle sanıyorum ki yararlı bir görevde bulunmuştum– tröstlere biçim vermeyi başardık. İşte tröstler böyle biçimlendiler ve bugün varlar. Fakat artık tröstler, kendi yapıları gereği bağımsız bir işletme olarak mevcuttur, aynen özel-mülk tesisleri gibi; hiçbir yönlendirme olmadan tıpkı özel bir kuruluşun yönetildiği gibi çalışmaktadırlar, etkinlikleri sadece genel kurallarla yönetilir.

İşte bu nedenle, bizler MK tezlerinde yer almayan şu yükümlülüklere sahibiz; ve bu kısımda kazara unutulmuş değildir; MK'nm geçmiş pratiğine bakıldığında bu yükümlülüklerle hiç ilgilenmedikleri görülecektir. İşte görevlerimiz: Bütün işletmeleri tek bir sistemle bir araya getirmek. Nasıl yapabiliriz bunu düşünelim. Aynı Kamenev'in komisyonunda yaptığımız gibi. Deneyi büyütelim ve organize olma sorununa getirilebilecek çözümü partiye açıklamayı deneyelim. Bu konumuzla yakından ilgilidir, gelecekte ekonomik gelişmenin temel sorunu devletçi ekonominin nasıl idare edileceği ve dahası devletçi ekonomide nasıl bir planlama uygulanacağıdır. Bu iki sorun üzerine elden geldiğince titizlikle davranmazsak, *smychk* sorununu çözemeyiz. Ve özel sektör ile köylülük arasmda bir *smychk* görürüz devlet sektörü ve köy ekonomisi arasında değil. Üstelik, yeni yeni gelişen sosyalist ekonomimizin ve bizim zararımıza olarak özel sektör hızla güçlenir bize göre. Başka bir deyişle, sosyalist bir gelişme perspektifini başaramayız.

Eğer, bu yıl içinde sosyalizmi inşa edemeyeceğimiz söylenirse, doğaldır ki onunla bunu tartışmam. Ama bu, bizim bütün enerjimizi bu yöne kullanmamız ve devletçi ekonominin yönetimi sorununu gündem dışı bırakmamız ve planlamayı bir kenara itmemiz anlamına gelmez; tersine tam da bu şekilde devletçi ekonominin planlı yönetimi sorununa çözüm getirebiliriz.

Tüm bu sorunların Yoldaş Rykov'un raporunda ne kadar az yer tuttuğunu pratikte görüyoruz. Ne diyor? "Bağışlayın ama, bizler Devlet Planlama Komisyonunu şu ve şu insanlarla güçlendirdik ve Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyine şu ve şu yoldaşları soktuk. Herşey kontrol altında." Her ne kadar, sorun kişilerde değil inşası gereken belirli bir sistemle ilintili desem de, malesef yapılamıyor bu.

MK'nın tezlerinde de şu inşa hedeflerinden söz edilmiyor. Pratikte ne oluyor? Birlikte görelim: Yokluğumda tröstlerin başkanları, Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi prezidyumu ile bir toplantı yapıyor ve Ulusal Ekonmi Yüksek Konseyi'nin yönetim eksikliği olduğu şikayetini yapıyor. Yoldaş Rykov şöyle söylemiş "Ben yamtlayamam; benim işin değil." Bunu söyleyen Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyi Başkanı. Başkan yardımcısı Yoldaş Bogdanov kalkıyor ve "Ben yönetimden sorumlu değilim" diyor. Peki sorumlu kim? Ne başkan ne de başkan yardımcısı sorumluluk üstleniyor. Diğer yardımcı, naciz Pyatakov kulunuz, o dönemde Sovyet Cumhuriyeti sınırlarmda bile değil. "Tröstleri kim yönetiyor" diye sorulursa cevap "Hiç kimse" olacaktır.

Ve tabii devlet ekonomisini de hiç kimse yönetmiyor. Peki insanlar yönetilmiyorlarsa, kurumlar yönetiliyor mu? Yoldaş Kamenev söylesin. Politbüro devlet ekonomisini yönetiyor mu? Doğru, şu ya da bu problem önemli bir hal alıp Politbüro'ya ulaşmca, Politbüro ona bir çözüm bulmak ve en uygun direktifleri vermekle yükümlüdür. Ama Politbüro bu tür işlerle uğraşır mı genelde? Yapısı gereği Politbüro devletçi ekonominin farklı bileşenlerinin etkinliklerini biraraya getirme işiyle uğraşamaz. Çalışma ve Güvenlik Konseyi de öyle. Halk Komiserler Konseyi de. Devlet Planlama Komisyonu da. O halde bu konu ile ilgilenecek bir kurum bile yoktur çünkü şu zamana dek bu sorunu pratik terimlere yerleştirmedik ve biraz ileri gidersek, şu ana dek bu sorunla yüzleşme gereğinin bile farkında değildik.

Yoldaşlar soracak: "Devletçi ekonomi nasıl inşa edilecek?" Yapabildiğimce altını çizmek istiyorum ki, şimdi söyleyeceklerim hâlâ olgunlaşmamış ve geliştirilememiş düşüncelerimdir ve burada da ne önceden ne de şimdi geniş ya da dar bir parti toplantısı ya da benzeri bir şey önermiştim. Yoldaş Kamenev'e de söz etmiştim bundan. Benim ve diğer yoldaşların önerilerindeki görevlerimizin bir araya getirilip tartışıldığını sanıyorum. Bu nasıl oldu? Tröstleri kurduk. Yoldaş Kamenev pek çok yoldaşın fikrini aldı ve sonunda olumlu bir adım olarak bir yasa çıkarıldı. Bu konuda, şu ya da bu kısımda hatalıysam, sorun üzerine kollektif ve gerçekten ciddi bir

tartışma ve formülleştirme ile doğruyu bulacağımıza inanıyorum.

Şimdi sorunu nasıl değerlendiriyorum? Her şeyden önce devletçi ekonomi organları uygun bir sistemde örgütlenmeli diye düşünüyorum. Bunun üzerinde ileride biraz daha duracağım. Merkezi, cumhuriyetçi, önem taşıyan ve ayrıca da yerel önem taşıyan sanayi kuruluşlarımız mevcut. Her bölge kendi işletmesinin yönetiminde ve her cumhuriyet kendi işletmesinin başında olmalıdır. Yalnızca Cumhuriyetler Birliği için konuşuyorum. Tam 72 tröstümüz var ve bunlarm başında da Devletçi Sanayi Merkezi Yönetimi bulunuyor. Ayrıca devletçi ekonominin diğer unsurları da mevcut. Tamamıyla ulusal bir taşımacalık sistemimiz, bankacılık sistemi, bazı ticari devlet işletmelerimiz var. Bunlar da özel bir organ ile birleştirilmelidir. Bu yeniden düzenlenmiş ve bir Çalışma ve Savunma Konseyi Bakanlığı mı olur, özel konularla ilgilenen başka bir özel kurum mu olur, bilemiyorum. Ama fonksiyonel bir organ olmalı; öyle ki, bir yandan tüm devlet ekonomisinin sorumluluğunu yüklensin, diğer yandan da tek tek kuruluşlara –ki raporlar alıyor olacaktır– uygun yönlendirmeyi verebilsin.

Bu konuyu, genel terimlerle işte böyle ifade ediyorum. Yaklaşımım belki doğru değildir ve ben de ısrar etmiyorum üzerinde. Bir tedbirler zincirinin heveslisi değilim ve önermiyorum da, ama Partinin tüm dikkatini devletçi ekonominin organizasyonu hedefine yöneltmesi gerektiğine de fazlasıyla inanıyorum. Bu es geçilmeyecek bir görevdir, hayatımızın her alanmda karşımıza çıkmaktadır; öyle yukarlarda bir yerlerde görülen bir düş falan değildir, ve sizler benim değişiklik tekliflerimi geri çevirseniz bile, bizler bu görevi yerine getirmek zorundayız. MK kararları ve MK'nın pratiği her ne kadar, temel sorunlara hatalı yaklaşımlarla dolu olsa da, bu tür eksiklik ve hatalı hesaplamaların ciddi güçlüklere yol açtığı kesindir. Sırf bu yüzden, ben şimdi, değişikliklerdeki temel sorunları ele alacağım ve zaten konferansın oylama bölümünde de söz edecektim bunlardan.

Öncelikle MK'nın kararında ve son çalışmasmda fiyat sorununun sunumu elimizde. Hepimiz, Yoldaş Lenin'in, *Smychka* sorununu ilk formüle ettiği zamandan beri önemli bir adım attığımızı tak-

dir edeceksinizdir; *smychk* sorunu fiyatların birbiriyle ilişkisi sorunudur, ve ekonomik etkinliğimizin kilit sorunlarından biridir. Öyleyse, bizler fiyatların düzenlenmesi sorununa böyle yaklaşıyoruz. İşte bu, ekonomimizin nasıl yürütülmeyeceğine dair eğitici bir örnektir. Düşündük ve sonunda uygun bir direktifle, fiyatları kolayca düşürebiliriz ve tröstlerin maliyetlerini düşürmeye, kârlarını azaltmaya üretimi teşvike ve böylece fiyatların düşük düzeylere inmesine yol açabiliriz deniyor kararda. Bunun böyle olmayacağını artık fiyatların düzenlenmesi hakkında biraz fikir sahibi olduğum için söylüyorum. Buna dikkatinizi çekmek isterim.

Son birbuçuk yıllık şeker fiyatlarmdaki değişmelere dair bazı belgeler var elimde. Bu belgeler fiyatların İç Ticaret Komisyonu tarafından serbest piyasadaki şekerin gerçek fiyatlarıyla ayarlandığını gösteriyor ve tabii ticaretin en az yüzde sekseninin özel mülkiyet kontrolünde olduğunu ve özel ticareti düzenleyemeyeceğimizi hatırlatarak, bu rakamları okuyacağım ve sizden, şimdi tröstün verdiği satış fiyatı ile müşterinin aldığı aynı şekere ödediği alış fiyatı arasındaki farkın nereye gittiğini düşünmenizi isteyeceğim.

Şeker tröstü başkanı, Ivan Ivonoviç Radçenko'ya sormuştum: "Aktüel durum nedir?" Şöyle yanıtlamıştı: "Şekeri Archangel'de 9 ruble 50 kopeğe satıyorduk. Ama aynı şeker hali vakti yerinde zengin köylüye (zira sadece hali vakti yerinde olanlar şeker parası ödeyebiliyordu) 27 ya da 28 rubleye satıldı."

9 ruble ve 27 ruble −18 rublelik bir fark. Bu fark nereye gidiyor? Kuşkusuz ki şeker tröstünün cebine değil satın alanın özel sektörün cebine gidiyor. Bu gibi bir fiyat düzenlenmesi ile köylülük ve bizim devlet sanayimiz arasmda bir *smychka* sermayenin özel girişimcide birikmesi ve özel sektör ile köylülük arasmda bir *smychka* olacaktı sadece.

Şu sorulabilir? "O halde fiyatlar nasıl düzenlenmeli?" Eğer Yoldaş Rykov'un sözettiği önermelere bakarsak, gerçekte herşey sanayi ürünlerinin aşırı üretiminden ve bu nedenle de bir doygunluk krizinden ibaretti. O zaman fiyatları düzenlemenin başka yolu yok demeliyim. Sanayi ürünlerinin aşırı üretimi söz konusu olsa idi, bunları hemen pek çok durumda, satışları artırmak amacıyla daha düşük

fiyatlarla satmak mümkün olabilirdi ve hatta sadece ürünlere pazar bulabilmek için zararına bile satılabilirlerdi.

Toz Şeker Fiyatları

Devlet	İçticaret	Komisyonu	Serbest	Piyasa
	Ruble	Kopek	Ruble	Kopek
Eylül 1922	29	4	31	10
Ekim 1922	7	0	10	20
Kasım 1922	7	0	11	50
Aralık 1922	6	0	7	60
1 Ocak 1923	7	71	8	4
1 Şubat 1923	7	33	6	84*
1 Mart1923	8	61	9	2
1 Nisan1923	7	0	7	23
1 Mayıs1923	8	0	8	70
1 Haziran1923	8	0	9	0
1 Temmuz1923	9	0	15	40
1 Ağustos 1923	9	0	22	0
1 Eylül1923	10	0	14	0
Ekim 1923	10	0	15	75

*Devlet Komisyonu Fiyatının altında.

Fakat bundan sonra da soracaksınız, bu makaslar nereden? Neden sanayi ürünleri tarım ürünlerinden daha pahalı? Neden makaslar ilk önce açıldı ve şimdi de biraz kapanmaya başladı? Şimdi olayın kalbinin sanayi ürünlerindeki düşük üretim olduğu daha da açıklığa kavuşuyor.

Sanayi ürünlerimizde bir kıtlık ve buna bağlı olarak tarım ürünlerinde ve ekmekte bir fazlalık var. Bu rakamlarla da gösterilebilir. Yani, bu tabanda sanayi ürünlerinin fiyatlarında nispi bir artış ve tarım ürünlerininkinde ise nispi bir ucuzlama var. Sonuç olarak "makasçılar"a karşı savaşm temel metodu, üretimi sanayiyi ve devlet sanayiini yaygınlaştırmakta yatmaktadır. Fakat, yoldaş Rykov'un önerisi orada kaçınılmaz olarak fiyatları maliyetin altına düşürme, sana-

yiyi baltalama ve böylece onu tarımla aynı sınıra getirme ihtiyacını izliyor. Onun sözlerinden daha başka bir anlam çıkarılamaz.

Bunun anlamı, ilk sorunun yanıtının devlet sanayimizi yaygınlaştırmak olacağıdır. İkincisi ise devlet sanayisinin yaygınlaşması sermaye yokluğu açısmdan sanayinin dönüm noktasmdaki bir artış için başarılmayabilir. Peki, bu noktada ne yapmalıyız? Şu anda yaptıklarımıza devam mı etmeli, yani tröstleri piyasa fiyatları altında satmaya zorlamalı mı yoksa onları piyasa fiyatlarının altında satmaya zorlarken aynı zamanda piyasa fiyatlarını düşürmek için de birşeylermi yapmalıyız? Bu eğer soruya basitçe fiyatları politik ihtiyaç olarak düşürme noktasından değil de ekonomi ve devlet ekonomisini geliştirme açısmdan bakarsak problemin nasıl göründüğü. Bu durumda Archangel'e elindeki fiyatları düşürmesi gerektiğini, toz şekerin orada dokuz ila on rubleden satılması gerektiğini söylemeliyiz. Çünkü eğer serbest girişimci Archangel'in elindeki toz şekeri 10 rubleden değil de 27 rubleden satarsa bunun sonucu, şekerin yüksek fiyatı ödeyebilen üst tabaka tarafmdan almabilmesi ve alt tabakamn alamayacağı bir dereceye kadar fiyatın yükselmesidir. Böyle bir düşüş bazı ekonomik önlemlerle de desteklenmelidir: özellikle yabancı maddelerin ithalatıyla. Böylece serbest girişimci fiyat farkınm getirdiği kârı alamayacak her fark devletin cebine girecektir.

Durum hakkındaki böyle bir görüşün devlet sanayisinin yıkımını işaret ettiği, sık sık söylenmiştir. Önerim, sizin de probleme bakış açısı hakkında düşünce üretmenizdir. Devlet sanayisini ne yıkabilir? Yabancı malların ithalatı mı? Tam olarak neyin ithalatı? *Sınırları* açma konusunda önerilerde bulunmadım bulunmayacağım. İthalatın, devlet organları aracılığıyla, yabancı ticaret bizim tekelimizde, olmak üzere kısıtlı kotaları kısıtlı bölgelerde yapılmasını önerdim. O zaman devlet sanayisini ne yıkabilir? Yabancı mallarm ithalatının kendisi mi yoksa fiyatlardaki düşüş mü? Dış rekabette bizi korkutan ne? Korktuğumuz sadece yabancı mallarm gelmesi değil fiyatların sanayimizin çalışamayacağı düzeye değin düşmesi. İşte bu benimde ateşli bir savunuru olduğum korumacılığın asıl nedeni. Peki bunu öneriyor muyum? Hayır, önermiyorum. Sözünü ettiğim şey, piyasa fiyatı yüksek olduğu ve tröstleri piyasa fiyatının altında

satmaya zorlamakla birlikte serbest piyasayı da düşük fiyatlar uygulamaya zorlamalıyız. Ve bu da, fiyatlarm yönetimsel kontrolü niçin uygun ekonomik önlemlerle piyasaya müdahaleyi birlikte ele alınması gerektiğini özellikle de (seçici ithalat) açıklar. Bu birinci noktadır.

MK'nın ekonomik soruna yönelik tezlerindeki ikinci hata, kârlılık sorununda yapılmıştır. Yoldaş Rykov'un okuduğu emirler bana ait elbette ben yazmıştım bunu, ancak uzunca bir süredir okumadığımı itiraf etmeliyim. Yoldaş Rykov şimdi okuyunca bunlara prensipte katıldığımı söylemeliyim. Ekonomik işletmeler sorunu başka bir şekilde ortaya konmaz.

Önce biraz geçmişe dair bilgi verelim, sonradan sorunun özüne gelelim. İşin ilk başında benim Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyinde görevlendirildiğimde, Politbüro, Yüksek Sovyet ve Parti katmanlarında kopan gürültülerden sözetmeli. İnsanlar, Devlet ticari ve sanayi kuruluşlarının kazançlı kılınması gereğine inamyorlardı. Ve bu sadece genel ortak düşünce değil, evrensel bir beklentiydi de. Eğer söylediklerim doğru değilse, 1923 sonbaharında bir başka duygusal atmosfer olduğunu kanıtlayın bana. Bu bağlamda yalnız değilim ancak şimdi kimileri sorunun mahiyetini "makas" problemini tröstlerimizi kazançlılık problemi ile karıştırarak anlamaktan vazgeçmişken ben sorunun bu önemini kavrıyorum.

Tarih bilgisinin ikinci kısmı: Yoldaş Kamenev ve benim tröstlere yönelik hazırladığımız kanunun ilk bendinde açıkça şöyle yazılıdır: Bir devlet kuruluşu ve bir sanayi kuruluşu, örneğin bir tröst, kâr temelinde işleyen bir ticari kuruluştur. Biz tröste bir görev yüklüyoruz –Kâr sağlamak– Bu yasa bir parti kongresi hariç MK plenum ve herkes tarafmdan kabul edildi. Eğer bir tröstün başına bir şef getiriyorsak, o da bu hedefi gerçekleştirmekle yükümlü. Sendikalar, parti örgütleri ve daha üst organlarımız –tröstlerin üstündeki merciler– bu yöneticinin çalışmasını denetlemeli. "Bu ya da şu tröst iyi mi kötü mü?" diye sorduğumuzda buna dair yargımızı kârdaki artışa göre verebiliriz. Bu hedef kondu ve yerine getirilmelidir.

Fakat şimdi yoldaşlar gelip diyor ki: "Tröst şefi kâr peşine düşünce, önce fiyatları arttıracaklar, sonra ücretleri düşürecek ve işçi ve köylüleri sömürecekler çoğunlukla; böylece de yüksek kâr elde edilecek." Buradan şu saptamaya varıyorlar: Büyük kâr yapmak kötü bir şeydir. O halde yoldaşlar, sistemimizde bir eksiklik beliriyor– Bir yönetim eksikliğinden söz etmiyorum, zira henüz böyle bir yönetim mekanizması yok– öyle bir sistem ki, devletçe ekonomiyi tümden etkiliyor. Eğer ücretleri yükseltir, fiyatları düşürür sonra da şunu istesek: "Biriken bir kâr üretimi." Bu ne demektir? Bu şu anlama gelir: "Üretimi dikkatlice arttırmak, giderleri ustaca azaltmak ve işimizi daha iyi yürütmek. Daha açık ifade edersek: Yüksek ücretler, düşük fiyatlar ve aynı zamanda en yüksek kâr elde edilmesi."

İki rakip tröst, diyelim ki, tekstil tröstleri aynı koşullarda (1923 yazı da, 1924 kışı da tümüyle aynıdır) çalışıyor olsunlar; bütün diğer koşullar eşit olduğu halde bir tanesi daha yüksek kâr elde ediyorsa, ben bunu daha iyi çalışıyor diye değerlendiririm zira iş daha iyi yapılmıştır. Olayı da bu kriterle yorumluyorum. Ancak sizler daha farklı bir yolu tercih ediyorsunuz, bu yolda tröstlerimizi sendikalar ve parti örgütlerimizle karıştırıyorsunuz. Şöyle ki: Tröst başkanına en asgari kâr ya da hiç değilse en düşük kârla elde etmesi söyleniyor. Bunun kötü bir formül olduğu gerçeğinden bahsetmek istemiyorum. Zira en düşük kâr sıfır olacaktır. En düşük kâr çalışma perspektifinde, biz hedefi, kökten yanlış olan, bir işletmenin zarar etmeden çalışması olarak koyuyoruz. Bu kararı alırken, yoldaşların gerçekte en asgari kâr değil ama "orta bir kâr" anlamını yüklediklerini samyorum. Bu nedenle daha fazla üstünde durmayacağım.

Öyleyse gerekeni söylüyoruz: Orta bir kazanç üretmek. Tröst şefi bugün, ücret miktarlarma karar veren sendika ile ortak bir uyum içindedir. Kontrollü, düzenli ve daha üstüne satmaya cesaret edemeyeceği şeklinde formüle ettiğimiz fiyat politikasına uyumlu bir çalışma içinde olduğunu varsayalım. Bu koşullarda giderlerini düşürmeye çabalar, üretimi arttırır, pazarlama aygıtlarında ekonomik davranır, aracıları azaltır ve onları bir şekilde bertaraf eder; yeni müşteriler bulur dolaşımı arttırır ve benzeri yollarla kârını yüksel-

tir. Yıl sonunda tröstün kasasında büyük bir gelir görünür ve şef korkuya kapılır. "Lütfen beni parti direktiflerine uygun olarak normal bir gelir sağlayamadığım için bağışlayınız." Görülüyor ki sorunun özü "orta" bir kâr sloganı değildir –hayır, sorunun özü doğru bir fiyat ve ücret politikasıdır. Bu koşullarda şöyle bir direktif vermek gerekli ve zorunludur: En yüksek kâr sağlayın zira bir ekonomi başka türlü yürümez, aksi durumda ekonomi yöneticilerinin ahlakî olarak bozulmasına, partinin örgütsüzlüğüne ve tröstlerin devlet ekonomi kuruluşlarının seviyesine indirgenmesine neden olacağız.

Aktif dengeye gelelim. Geçen döneme ya da herhalde benim Moskova'dan ayrılışım öncesi döneme ait, devlet ekonomisinin bir çok kesim arasmdaki önemli düzensizlikler ve yine önemli oranlarda mali sorunlar olduğu gerçeği, bir kez daha MK tezlerinde tekrarlanıyor. Bizlerin ithalatı sıkı tutmaya ve aktif dengeye yönelik net bir yaklaşımımız vardı. Yoldaşlar, her şeyden önce burada sorunu nasıl ortaya koyacağımız konusunda netleşmeliyiz. Dün Yazarlarevinde yoldaş Kamenev bilançoyu şöyle tarif etti; dış ülkelerde ticaret yaparsak ve aktif dengeyi gözetirsek bu, net bilançonun bizim yararımıza olmasıdır, bir pasif denge ise dış ülkelerde ticaret yapmamız ve net bilançonun onlar lehine olmasıdır.

Yoldaşlar, aktif denge yoldaş Rykov'un az çok anlaşılır biçimde ifade ettiği gibi, çok özel bir anlam taşır ve ticaret dengesinin kimin yararına olduğuna değil hangi ülkenin altın deposuna sahip olduğuna bakar.

Eğer MK'nm politikamızı derhal ve ciddi biçimde belirleyecek bu en önemli ve kesin kararımn gerekliliğini, bir aktif denge elde etmeyi ve aktif dengeyi koruma arzusunu yerine getirirsek bu neyi gerekli kılar? Bu ithalatta sıkılaşmayı ve mümkün olduğu kadar ihracata yüklenmeyi gerektirir. Buna ticari denge politikası denir.

Bu nedenle sorunu şöyle ortaya koyacağım; İhracatımız herşeyden önce tarımımızdaki artış gözönüne alınarak, ayrıca ekonomimizde eksik olan ve ihtiyaç duyulanların ithali için yurtdışı fırsatları elde edilecek şekilde arttırılmalıdır.

Bu nedenle dış ticaretimiz sadece aktif dengeye dayalı olarak değil, ihracata karşılık ithalatı dengeleyecek yani ihracatı arttırmak ama bunu yaparken bizde olmayanı ithale girişmek ve aradaki farkın altın olarak ödenmesine izin vermemek şeklinde düzenlenmelidir. Neden? Zira bizim için altın biriktirmek kötü bir şeydir. Kuşkusuz bir miktar ya da pekçok altın depolamak hoş birşey olurdu ama şimdi zamanı mı? Hayır. Zamanı değil. Zira bizim altına değil, ama sanayimizi ve ekonomimizi canlandırmaya ihtiyacımız var ve bu da Sokolnikov'un ya da Sheinman'ın altın stoklaması ile mümkün olmaz.(*)

Etken ticaret dengesi politikası yerine ihracat ve ithalatı dengeleyici bir politika kurmalıyız. Kararda kesinlikle doğru olarak söylendiği gibi, dış borç elde etme isteğinde bulunurken aynı zamanda yabancı sermayeyi ülkeye getirici politikalar izlemeye devam edersek şu sorun doğar; Bir borç anlaşmasının bitişi mallar açısından ne anlama gelir? Bu bizim altın ithal edeceğimiz anlamına gelir mi? Hayır. Bunu yapabilmek için altın borçlamlmış olsa bile aynı oranda ticari mal ithal etmek anlamına gelir. Yabancı sermayenin cezbedici imtiyazlarla ya da başka şekillerde ithali ne anlama gelir? Son tahlilde bu eşdeğer hacimde yabancı malm ithali anlamına gelir. Bir dış borçlanma ve imtiyaz politikasımn mümkün olan tek olumlu anlamı budur.

Bu nedenle bir yandan ekonomik politikamızın hedefi ya da dileği olarak dış borç görüşmelerinde bulunmak, yabancı sermayeyi çağırmak, bir yandan da etkin ticari denge isteğini ileri sürmek sanayimizi ticaretimiz ve bütçemiz ile birleştirmemek demektir. Gerçek hayatta bu yapılamaz.

Özel değişiklik önerileri biçiminde açıkladığım ve size dağıtılacak olan bu kısmi hatalar bizi başladığımız yere götürüyor. Bu sorun, devlet ekonomisi üzerine kapsamlı bir sistem yaratılması için planlama ihtiyacı ve devlet ekonomisinin yönetimi hedefini ortaya koymaktır; öyle ki iki eğilim arasındaki mücadelede, NEP unsurları, tüccar–kapitalist unsurlar ve sosyalist devlet unsurları arasın–

* Sokolnikov Maliye'den sorumlu halk komiseri ve Sheinman da Merkez Bankası başkanıydı.

daki mücadelede zafer sosyalist devlette kalsın. MK tezlerinde sorunun formüle edilişiyle benim tanımlamam arasındaki fark işte buraya dayanıyor.

Birkaç sözcük daha, bu benim kendi ekonomik politikamı MK'nınkine rakip çıkardığım anlamına gelir mi? Hayır, hiç de değil. Bu sadece Politbüronun ekonomi alanında net ve doğru bir çizgi izlerken eskiden olduğu gibi yaşamın öne çıkardığı ve şimdilerde ele alınması gereken bu pratik sorunları hâlâ gündeme almadığı anlamına gelir; bu pratik sorunları ele almak kesinlikle gereklidir ki yakın gelecekte NEP unsurları kapitalist unsurlar bizi yakalayıp daha yeni yeni kooperatif ve devletçi ekonomi biçimini verdiğimiz sosyalist ekonomimizi başlagıcında boğmasın.

ONÜÇÜNCÜ PARTİ KONFERANSI

– Preobrazhensky'nin Konuşması –

Ekonomi politikası üzerine tartışmanın ardından, Stalin, Partinin yapılanmasına dair bir rapor sundu. Saldırılarını Troçki üzerine yoğunlaştırmış ve "Yeni Yol"da ifade edilen düşünceleri çarpıtmaya girişmiştir. Stalin, Troçkinin kendini MK üzerinde gören bir süpermen olarak yüceltttiğini iddia ederek, eleştirilerini kişisel bir boyuta soktu. Son ve en önemlisi de, Onuncu Kongre'nin Parti birliğine dair kanunlarının MK üyelerine karşı disipliner prosedür olarak uygulanabileceğinden de ilk kez söz etti. (Tıpkı Pyatakov ve Rakovsky gibi Troçki de Muhalefetten MK'nın üyeleriydiler) Bu tavır, muhalefeti bastırmaya çalışan bir tavırdı. Preobrazhensky Stalin'e Muhalefetin yanıtını aşağıdaki konuşma ile verdi.

Yoldaşlar, partimiz içindeki süreçlerin, bizim sosyal, ekonomik ve sınıflar arası ilişkilerimizle oluşan bir fenomen olduğunu ve bunlar arasmda bir bağlantı kurulması gereğini en başta reddersek, hiçbir şey anlayamayız. Partimizin bu anlamda oldukça güzel bir geleneği mevcut – hemen her zaman yeni bir dönüş sırasmda oluyor ve nedense partinin içinde ya da dışmda, ilk önemde yer alıyor ve genel durum değerlendirilmesinin önüne geçiyor, sonra da Partinin içindeki durumun Marksist açıdan değerlendirmesi devreye giriyor. Bu nedenle, Yoldaş Stalin'in farklılıklarımızın ortaya çıkış tarihiyle ilgisiz olduğu iddiasma katılmıyorum, çünkü bu tarih tümüyle birbiriyle ilintilidir ve aynı şekilde ülkemizde kendimizi öncüsü gördüğümüz ve tüm işçi sınıfı içinde oluşan bu süreçlerin analiziyle ilintili

olması da gerekir. Bu yüzden konuşmama bu açıdan başlayacağım.

NEP Dönemi 1921'de başladı. NEP'e geçiş için Parti'de tam bir görüş birliği mevcuttu. NEP döneminin ilk aşmasını Yoldaş Lenin önderliğinde yaşadık. 1923'ten beri de yeni bir NEP dönemine girdik ki bundan hiç kimsenin kuşkusu yoktur. Bu dönem neleri kapsıyordu? aydan aya, yıldan yıla birikerek Partimize gelecekte ne gibi etkileri olacaktı? Yeni dönemin özü nedir? Bu dönemin özü şudur: Önce ülkemizin tamamıyla kendiliğinden bir yolla üretici güçlerini geliştirecekken, devlet sanayisinin yönetimini gevşettik, tröstlerimizi, içinde bulundukları piyasa koşullarmdan kendi başlarma kurtulmaya bıraktık; ekonominin bütün biçimlerindeki üretici güçlerin geliştirilmesi genel yaklaşımına sahipken yapıldı bunlar. Çünkü hem NEP sermayesi hem de devlet sanayisi ve küçük çapta sanayinin gelişebileceği büyük bir alan vardı. (Ki bu birbirine karşı biçimlerin uzun vadede uyum içinde olamayacağı da açıktı) Bu dönemde tüm sorun kendiliğinden işleyişin devasa bir örneğiydi.

Partinin ekonomi politikası, bu dönemin yeni sorunlarma bir çözüm getirmedi; böyle geniş bir ittifakla başka türlüsü de olamazdı. Bu nedenle 1923 bir dönüm noktası haline geldi. Bahardaki ücret krizi ilk işaret oldu. 1923 Mart ve Nisan aylarında açılan bir makasın bariz izlerini görüyorduk. Bunun üzerine Yoldaş Troçki Onikinci Kongreye sunduğu raporun ikinci bölümünü bu konuya ayırdı. Yeni bir döneme girmiştik ve partimizin görevi, dönemin eğilimlerini zamanında kavramak ve doğru bir iç politika ve parti içi politikalar geliştirmek olacaktı. Ancak nelerle karşılaştık ve tüm bunlarm parti kararlarına yansımaları ne gibi oldu?

Onikinci Parti Kongresi sanayi üzerine bir kararı benimsedi ve bu sorunla uygun zamanda ilgilenmek gerektiğini kabul etti. Sonra ne oldu? Ardından gelen dönemde tüm gelişmelerin değerlendirilmesini, parti içi değişmelerde izleyebildik mi? Hayır böyle olmadı. Yoldaş Lenin bir keresinde NEP'e geçiş döneminin bir kaç yıl alacağım ve ardından parti birliği sorununa ve buna bağlı olarak yeni bir durumun ortaya çıkacağını söylemişti. "Lenin" bir kaç yıl dediğinde, sanıyorum ki sorunu doğru tahmin etmişti. Ancak MK Politbüro önderliği bu sürenin ikibuçuk yıl olduğunda ısrar ediyor. Ben-

ce Yoldaş Lenin bile özellikle sanayideki hızlı ilerleyişimizi bu kadar doğru öngöremezdi. Fakat işte bu aşamada, parti politikasmda NEP döneminin objektif görevlerinden aşamalı bir farklılaşma ortaya çıktı; çünkü sınıfsızlaştırma sürecinde kapitalist unsurlar eriyecek ve işçi sınıfı daha da büyüyecekti. Bu süreç yüzünden bizler bürokratik eğilimleri güçlendirmek değil azaltmak zorundaydık. Dahası bu noktada parti içinde süreçler ve bizden önceki parti çalışmasının önümüze getirdiği koşullardaki görevler arasında bir farklılık meydana geldi.

İşte burada MK'nm temel bir ilke hatası sözkonusudur. Yoldaş Lenin'in MK'den ayrılışından beri MK bir dizi hata yaptı ki bazıları oldukça önemli hatalardı. Bunların temel bir özelliği vardır ve hemen tümüne özgü bir nitelik kazandırıyor. MK'nin hatalarının bu ortak özelliği kendiliğinden olgunlaşmış şu ya da bu süreci peşinen görebilme yeteneğinde olmayışı ve çeşitli değişmeler yaparken bunları erken dönemde ve yarı yolda tıkanmayacak biçimde yapabilme (Lenin'in yönetimdeyken yapabildiği gibi) yetersizliğidir. Bunu bir dizi örnekle göstereceğim.

Eninde sonunda bu ataletten aygıt içinde ciddi bir bürokratik rehavete doğru sürüklendiğimizi ve bunun da baştan beri yapılagelen, üstten gelen ve ittifakla kabullenilen kararların tartışılmamasıyla olduğunu görüyoruz. Tıpkı Yoldaş Zinovyev'in yazdığı gibi, tavsiye ediliyor bunlar. Bizi bu rehavetten kurtaracak olan nedir? İşçi sınıfı. Grevlerle bizi uyandırıyorlar; başka bir deyişle parti izlediği yolu değiştirmeye kendiliğinden bir baskıyla zorlanıyor. Bu da şu demektir: MK'nm yeni yola dönüşü ile ilgili ana sorunda biraz ters bir şekilde beliren 'kuyrukçuluk' yapıldığı biçimindeki tarihsel bir karşılaştırma için bağışlayın beni –eski Bolşevikler ne demek olduğunu bilir bunun– Parti gelişmeleri önceden hesaplayacakken, kendiliğinden süreçlerle yönlendiriliyor. Derinleşen ve açıkça hissedilen bir krizin sonucu olarak kendini "İşçi Grubu" ya da "İşçi Gerçeği" benzeri ayrık otları olarak belirten ve yalnızca bu süreçlerin bir sonucu olarak, MK kendi parti içi çalışma yöntemlerini tekrar gözden geçirme gereksinimini duymuştur.

Öte yandan ekonomik sorunlara gelindiğinde, bunlar hâlâ eskisi

gibi kalmıştır. Onikinci Kongrede sanayi sorununa yönelik bir karar benimsemiştik, böylece de hemen ardmdan doğacak ve planlamaya geçiş gerekliliğini öngören düşünüşle oluşacak görüş ayrılıklarından dem vurmuştuk. Oysa, şu anki yönetim için bütün bunlar hâlâ eskisi gibi yerinde sayıyor ve parti MK'smın planlamaya daha büyük ölçeklerde daha enerjik olarak geçilmesi zorunluluğunu anlaması için kendiliğinden nesnel krizler gerekiyor. Hiç değilse, dünkü konferansta kabul edilen kararda da işaret edilmişti buna.

Yoldaşlar, MK'nın ikinci hatasma geçmeme izin verin. Bu hata da MK ve MKK'nın Ocak plenumunda yaşandı. Şöyle söyleyeyim ki 46'lar bildirisini imzalayan bizler, için durum şimdi, bildiriyi sunduğumuz döneme göre daha net bir hal almıştır. Bizler daha erken davranmamakla yanlış yaptığımızı sanmıştık. Eğer bu bildiriyi daha önceden açıklayabilseydik, partimiz içinde kimi yararlı kazanımlar elde edebilirdik. Ancak raporumuzu değerlendirirken içinde bulunduğumuz koşulları anlamalısınız. Bu da gelinen kriz koşulları idi ve sınırlarını kimse önceden kestiremezdi. Kısmen Moskova'da görülen grevler parti örgütlerimizle geniş işçi kitleleri arasında bir kopuş söz konusu olduğunu bütün çıplaklığıyla ortaya çıkardı ve her nasılsa partiye geniş işçi yığınları arasmda gelişen temel süreçlerle ilgilenecek daimi bir komite kurulmasına mal oldu. Bu bedel nedir? Temmuz ve Ağustos olayları ve ardmdan gelenlerle öğrendik bunu. Üstelik 46'lar bildirisinde iki temel soruna açıkça ve kesinlikle işaret etmiştik: Birincisi, işçi demokrasisine geçiş sorunu ve ikincisi, ekonomide daha büyük ölçeklerde planlamaya geçiş.

Bütün bunların yanında, sadece Moskova toplantılarıyla kalmayıp Politbüro resmi raporunda da söz edilen ve bildirimiz ile ilgili toptan reddedilmesi gereken bir çarpıtmadan bahsetmek istiyorum. Bu raporun 34'üncü sayfasında şöyle yazıyor: "Bu 46'lar bildirisi büyük ölçüde Troçki'nin mektubunu yineliyor ve MK'ya getirilmeden önce Troçki'ye bildirilmiş. Burada MK'nin partiyi ve ülkeyi felâkete sürüklediği söyleniyor."

Alıntıları tırnak içinde vermişler. Bu sözcükler bizim belgelerimizde yok. Resmi bir raporda böyle alıntılar yapılamaz. Yoldaş Kamenev ve Buharin gittikleri her toplantıda bu sözleri bizimmiş gibi

aktardılar. Biz işçi demokrasi üzerine olan plenumda açık bir öneride bulunmuştuk. Asıl sorun, MK ve MKK'nın Ekim plenumunda, tartışmanın gerçekte bir kavga şeklinde mi yoksa gayrı resmi bir şey mi olacağıydı. İşçi demokrasisi sorununu önerdik ve ardından plenum 5 Aralık raporunda daha titizlikle ve kesinlikle birleştirdiği bir kararı benimsedi.

Öyleyse, sonuç olarak sorun nedir? Niçin, iş oylamaya gelince, bildiri beş altı oyun çekimser kalması ve bir iki karşı oyla reddediliyor? Niçin MK ve MKK tekliflerimizi reddediyor? Bunun anlamı ne? Partimizde bir sürü yeni süreç saptadık ve MK politikalarından duyulan endişeleri dile getirdik: Gelinen noktayı tartışmalıyız; sesimizi dinleyin ve tekliflerimizi dikkate alın, dedik. Aramızdan oniki kişi çağrıldı, dinlendi ve tekliflerimiz gerçekte ezici bir çoğunluk ittifakıyla reddedildi. Üstelik aleyhimize her türde suçlamalar içeren uzun bir karar kabul edildi. Parti MK'sinin, partideki ağırlığı MK'sinin bütün ağırlığından az olmayan 46'lara karşı sorumlu bir takım yoldaşlardan kaynaklanan bir tepki vermesi gerekiyor mu gerçekten? Partide huzursuzluk varken, kriz büyürken, bilinçli olarak böyle bir yönetimi izleyemezsiniz ve bunları gören ve komünist ve Bolşevik adına layık olmak isteyen, kendisine saygı duyan bir Bolşevik MK'sine gidip şöyle demeli: 'Ciddi kaygılarım var ama bu daha çok içinde bulunduğumuz durumdan nasıl bir çıkış yolu gördüğüme ilişkin.'

Ekim plenumunda bizim kararımızı reddedip kendi kınama kararlarını çıkardığında, bütün söylediklerimizin ve yazdıklarımızın temel tezi partiyi tepelerde bir tartışmanın heyecanına kapılmadan, yeni yola geçiş yapılmasına ikna etmekti. Plenumda, o sıradaki durumun (Almanya olaylarının olgunlaşması söz konusu idi) ciddiyeti nedeniyle bu önemleri erteleyemeyeceğimizi, aksi halde bunca zorlu koşullarda Alman devrimi için dövüşmeye yeterince hazır olmayacağımızı anlattık. Yine de bu konuda bir tartışma yapılmasını sağlayamadık çünkü zamansız olacaktı. MK sorunu böyle formüle etmemize de karşı çıktı ve bu bir hataydı.

Bir de MK, konuşmalarımızda söz ettiğimiz, ekonomide planlamanın işlevinin güçlendirilmesi sorununa değinmeyi reddetti. –Yol-

daş Rykov ve diğerlerinin kullandığı sözcükleri şimdi tam olarak hatırlayamıyorum ama herhalukarda aşağılayıcı sözlerdi bunlar– Konuşmalarımızdan, akademik, yüksek mektepli ve benzeri terimlerle sözederek sonradan onların 5 Aralık kararlarına ilişkin önerdiklerimizden yalnızca üç bölümü kullandılar. Biz MK'nın bu değişimi bir panik havasıyla ya da aşağılardan gelen baskı zoruyla değil, yukardan en örgütlü şekilde başlatmasını istemiştik. MK soruna böyle yaklaşmayı reddetti ve ardındanda olaylar parti MK'sını uyardığımız biçimde kendiliğinden gelişti.

Politbüro'nun Yoldaş Troçki'ye verdiği cevapta şunu görüyoruz: 'Hızla büyüyen bir parti krizi ile karşı karşıyayız" Troçki bunun aşikar ve su götürmez bir şey olduğunun farkındadır. Yoldaşlar, bunları biz parti krizi uyarılarımızda yazmıştık ve bu durumda kaçınılmaz olacağını vurgulamıştık; o zaman MK'daki yoldaşlar hiçbir şekilde bir kriz sorunu olmadığını –Yoldaş Lenin'in yokluğundan beri durum değerlendirmelerinde hızla yayılan ve partimiz için oldukça tehlikeli olan bir iyimserlikle iddia etmişlerdi.

Yoldaşlar, bizler böylesine büyük politik gaflar yapamayız. Burada olup biten herşey gerçekten de büyük politik gaflardır. Tartışmalarda, Politbüro üyelerinden partinin krize sürüklendiği, Partinin ateş hattında olduğu ve benzeri pek çok demeç almıştık. Ama bunlar Ekimde tümden reddedilmişken Aralıkta söylendi. Bu denli bir öngörü eksikliğine sessiz kalabilir miyiz gerçekten de? Ancak ses çıkarılmadı ve biz de bu gerçeği not ediyoruz.

Olaylar sonradan nasıl gelişti? Yoldaş Zinovyev parti içinde açık bir tartışma başlatan yazısını hazırladı. Bunun ardından bölgelerden bir dizi tepki geldi. İşte bu sırada sorun üzerine Moskova'da bölgelerarası bir tartışma başlamıştı. Yoldaş Zinovyev, Sverdlov Üniversitesinde; bizim için hiç de şaşırtıcı olmayan, kitlelerdeki hoşnutsuzluğu görebildi.

(*Bir sıradan seslenilir:* Yoldaş Preobrazhensk'in yazısına ne demeli)

Benim yazım da vardı. Yazım tam da Sverdlov Üniversitesinde bu olay olduğu gün yayınlandı. Şimdi bu iş nasıl gelişti? Konuşmaların kapsamını biliyoruz. Parti içinde MK'nın hiç beklemediği bir de-

ğişim olduğu inkar edilemez Yoldaş Kamenev bizim tekliflerimizin yalnızca 6 karşı oyla kabul edildiği Bauman bölgesindeki bir toplantıya bir bildiri sundu.

MK'deki yoldaşlar gelişmelerin ciddiyetini kabul ediyorlardı artık. Ancak herşey kendiliğinden gelişmişti. MK üyeleri 5 Aralık raporunun halkın düşüncesine –ki bu düşünceler dalgası partiyi sarsmaya başlamıştı şimdilerde– açılmasının zamanının geldiğini düşündüler. Oysa bu karar daha önceden, bütün değişikliklerin daha az kargaşa ile gerçekleşebileceği Ekim ayında da alınabilirdi. Ancak yine de MK'nın alttan gelmesini beklediği bir itme gerçeğine teşekkür etmeliyiz; beni bağışlayın bir kez daha bu "kuyrukçuluk" sürüyor.* Ve bizde bu tartışma ile biraz daha sertleşen bir duruma geldik.

Bundan sonra olaylar nasıl gelişti? Burada, Moskova'da bütün iddiaları kabul ya da reddedebilirdik ve yine Moskova örgütü bizim görüşümüzü dinlemek, düşüncelerimiz ve ilintili oldukları fikirler üzerine kendi değerlendirmesini yapmak için maksimum fırsata sahipti. Ama iş bölgelere gelince, durum farklıydı. Çünkü önemli bir kesim, **Pravda**'nın parti merkez organının tartışmanın başmda ortaya attığı sloganları içeren bilgilendirmesiyle doldurulmuştu.

Bu sorun büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda ne zaman bir tartışma başlasa, MK büyük bir sorumluluk yüklenir: Tartışmaya atfedilen sloganların neler olması gerekir? Durumu nasıl tanımlamak gerekir ve parti içinde başlayan haraket nasıl karaterize edilmelidir? Tartışmayı izleyen her şey buna bağlıdır. Gördük ki MK Moskova örgütünde olanlardan tam bir paniğe kapılmıştı; tartışmaya yönelik aşırı–negatif bir slogan benimsendi; böylece partiyi ürkütmek ve partide olup biten herşeyin objektif olarak kavranması fırsatından yoksun bırakmak isteniyordu. Bu da, doğası gereği, Parti merkez organı ve bölge parti organlarının işlediği bir dizi ikinci derece yanlışa yolaçtı.

*Lenin yüzyılın başmda Rus Sosyal Demokrasisinin Ekonomist eğilimli politikalarını "kuyrukçuluk" diye eleştirmişti zira işçi sınıfının kendiliğinden mücadelelerini geriden izlemeye varıyordu bu yaklaşım.

Bizi nasıl değerlendireceğiniz temel, ilkesel ve kilit faktör olacaktır. Bu sorunda bir çok karışık ve muğlak bir düşünce sözkonusudur -Muhalefet denilen sosyal katmanı nasıl tanımlıyorsunuz? MK, örgütlenme ve ekonomik konularda Menşevik sapma diye anılan bir slogan ortaya attı ve oldukça etkili olan ve hayli polemiğe yol açan bu slogan Parti içinde, Muhalif havayı yıpratmak ve yoketmek için Partide en uygun zemini yarattı. Bu sloganın gelişen durumlarla aslında hiçbir ilintisi yoktu ve asla kabul edilemeyecek bir polemik oyununa çıkıyordu. Bu ilginç slogan, bir süre sonra, yine MK'mn direktifiyle, Partiden kaldırıldı.

MK'mn bu aşamalardaki paniği ile bize karşı hiçbir şekilde onaylanamaz biçimlerde beliren bu yaylım ateşi sırasında -ki benzeri usuller partimizde herhangi bir kongre öncesi hiçbir zaman uygulanmamıştı -MK'dan gelen yoldaşlar ile farklı düşünen yoldaşlar arasındaki tartışma şiddetlendi. Yoldaş Stalin'in sözünü ettiği olaylar işte bunlardan fazlası değildi. Kendisi öyle samyordu ki 5 Aralık raporunun yayımlanmasından sonra artık hiçbir ayrım kalmayacak. Ben bu düşünceye katılmıyorum. 5 Aralık raporunu incelerseniz; işçi demokrasisi anlayışı ile ifade edilmiş olan sekreterlerin atanması maddesinde köklü görüş ayrıklarımız vardı. Ana sorun bu değil; gelecekte birlikte nasıl çalışacağımızdır. Bir örnek olarak Yoldaş Stalin benim (Moskova bölge kongresinde) Yazarlar Evinde teklif ettiğim çözümlerden sözetti -ciddi miydi, şaka mı yapıyordu bilemiyorum- ve bu çözümlerin reddedilişinden duyduğu şaşkınlığı anlattı. Söylemeliyim ki bu açıkça devletin konumunun simgesidir. Bu bildirinin ardından bir kısım yoldaşımıza yönelen ve bu anlaşmazlıkta 'diğer tarafta' oldukları gerekçesiyle merkez organca verilmiş bir direktifle karşılaştık, burada MK'nm bir gurup oluşturmaya adım adım zorlaması denebilecek bir gelişme oluyor, partinin bir bölümü gruplaşmaya itiliyordu. Olan biten budur. İşte böyle, Yoldaşlar, meydana gelen herşey sadece devletin konumu dışında yapılan mantıklı çalışmalardır. Yoldaş Troçki 8 Aralık Mektubunu yayınlamadan önceki MK'nın hatalarının genel özelliklerini anlatabilirim. Bu özellik şu gerçeğe işaret ediyor; Yoldaş Lenin'in yokluğunda parti MK büyük bir muhazafakarlık içine girmiştir; partide içindeki süreçlerin gelişmelerini önceden kestirebilmekte yetersiz kalınmıştır

ve aynı şekilde bu konuda şu ya da bu kararı almada tam bir çekingenlik içindedir.

Sorgulanması gereken diğer mesele ise tartışmamız sürecinde ilişkilerin daha ileri şekle nasıl getirileceğidir. Muhalefetin Menşevikliği hakkında ortaya atılan sloganlar şimdi iyice geliştirilmiştir. Arkasından Yoldaş Troçki'nin mektubu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda MK takındığı tavrı almamalıydı MK partiye zarar veren bir hata içindeydi ki, bunun doğuracağı sonuçları henüz tümüyle bilemiyoruz. Eğer Yoldaş Troçki, 5 Aralık raporuna farklı bir şerh yayınlayarak anlaşmayı ihlâl etmişse, bu sorun tamamıyla resmi yollarla çözülebilirdi. MK Politbüroyu toplar, mektuba ilişkin bir karar çıkarır ve bunu partinin bilgisine sunardı. Şimdi yine burada olayların nasıl denetimsiz geliştiğini göreceğiz. Yoldaş Stalin 15 Aralıkta bir yazı yayımladı. Kimse onun MK genel sekreteri olarak mı yoksa sadece eski bir bolşevik olarak mı yazdığını ya da MK'nm bu açık demece resmi girişiminin ne olduğunu bilmiyordu. Sonra da geçen altı yedi yıl boyunca sayıları epey artmış olan bağımsız parti üyelerinin gözden düştüğü gözlendi. Stalin yazısının ardından 1917 Ekimi anımsatılarak diğer MK üyeleri görevlerinden alınmaya başlandı ve bu sürdürüldü. Sonuçta bağımsız üyelerin genel bir puan kaybı yaşandı. Buna neden gerek duyuldu? Bu sorunu MK'nın resmi bir kararı ile çözemez miydiniz? MK'nın yaptığı hatalıydı.

Şimdi de Politbüro'nun kişisel olarak Yoldaş Troçki'ye ilişkin temel yanlışına geçiyorum. Politbüronun kişisel olarak Troçki'ye yönelik ana hatasını, ona aramızda yabancı gibi bakılması olarak belirtiyorum. Bu tür bir yaklaşımla, birlikte çalışmak mümkün değildir. Bu açıktır ve kolayca anlaşılabilir. Partimizde müstesna bir rol oynayan ve partiye gerekli yoldaşlara bugün birinci sınıf üyeler olarak değil ama tıpkı bu gibi durumlarda Yoldaş Lenin'in yaptığı gibi, önde gelen politik figürler ve parti önderleri olarak yaklaşmak gerekir. Burada ise, parti liderlerinin politik hesaplaşmadan çok düşüncesizce hareket edişlerini görüyoruz. Çeşitli nedenlerle bugüne dek öğrenilemeyen ve milliyetler sorununa dair bir mektubunda Yoldaş Lenin şöyle yazmıştı: "Politik kin genellikle rollerin en aşağılık olanını oynar."*

*(Preobrazhenski burada, Lenin gibi Stalin'e ima yollu gönderme yapıyor.)

İşte burada da kendiliğinden bir itilim var önümüzde, ancak başka bir açıdan; bu demece yayılan ve sadece partili kitlelerde bir karabasan etkisi uyandıran tonu ile kişisel ilişkilerden kaynaklanan bir açıdan gelen itme.

Tartışma ile açılan bir diğer sorun da örgütlenmede Bolşevizm ve Menşevik sapma sorunudur. Bu konuda tam bir netliğe kavuşmalıyız. Polemik amaçlı bir yaklaşım parti tarihimize tümüyle ters düşecektir. Hangi nedenle partimizin tarihine polemik niyetlerle dolu olarak başvuruyoruz şimdi? Kimi Yoldaşlar, 1923 yılında Parti aygıtlarında mevcut olan bürokratizmin, parti tarihi ile açıklanabileceğini kanıtlamak için polemiğe giriyorlar. Hemen belirteyim ki, Parti tarihimiz bürokratizmin toptan çürümesinin tarihidir. Yeraltı örgütlenmesinde ne gibi bir iç bürokratizm vardı? Hiç. Bürokratizm ne zaman boy vermeye başladı? Önce iç savaş döneminde, sonrada NEP döneminde. Parti tarihimizin bu dönemi, muhafazakar düşünüş ve eğilimindeki birçok yoldaşımızca göklere çıkarılmış, dahası tarihsel perspektif tümden çarpıtılmıştır. Bizler, benzeri yaklaşımları Bolşevik Partiye bir iftira olarak görmeli ve enerjik bir mücadele ile örgütte muhafazakarlığa karşı gelmeliyiz. Bu sorunu derinlemesine inceleyelim ve partimiz tarihini doğru koyalım. Çünkü biz eski Bolşevikler ve 1923'te bürokratizme talip olmayanlar, burada bir terslik olduğunu kabul edeceklerdir.

Bolşevizm doğası gereği bürokratizmle çatışmadadır. Bolşevizm kitlelerle bağlantı içindedir. Bolşevizm canlı ve pratiktir. Ve geçen grevlerde olduğu gibi kemikleşmelere tahammülü yoktur. Bu tür bir bürokratizm hem anti-Bolşevikliktir hem de partinin özüne aykırıdır. İşte bize karşı böyle bir tartışma ile çıkıldığında, bu bir tek şey demek olur; o da parti aygıtlarındaki bir kaç yüz bürokratı aklamak için tüm Bolşevik Parti tarihi kullanılıyor. İşte sorunu böyle sunuyoruz. Yoldaş Lenin bize diğerlerinden ayrılmak için tek bir gerçekle yetinemeyeceğimizi göstermişti. Belki doğru birşey söyleniyor ancak siz bunu bir yalanı aklamak için kullanırsanız, o zaman da utanç verici olur. İşte sizin nasıl davrandığınız. Partinin omurgasını tepeden tırnağa düzenlediğimiz doğrudur. Ve iki yanlı bir süreç vardır, ancak siz bu yönteme birkaç yüz bürokratı temize çıkarmak

için başvuruyorsanız, işler kötü demektir ve işte biz de böyle bir formülasyonla karşı karşıyayız. Bir polemik saptırmadır bu ve devletin konumu üzerine partiye tümden-yanlış bir kabulü getirmektedir. Ve yine bilindiği gibi bütün bölgelerde bu böyledir.

Parti bütünlüğü sorununda bizler kovulması gereken hizipler gibi sunuluyoruz. Böyle davranmakla, açıkça söyleyelim ki, sizler bütün bölgelerimizi aldatıyor ve tüm partiye gözdağı vermiş oluyorsunuz. Bu kesinlikle hoş değil. Şimdi son soruna geçeceğim: Perspektif sorunu.

Bizce burada da yeni bir hata beliriyor, bu çok açık. O da; konferansın kabul etmemesi gereken, ama MK'nın komisyona havale ettirmek istediği yasa tasarısı. Bu hata şunları içermekte: İşçi kitleleri ve parti arasındaki kopukluk neden kaynaklandı? NEP'in geliştirilmesi süresince, ekonomimiz de kendiliğinden gelişiyor ve bürokratizme parti örgütlerine hakim oluyordu. Hani şu Yoldaş Stalin'in "Parti örgütümüzden aşama aşama Sovyet devlet aygıtına bulaşan bürokratizm" diye sözünü ettiği bürokratizm. Eğer Stalin yoldaş burada söylediklerine arka çıkarsa -raporunun ilk bölümüne hiçbir itirazım yok- eğer açıkça doğru olan bir gerçeğe arka çıkıyorsa, partimizin devlet-aygıt merkeziyetçiliğinin, parti merkeziyetçiliği dışında ve bu aygıtın baskısı ile yozlaşmaya uğradığı doğru ise, o halde, şimdi izlenen politikaların, bildik adıyla Muhalefet'e oranla bizleri doğrudan geldiğimiz yere geri götüreceğine dair uyarıda bulunmalıyım.

Bu bütün büyük kitle hareketlerinin mantığı açısından kaçınılmaz olacaktır. Niçin oluşacaktır? Neden oluşması doğalsa ondan oluşacaktır? Eğer Konferans Yoldaş Stalin'in son sözettiği önerilerdeki noktayı* benimserse, teoride Muhalefeti, pratikte 5 Aralık bildirisini ve yeni yola geçiş için uğraşan bütün etkin güçleri ve kimsenin fetişleştirmediği parti-içi demokrasiyi hedef alan bir salvo ateş gündeme getirilirse Parti sessiz bir devlete yönelecektir. Çünkü ses çıkarmak isteyen herhangi birimiz derhal Muhalefetten biri sayılacaktır -bu kişinin Muhalefetle herhangi bir bağı olmasa bile- ve

*MK üyelerine de disiplin kurallarının uygulanmasına yönelik hazırlıkları anlatıyor.

ve bir kere bu bildiri o kişiye şu ya da bu biçimde denk düşüyor diye kategorize edildiğinde; artık parti bir ölüm sessizliğine bürünecektir. Yine bu şekilde Partinin 5 Aralık bildirisinden önce üstlendiği görevler belirsiz bir zamana ertelenecektir.

Şimdi de aygıtlarımıza gelelim. Parti ile işçi sınıfı ve işçi sınıfının en alt kesimleri arasındaki uçurum azalmayacak tersine büyüyecektir. Yoldaş Zinovyev pek çok toplantıda partinin olağanüstü özgünleşmesi ve pek çok şekiller alabilme özelliğinden söz etti. Yoldaşlar öyle bir durum içindeyiz ki aygıtlar 18.000 parti üyesinden oluşmakta ve ne yazık ki parti öncü bir rol oynamıyor bunlarda ve bu özgünleşmeden dolayıdır ki bütün partiye ve nihai olarak örgüte karşı sorumlu olmak durumunda kalıyorlar. Böylece bizler de bunların sadece parti üyesi değil diğer başka alanlarda çalışan kimi önemli partililerle de doğan ilişki eksikliğini görüyoruz. Bu süreç çok zararlı bir süreçtir, güçleniyor zayıflamıyor, Muhalefete yönelik mücadelelerin çizgisi kaçınılmaz olarak bu saydıklarımıza neden oluyor. Bunun sonucunda da bizler sadece saflardaki üyelerle veya özel alanlardaki çalışan öncü parti üyeleriyle değil geri kalan kitlelerle de ilişki eksikliğini yaşamaktayız.

Muhalefete karşı bir yaylım ateşinden önce, parti MK'sı bir şaşırtma politikasına girişiyor. Bu da özüne Temmuz ve Ağustos grevlerini doğuran ve partiye yeni krizler taşıyacak olan aynı yönteme varacak yaklaşımdan yola çıktığınızın işareti. Dostça konuşuyoruz. Parti böyle bir rejim altmdayken 5 Aralık bildirisi işletilemez. Önümüze net bir bakış koymalıyız. Bu sorunda 5 Aralık bildirisinin yerine getirilmesini teklif ediyoruz. Bunun yanı sıra aygıtlarımızdaki bürokratların partimizin büyümesine ve gelişmesine karşı bir mücadeleye giriştikleri bu tartışma boyunca yararlandıkları tüm yöntemlerin de mahkûm edilmesini talep ediyoruz.

BİBLİYOGRAFİLER
TİMOFEİ VLADİMİROVİÇ SAPRONOV
(1887 - 1939)

Mesleği ev boyacılığı olan Sapronov devrimci harekete 1911, Bolşeviklere de 1912'de katıldı. Ekim Devriminin ardından Sovyetler Moskova Bölgesi Yürütme Komitesi başkanı oldu. 1918 yılında, Buharin, Radek, Osinski ve V.M Smirnov önderliğinde Brest-Litovsk barışına karşı çıkarak Almanya'ya karşı devrimci bir savaşa girilmesini isteyen "Sol Komünist"lere katıldı.

1920'deki Dokuzuncu Parti Kongresinde, Sapronov, Osinski ile birlikte, yeni oluşan "Demokratik Merkeziyetçilik" grubuna liderlik ederek, ekonomi yöneticilerinin artan gücü ve Lenin ve çoğunluğun önerdiği sanayinin tek kişi tarafmdan yönetimi sistemine karşı muhalefeti sürdürdü.

1923 Ekiminde, Rafail, V.M. Smirnov Bubnov, Boguslavski ve Osinski gibi diğer "Demokratik Merkeziyetçilerle" birlikte Troçki'nin bazı yakın sempatizanları (Preobrajenski, Serebyakov, I.N. Smirnov, Piyatakov ve diğerleri) ile gücünü birleştirerek Kamenev, Stalin, Zinovyev liderliğindeki Politbüroya "46'lar Bildirgesini" sundu. 1923 Muhalefetinin, liderliğin ekonomi politikaları ve Parti içinde giderek büyüyen bürokratizme karşı verdiği mücadelede önde gelen bir rol oynadı. 1925'de Zinovyev'in "Yeni Muhalefet"ini destekledi. Bir grup eski "Demokratik Merkeziyetçi" sonradan 1926-1927 Troçki-Zinovyev Birleşik Muhalefetine katılırken, Sapronov ve diğer 14 kişi 1927 Aralık Onbeşinci Parti Kongresine kendi bildirilerini sundular. Bu bildiri Kızılorduyu "Bonapartist bir askeri darbe" için bir araç olarak tanımlıyor ve KP'nin Stalin'in lider-

liğinde onarılmaz bir şekilde yozlaştığını belirtiyordu. Bu görüş bu dönemde partideki Stalin kliği ile -bu klik bürokratik olarak empoze ettiği merkeziyetçi politikalarla partiyi feci yenilgilere sürüklemiş, Sovyetler Birliğin'de ve dışarıda devrimin gerilemesine yol açmıştı -mücadele etmek ve onu devirmek amacıyla partide bir sol muhalefet kurmaya çalışan Troçki'nin perspektifine ters düşüyordu. Onbeşinci Kongrede Sapronov'un "15'ler grubu partiden ihraç edildi, aynı şekilde Birleşik Muhalefetin önde gelen 75 üyesi de. Ve Sapronoy Kırıma sürgün edildi. Stalin'e teslim oldu, ancak 1932 Ocak'mda yeniden ihraç edildi. 1939'da hapiste öldü.

YURİ LEONİDOVİÇ PİYATAKOV

(1890-1937)

Bir makine fabrikatörünün oğlu olan Piyatakov gençliğinde pek çok anarşist öğrenci örgütüne 1904-1910'a dek üye oldu. St. Petersburg Üniversitesinden atıldıktan kısa bir süre sonra Bolşeviklere katıldı. Ve devrimci propoganda suçuyla sürgüne gönderildi. 1912'de Bolşeviklerin Kiev Komitesi'nin yeniden kurulmasında yer aldı, ancak yeniden tutuklandı ve sürgün edildi. 1914 Ekim'inde Japonya'ya buradan Avrupa'ya kaçtı ve 1915 Şubat'ında Bolşeviklerin Bern Kongresine Lenin, Zinovyev, Buharin ve Krilenko'yla beraber katıldı. Savaş sorununda Lenin'i desteklerken, Lenin'in milletlerin kendi kendini tayin etme hakkını savunmasına Buharin'le birlikte muhalefet etti.

Şubat Devriminin ardından Bolşeviklerin Kiev Komitesi başkanlığına getirildi. Ve Ekim boyunca buradaki Devrim Komitesinin başkanlığını yaptı. Devrimin ertesinde Merkez Bankası Komiserliğine getirildi, ancak sonradan Alman işgali altmdaki Ukrayna'da yeraltı çalışmalarına katıldı. Brest Litovsk barışma muhalefet eden Buharin'in "Sol Komünistler" grubunu destekledi. Almanlarm geri çekilmesi ile 1918 Kasımında Kurskta oluşturan Ukrayna işçi-köylü bölgesel hükümetinin başına getirildi. Ancak Karkov temelli Ukrayna Sovyet hükümetinde Rakovsky ile değiştirildi. Bundan sonra Ukrayna MK'sımn sol kanadına dahil oldu. 1919-21 arasmda Kızılorduda pek çok parti görevi üstlendi, iç savaş sonrasında Donbass Taşkömürü Sanayi Kurulu sorumluluğuna verildi ve bu bölgede madenciliği iyileştirmekle görevlendirildi. 1920-21 sendikalar tartışmasında Sovyet sendikalarınm daha etkin yönetimsel işlevini savu-

nan Troçki ve Preobrazhensky'i destekledi. 1923'de Ulusal Ekonomi Yüksek Konseyinde başkan yardımcılığı yaptı. Aynı yıl 1927'ye dek kalacağı MK asli üyeliğine seçildi. 1923 Muhalefeti seçkin üyelerinden biriydi ve 1927'de Troçki'nin Birleşik Muhalefetini destekledi. Bu dönem boyunca çeşitli önemli mali ve sanayi görevlerde bulundu. 1927 Aralık'ındaki Onbeşinci Kongrede MK'dan ihraç edildi, KP'den atıldı ve sürgüne yollandı. 1929'da Stalin'e teslim oldu ve bankacılık ve endüstri yöneticiliğinde ardarda pek çok hizmetler vererek 1933'de Ağır Sanayi Halk Komiserliği yardımcılığına getirildi. 1936'da tekrar partiden atıldı. İkinci Moskova Mahkemesinde yargılandı ve Ocak 1937'de Troçkist olarak idam edildi.

PREOBRAZHENSKİ EVGENİ ALEKSEYEVİÇ (1886-1937)

Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisine 1903'de bir öğrenciyken katıldı ve hemen ardından Lenin'in önderliğindeki Bolşevik kanadı destekledi. Moskova, Urallar ve Doğu Sibirya parti örgütlerinde çalıştı ve 1917 de Urallara dönerek Ekim Devrimi boyunca burada bulundu. 1918'de Brest-Litovsk Barışma karşı çıkan ve Almanya'ya karşı Devrimci bir savaş isteyen Buharin ve arkadaşlarının oluşturduğu "Sol komünistler"i destekledi. İç Savaş (1918-1920) boyunca genelde Doğu Cephesindeki Parti örgütlerinde görev aldı. Yetenekli bir ekonomist ve yazar olarak Pravda editörlüğünde bulundu eğitim çalışmalarında görev aldı. 1920-1921 arası MK üyeliğinde bulundu ve ertesi yıl Troçki ve Buharin'in, üretimde sendikaları yönetici organlara dönüştürme politikasını destekledi. 1922'de Mali Komisyon başkanı olarak zengin köylülüğün yükselişini durdurabilmek ve sosyalist tarım temelini atabilmek için detaylı ancak başarısız bir plan hazırladı. "NEP'ten Sosyalizme" kitabı bu dönemi anlatır. Liderliğin ekonomi ve partiler politikasına saldıran ve Ekim 1923'de Politbüro'ya sunulan '46'lar Bildirgesi'nin ilk imzalayıcılarındandı. Troçki'nin yokluğunda, Preobrajenski, Kamenev, Zinovyev ve Stalin liderliğindeki üçlüye karşı 1923 Muhalefetinin savaşımında önder rolü üstlendi. "Yeni Ekonomi" (1926) kitabında Rusya'da bir sosyalist ekonominin gelişmesi üzerine düşüncelerini açıklar ve Stalin ve Buharin'in uyguladıkları politikaları eleştirir. 1926'da yeni oluşan "Birleşik Troçki-Zinovyev Muhalefet"te kilit rol oynadı. Ve 1927 Ekim'inde partiden ilk önce atılanlardan biri oldu. 1929'da Stalin'e teslim oldu, 1931'de yeniden atıldı ve 1935'te tutuklandı. Sanık olarak bilindiği 1936'da mahkeme karşısına her nedense hiçbir zaman çıkarılmadı. 1937'de hapiste idam edildiği sanılmaktadır.

"Parti içindeki rejim hiçbir şeye tahammül etmemektedir, bu da Partinin bağımsızlığını zedelemektedir. Partide normal dönemlerde kusursuz işleyen bir bürokratik aygıt oluşturulmuştur, ancak bu işleyiş kriz dönemlerinde kaçınılmaz olarak başarısız olmakta ve şimdilerde yaklaşan ciddi olaylar karşısında tümüyle etkisiz kalacak gibi görünmektedir.

"Çoğumuz böylesi bir rejime bilinçli bir şekilde boyun eğdi ki 1921'de politikamızın değişmesi ve ardından Yoldaş Lenin'in hastalığı, kimilerimize Parti içinde bir diktanın geçici bir önlem olacağını düşündürdü. Diğer kimi yoldaşlar başından beri negatif yada şupheci yaklaştılar konuya. Partinin 12. Kongresi sırasında rejim ömrünü doldurmuştu. Arka yüzünü göstermeye başladı. Parti içi ilişkiler zayıfladı ve parti canlılığını yitirme noktasına geldi. Parti içi muhalefetin aşırı ve şüphesiz ki sağlıksız hareketleri anti-Parti bir özellik kazanır duruma dönüştü, zira artan sorunları yoldaşça bir üslupla tartışabilmek mümkün olmamaya başladı. Oysa ki bu tür tartışmalar, benzeri hareketlerin sağlıksız yönlerini hem Parti kitlesine, hem de hareketlere katılanların çoğuna kolayca gösterilebilirdi. Sonuçta gelinen durum, Parti üyelerinin Parti sınırları dışına çıkmalarına ve Parti ile işçi yığınları arasında uçurum oluşmasına yol açtı."

Yukarıdaki satırları 1923'te imzalayan 46'lar Platformu olarak bilinen SSCB Kominist Parti'si Merkez Komitesi üyelerinden bazılarının eceliyle öldüğü büyük bir bölümününse 1936-38 yargılamalarında öldürüldüğü bilinmektedir.

Metni imzalayanlar: **E. Preobrajenski, B. Breslav, L. Serebyakov, A. Beloborodov, A. Rozengolts, M. Alsky, Antonov-Ovsenko, A. Benediktov, I.N. Simirnov, Y. Piyatakov, V. Obelenski (Osinski) N. Muralov, T. Sapranov, A. Goltsman, V. Maksimovski, D. Susnovski, Danishevski, O. Shmidel, N. Vaganyan, I. Stukov, A. Lobanov, Rafail, S. Vasilchenko, Mikh. Zhakov, A. M. Puzakov, N. Nikolaev, Averin, I. Bugoslavski, P. Mesyatsev, T. Khorechko, A. Bubnov, A. Voronski, V. Simirnov, E. Bosch, I. Byk, V. Kossior, F. Lokatskov, Kaganoviç, Drobnis, P. Kovalenko, A. E. Minkin, V. Yakovleva, B. Eltsin, L. Levitin, I. Paludov, F. Sudnik,**

